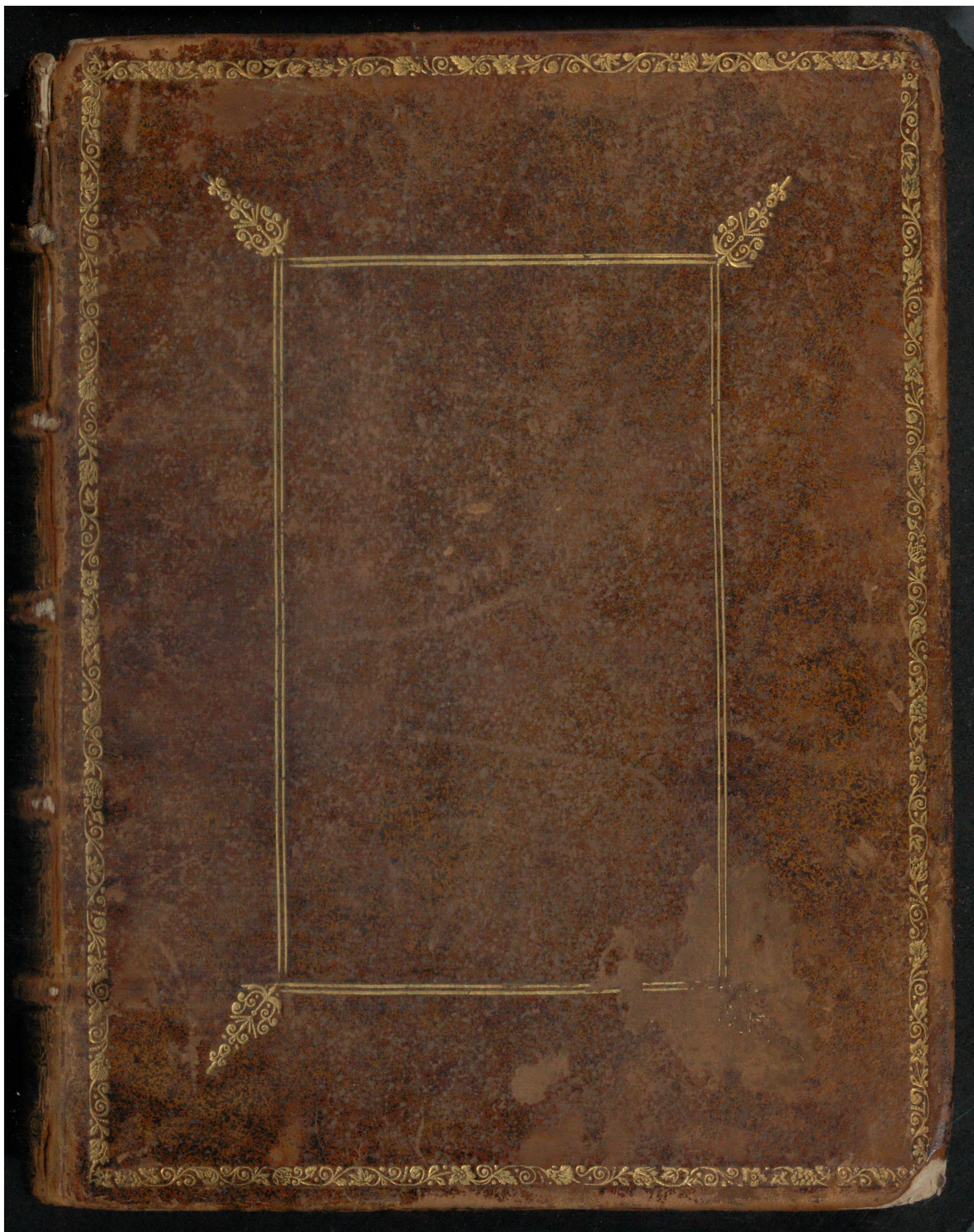
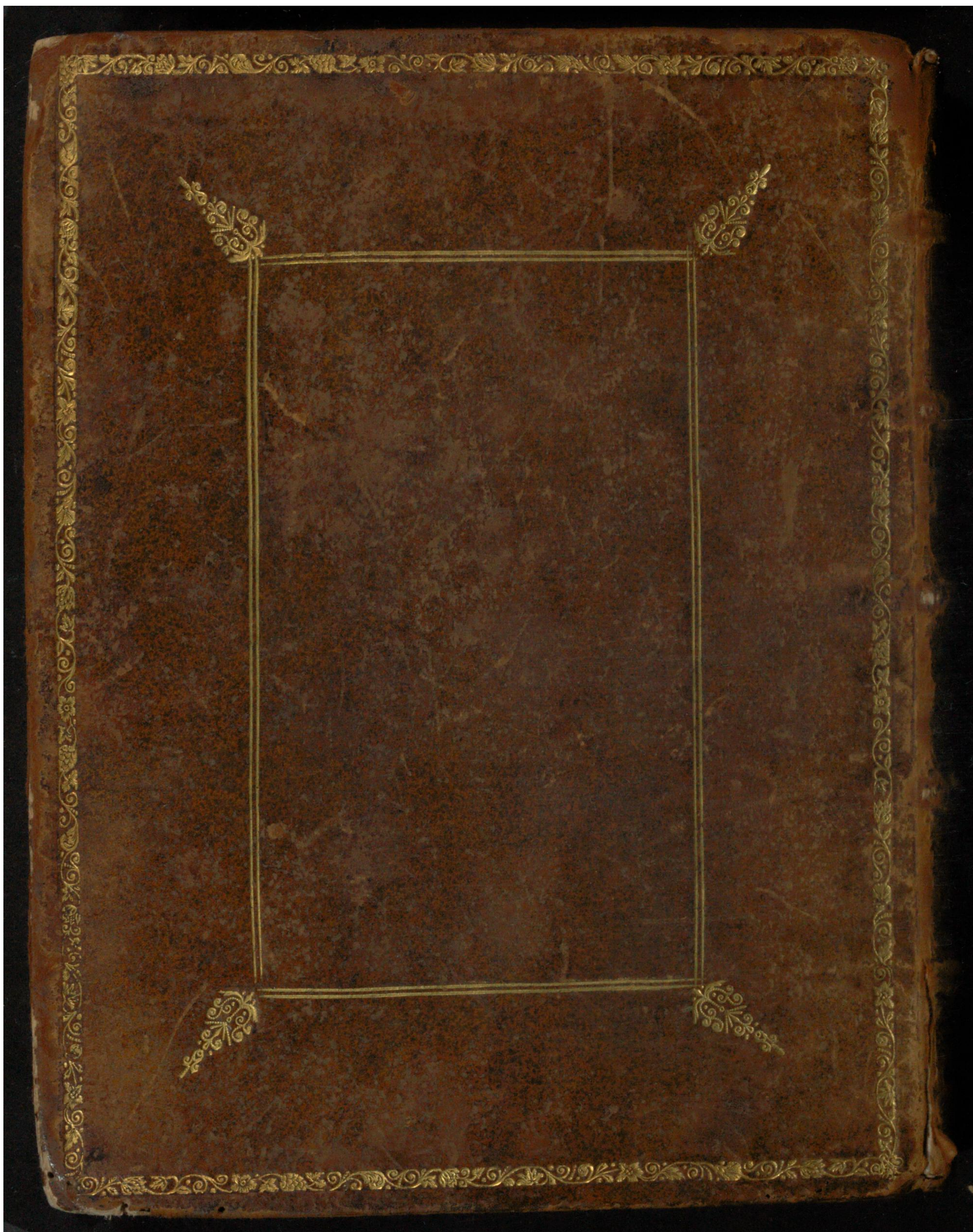

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

C. 8.

NIET UITLEENEN

676 F 5

niet plakken

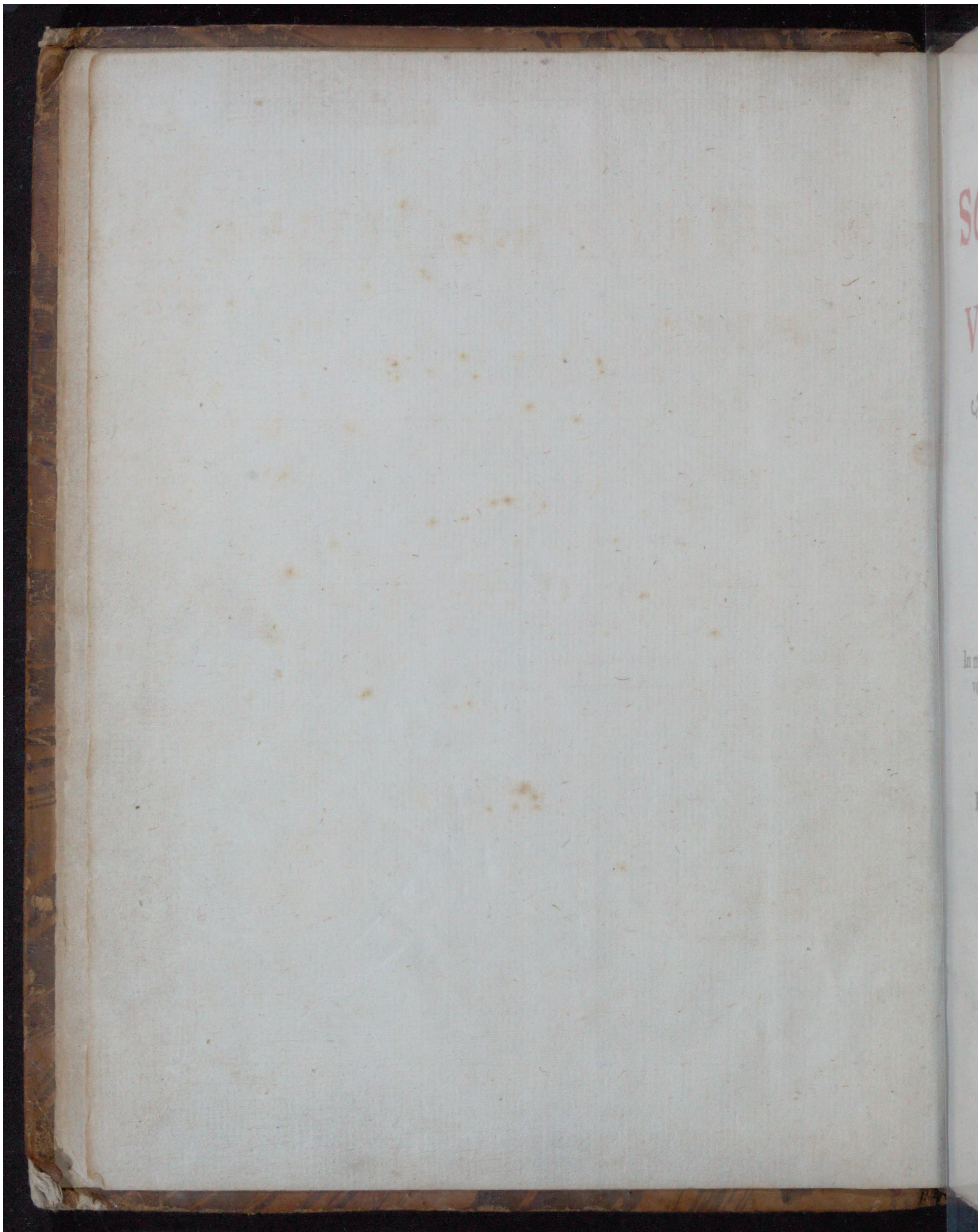
(Boekband nr. 175707)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

NIEUWE HOLLANDSE SCHEEPS-BOUW,

Waar in vertoond word een

VOLMAAKT SCHIP,

Met alle des zelfs uitterlyke deelen,

Met een verklaaring der naamen van dien; als mede van alle de Touwen, Zÿlen, &c:

BENEVENS DE

AFBEELDINGEN

Van alle de voornaamste

VLAGGEN,

Die men in zee ontmoet;

In meer als tachtig kopere Plaaten; daar in (door de arceeringen volgens de blazoen-kunde) niet alleen de koleuren der Vlaggen, maar ook der Wapenen, die daar op-staan, vertoond worden; met een beschrijving van de oorspronk der zelve.

BENEFFENS

Een Beschrijving van het Bouwen en Toetakelen van allerly soorten van Scheepen, volgens een gestelde maat.

Te zaamen gesteld door

CAREL ALLARD.

Tot AMSTELDAM,
By CAREL ALLARD, op den Dam.
Met Privilegie van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten *van Holland en West-Friesland, voor 15 Jaaren 1695.*

KONINKL. BIBLIOTHEEK TE 'S HAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

AAN DEN

Goedwilligen, en Onpartijdigen

LEEZER.

DE redenen die ons aangevoerd hebben, om dit Werkje in 't licht te brengen, zyn deeze.

Om datons van zeker zee-vaarend Lief-hebber ter hand gesteld is een Vlagge-boekje, waar in het meeste gedeelte van deeze VLAGGEN met water-verwen zeer kurieus waren geschilderd, en de koleuren zeer omzichtig daar in waargenomen.

Dit heeft ons dan met grooten iver aangepord, om deeze Vlaggen niet alleen zo, gelijk ons die voorquamen, in 't Koper te laaten maaken; maar wy hebben, door naaukeurig onderzoek, dit Werkje merkelijk verbeterd en te gelyk vermeerderd, de *Blazoen-kunde*, zo veel mogelijk was, daar in waargenomen, en de Wapens niet alleen, maar ook de Vlaggen op zulk een manier doen arceeren, datmen de koleuren daar uit kennen kan, van welke aanwijzing der koleuren wy niet alleen een uitlegging laaten voor af gaan; maar beschryven ook elke Vlag, en de Wapens daar op, in 't byzonder, welkers oorspronk wy, zo veel doenlyk is, verklaaren: Doch eer wy tot de Vlaggen komen, zo laaten wy het getakelde Schip voor af gaan, waar in met letters en nommers aangeweezen worden alle de particuliere deelen, als; Masten, Zijlen, Touw-werk en alles dat tot een VOLMAAKT SCHIP behoord, met de naamen van ider deel in 't byzonder; en dewijl der geen Schip door Zee gebracht kan worden, zonder dat noodige instrument, het *Kompas*, zo hebben wy het zelve, met alle zijne streeken en benaamingen der Winden, ook daar by gevoegd; en eindelijk zyn wy over getreeden tot de beschrijving van het bouwen en toetakelen van allerly Scheepen, en dat volgens een gestelde maat.

Wat de Rang van de VLAGGEN aangaat: terwijl het onwedersspreekelyk is, dat de *Engelse* en *Hollanders* de machtigste

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

ter Zee zyn, zo hebben wy die de Voor-rang gegeeven; De Roomse Vorsten zullen niet qualyk neemen, dat wy de *Paus* voor haar stellen; daar na volgen de *Spaanse*, *Portugeeze* en *Italiaanse*, als de oudste en eerste Zee-vaarders; dan de *Fransen*, en die daar onder hooren; Voorders de *Deense*, *Sweedse* en *Poolse*, *Duitze*, en *Moskovise*, als laatst aankomende; en eindelyk de *Turkse*, enz.

Wy verhoopen dat een igelijk die hier (na zyn meening) eenige misstelling in vinde, het ons ten goeden zal houden, denkende, dat het onmogelyk is het ider een van pas te maaken.

VERKLAARING DER LETTERS EN NOMMERS,

Aangeweezen in het

VOLMAAKT SCHIP,

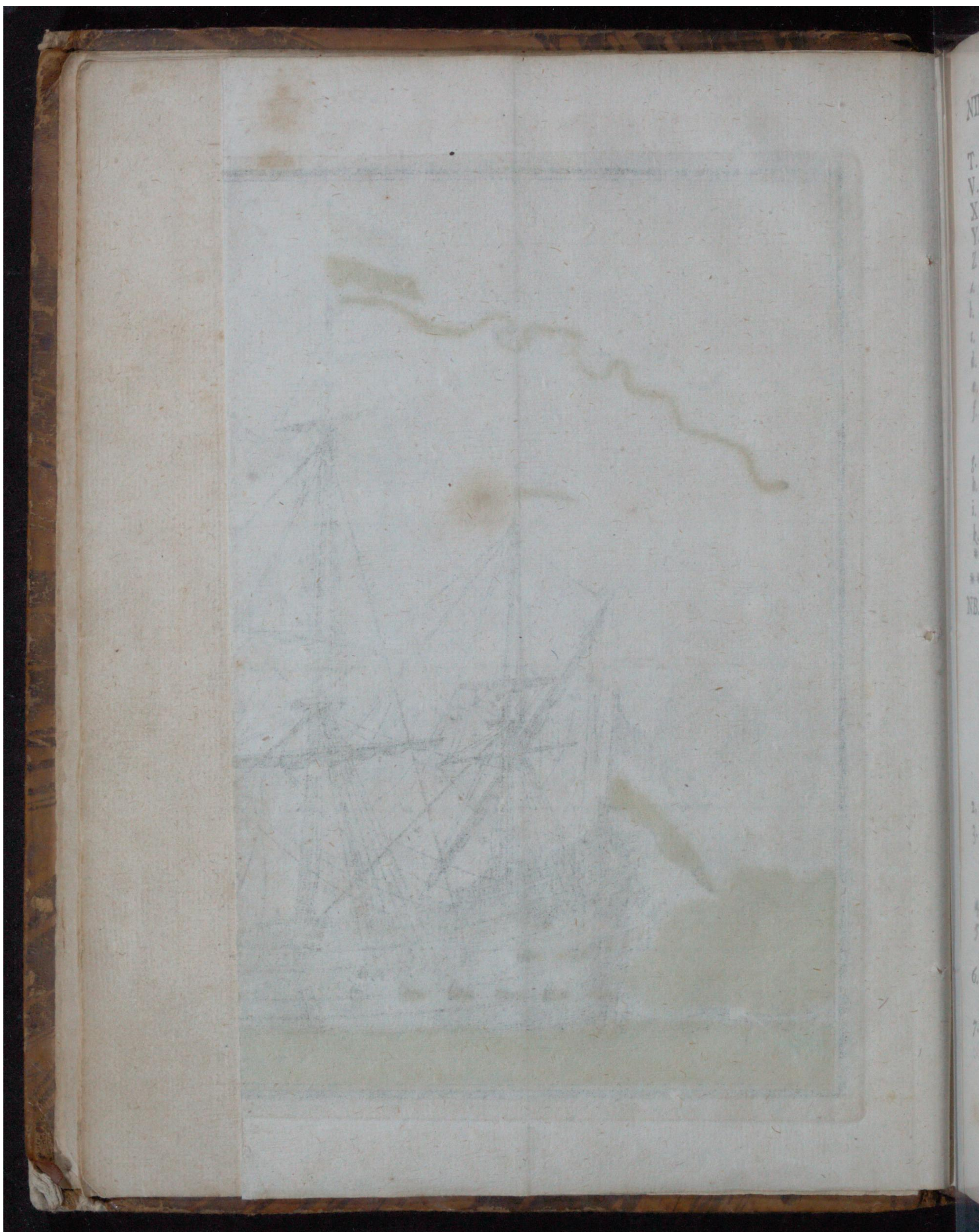
Behelzende de naamen van alle des zelfs Uitterlyke Deelen;

Als mede van alle de Touwen, Zylen, enz.

A.A. DE Kiel van 't Schip.
B. De Achter-steven, en Roer.
C. De Voor-Steven.
D. De Galdery en 't Spiegel-werk.
E. Het Hakkebord.
F. De Vlag-stok, en Ezels-hoofd.
G. 't Kampanje, of de Hut.
H. Mars, Ree, en Riemen, by nood.
I. De Schans, anders Half-Verdek.
K. De Bak.
L. De Kraan-balken, daar men 't anker by opwind.
M. Het Galjoen.
N.N. De Bark-houten.
O.O. 't Geschut, en Poort-gaten.
P. Val-Reep, of Trap.
Q. Plecht-Anker.
R. 't Kabel-touw, en Kluis-gaten.
S. De Boey, ofte Waaker

van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

van 't Anker.
T. De Boot en Sloep.
V. Bezaans-Mast.
X. Groote Mast.
Y. Fokke Mast.
Z. Boeg-spriet.
a. Kruis-steng.
b. Groote Steng.
c. Groote Brand-steng.
d. Fokke-steng.
e. Fokke-Brand-steng.
f. Blinde, of Boeg-spriets-steng.
g. Vleugels.
h. Admiraals-Vlag.
i. Wimpel.
k. De groote Vlag.
* Stag-Zijlen.
** Ly-Zijlen.
NB. Ly-Zijlen, Boelijnen en Schooten; deeze worden niet anders gebruikt, als om jagt na iemand te maaken, of te vluchten.

De Bezaans-mast met zijn toebehooren, in de Plaat gemerkt met de letter V.

2. Bezaans Roe en Zeil.
3. De Bagijne Ree; deze diend alleen om 't werk boven uit te houden.
4. De Kruis ree en zijl.
5. De Marssaaling en Ezels-hoofd.
6. De Toppenant van de Kruis-ree.
7. De Toppenant van de Bagijne-ree. De Toppenanten dienen om de Raas recht te zetten, of op te toppen.
8. De Hoofd-touwen van de Bezaans-mast.
9. De Hoofd-touwen van de Kruis-steng.
10. De Bezaans-rust en Puttings.
11. De Bezaans-schoot, dienende om de Bezaans aan te haalen en te vieren.
12. De Brassen van't Kruis-zyl, dienende om 't zyl om te haalen als 't op de mast leid.
13. De Boelijns van 't Kruis-zyl, zyn om de zylen kant te zetten, als men by de wind zyld.
14. De gy-touwen van't Kruis-zyl, dienende om de zylen op te geyen.
15. De Gy-touwen van de Bezaan.
16. Het Kruis stenge-stag.
17. Het Bezaans-stag.
18. Bezaans-schooten.
19. Beslag-lyn van de Bezaan.
20. De Boelyn van de Bezaan.
21. Het Haane-pootje van de Bezaans-ree.
22. De Reep van 't kruis-zyls-val.
23. De Bagijne brassen.
24. De Taly-reeps.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

25. Reep en Val van de Bezaans-Ree,
26. De Bezaans-ſtag.

Van de groote Maſt met zyn toebehooren, in de Plaat geteekend met de letter X.

2. De groote Ree en Zyl.
3. De Mars-zijls Ree en Zijl.
4. De Brand-zijls Ree en Zijl.
5. De Marſſaaling en ezels hoofd.
6. De Toppenant van de groote Ree.
7. De Toppenant van de Mars-zijls Ree.
8. De Toppenant van de Brand zijls ree.
9. De Braſſen van de groote Ree.
10. De Schooten van het Schover-zyl.
11. De Boelyns van het Schover-zyl.
12. De Gy-touwen van 't Schover-zyl.
13. Het groote Stag.
14. De Hoofd-touwen van de groote Maſt.
15. De Ruſt met zijn Puttings.
16. Het Perdoen van de groote Steng; Perdoen diend om te behoeden dat de Steng niet breekt als men voor de wind zyld.
17. Het groote Stenge-ſtag.
18. De Braſſen van 't groote Mars-zyl.
19. De Gy-touwen van 't groote Mars-zyl.
20. De Boelyns van 't groot Mars-zyl.
21. De Hoofd-touwen van de groote Steng.
22. De Hoofd-touwen van de groote Brand-ſteng.
23. De Braſſen van de Brand-zyls Ree.
24. De Gy-touwen van 't groote Brand-zyl.
25. De Boelyns van 't groote Brand-zyl.
26. De Peerdelyn van 't groote Mars-zyl.
27. De Demp-gordings van 't groote Mars-zyl.
28. De Buik-gordings van 't groote Mars-zyl.
29. De Nok-gordings van 't groote Mars-zyl.
30. De groote Smyten.
31. De groote Schooten.
32. De groote Reep en Kardeel
33. De groote Looper, en Takel en Mantel.
34. De Reep van 't groot Mars-zyls Val.
35. Het groot Brand-zyls Reep en Val.
36. Brand-zyls-ſtag.

Van de Fokke-maſt en Touwwerk, in de Plaat getekent met de letter Y.

2. De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

2. De Fokke-ree en zyl.
3. De Voormars-zyls Ree en zyl.
4. De Voorbrand-zyls Ree en zyl.
5. De Toppenant van de Fokke-ree.
6. De Toppenant van de Voormars-zyls Ree.
7. De Toppenant van de Voorbrand-zyls Ree.
8. De Marſſaaling en Ezels hoofd.
9. De Braſſen van de Fokke-ree.
10. De Braſſen van 't Voormars-zyls Ree.
11. De Braſſen van de Voorbrand-zyls-ree.
12. De Schooten en halze van de Fok.
13. De Boelyns van de Fok.
14. De Boelyns van 't Voormars-zyl.
15. De Boelyns van 't Voorbrand-zyl.
16. De Gy-touwen van de Fok.
17. De Gy-touwen van 't Voormars-zyl.
18. De Hoofd-touwen van de Fokke-maſt.
19. De Hoofd-touwen van de Voor-ſteng.
20. De Hoofd-touwen van de Voor-brand-ſteng.
21. Het Fokke-ſtag.
22. Het Voor-ſtenge-ſtag.
23. Het Voor-brand-zyls-ſtag.
24. De Peerdelyn van 't Voormars-zyl.
25. De Gy-touwen van 't Voorbrand-zyl.
26. Het Perdoen van de Voorſteng.
27. De Ruſt en Puttings van de Fokke-maſt.
28. De Demp-gordings van 't Voor-mars-zyl.
29. De Buik-gordings van 't Voor-mars-zyl.
30. De Demp-gordings van de Fok.
31. De Buik-gordings van de Fok.
32. De Reep en Val van 't Voor mars-zyl.
33. De Fokke-reep.
34. De Voortakel, mantel en Looper.
35. Het Voorbrand-zyls Reep en Val.
36. De Fokke-ſmeiten.

Van de Boeg-ſpriet en zyn Touw-werk, in de Plaat geteekend met de letter Z.

2. De groote Blinde Ree.
3. De Boeg-ſpriets Mars en Ezels-hoofd.
4. De boven Ree van de Blind en 't Zyl.
5. De Boeg-ſpriets Steng.
6. De Toppenant van de groote Blind,

7. De

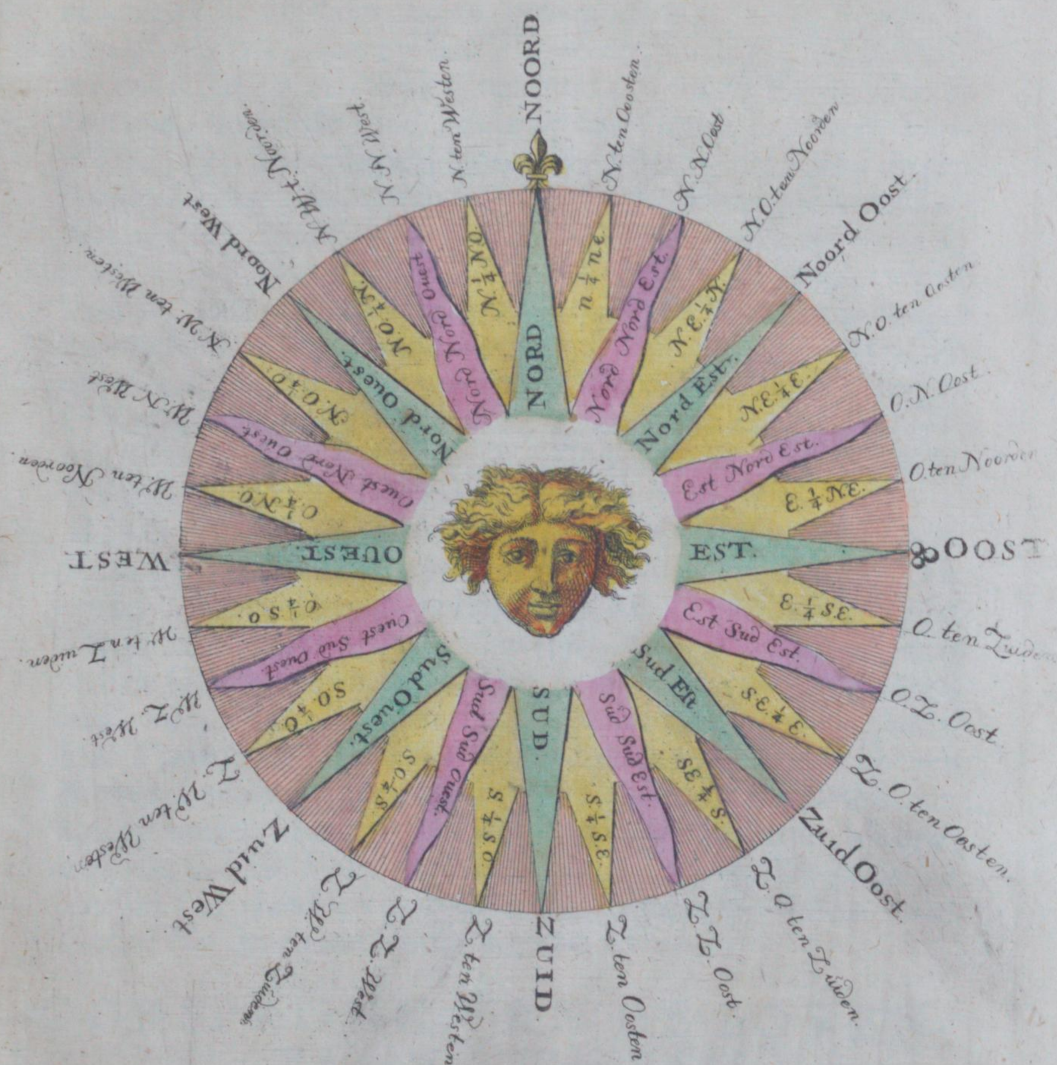
7. De Spaans Toppenant, en groote Blinde Ree.
8. De Braſſen van de groote Blinde Ree.
9. Schooten en Halzen van de groote Blind.
10. De Gy-touwen van de groote Blind.
11. De Braſſen van de boven Blinde Ree.
12. Toppenant van de boven Blinde Ree.
13. Hoofd-touwen vande boeg-ſpriets ſteng.
14. Het Geusje en de Vlagge-ſtok.
15. De Loopſtag van de boven Blind-ſteng.
16. De Loopſtag van de Boeg-ſpriet.
17. De Trenſen van de groote blind, dienende om de blind in dwang te houden.
18. De Reep en Val van de groote blind.
19. De Gy-touwen van de boven blind.
20. Het boven blinde Val.
21. Boven blinde Haane-poot.
22. De Woeling om de boeg-ſpriet.

1. Naamen van alle de WINDEN, in 't KOMPAS begreepen.

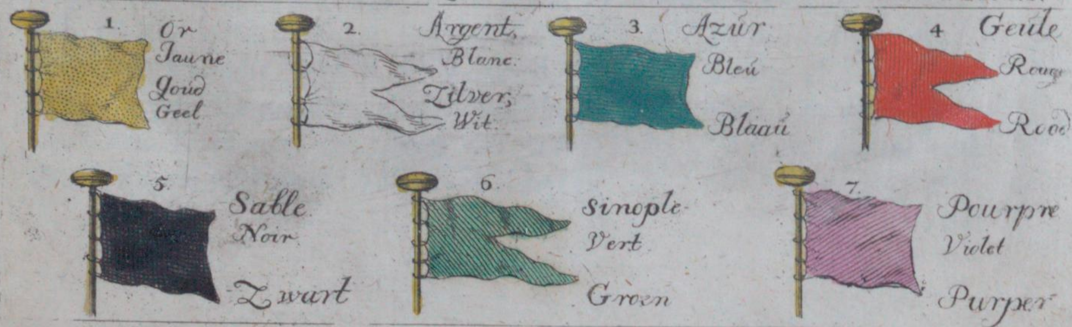
NOORD.
Noord ten Ooſten.
Noord Noord-Ooſt.
Noord-Ooſt ten Noorden.
NOORD-OOST.
Noord-Ooſt ten Ooſten.
Ooſt Noord-Ooſt.
Ooſt ten Noorden.
OOST.
Ooſt ten Zuiden.
Ooſt Zuid-Ooſt.
Zuid-Ooſt ten Ooſten.
ZUID-OOST.
Zuid-Ooſt ten Zuiden.
Zuid Zuid-Ooſt.
Zuid ten Ooſten.

ZUID.
Zuid ten Weſten.
Zuid Zuid-Weſt.
Zuid Weſt ten Zuiden.
ZUID-WEST.
Zuid-Weſt ten Weſten.
Weſt Zuid-Weſt.
Weſt ten Zuiden.
WEST.
Weſt ten Noorden.
Weſt Noord-Weſt.
Noord-Weſt ten Weſten.
NOORD-WEST.
Noord-Weſt ten Noorden.
Noord Noord-Weſt.
Noord ten Weſten.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

EXPLICATION des COULEURS. VERKLAARING der KOLEUREN

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

2. ENGELSE KONINGS VLAG van WILLEM III. die niet anders gevoerd mag werden als door Z. K. M. of iemand die van hem daar toe geordineerd is.

Deeze Vlag is wit, daar op het Wapen des Konings, dat geëkarteleerd is, of in vier deelen verdeeld; welkers Eerste Deel is *Engeland*, voerende rood, daar op drie Goude Leeuwen-Leopards. Het Tweede deel *Schotland*, voerd goud, daar op een Roode Leeuw, besloten in twee roode Borduursels met Lelien omzet. Het Derde deel is *Vrankrijk*, voerende blaauw, daar op drie Goude Lelien. Het Vierde deel is *Ierland*, voerd blaauw, daar op een Gouden Harp. Op het Hart is *Nassau* voerende blaauw, bezaaid met Goude Billets, of Blokjes, en een Goude Leeuw. Boven op het Wapen staat een Koninglyke Kroon, en om het wapen hangt de *Order van de Kousseband*, met dit devys, HONI SOIT QUI MAL Y PENSE. Welke Order in 't volgende nader beschreven word.

3. ENGELSE KONINGS VLAG gelyk die voor deeze gevoerd wierd, zynde verdeeld in vier deelen, welkers eerste Deel wederom verdeeld is in 4 quartieren. Het Eerste en Vierde quartier is *Vrankrijk*, voerende blaauw, daar op drie Goude Lelien. Het Tweede en Derde quartier is *Engeland*, voerende rood, daar op drie Goude Leeuwen-Leopards. Het Tweede Deel is *Schotland*, voerende goud, daar op een Roode Leeuw, besloten in twee Roode Borduursels met Lelien omzet. Het Derde deel is *Ierland*, voerende blaauw, met een Goude Harp daar op. Het Vierde deel is gelijk het Eerste. Op het Hart is *Nassau*, voerd blaauw, bezaaid met Goude Blokjes en een Goude Leeuw.

OORSPRONK VAN DE BOVENSTAANDE WAPENS.

Zedert de Regeering van EDUARD III. *hebben de Koningen van* ENGELAND *het* FRANSE WAPEN *by het haare gevoegd, volgens de pretentie, die* Kon. Eduard *had op het Koningrijk van Vrankrijk, wegens zijn moeder, dochter van Philippus de Schoone, na de dood van haar drie broeders; en zedert dat* HENDRIK VI *tot Koning van Vrankrijk gekroond was tot Parijs Ao.* 1433.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Na dat zy een groot gedeelte van Vrankrijk overwonnen hadden, is Carel VII, met hulp van de Maagd van Orleans, en de Graaf de Dunoi, weder in zijn Rijk hersteld.

Het Tweede Deel, zynde Schotland.

ALEXANDER III, *Koning van Schotland (tot een teken van zijn alliantie met Vrankrijk) besloot de Leeuw, die zijn Koningrijk in 't Wapen voerde, (zedert de Koning* MALCOLME, *gezegd* CAMMOR) *in een enkeld rood Borduursel met Lelien omzet; maar A°.* 1371 *verdubbelde de Koning* ROBBERT STUART *dit Borduursel; tot een bevestiging van de Alliantie met* VRANKRYK, *die hy vernieude, onder de Regeering van Kon.* Carel V.

Het Derde Deel, Ierland.

IN *'t jaar* 1172 *is* Ierland *gekomen onder de gehoorzaamheid van* Hendrik II *die het onder Engeland gebracht heeft; naderhand is* Hendrik VIII *tot Koning van Ierland verklaard, en A°.* 1555 *door* Paus Paulus *daar in bevestigd. Een van de Grooten van dat eiland, genaamd* DAVID, *nam voor het wapen, de* HARP *van die Koninglijke Propheet, daar hy na genaamd was.*

4. DE GROOTE STANDAARD gevoerd door Z. K.M. VAN GROOT BRITANJE, doenmaals noch *Prins van Oranje*, Erf-Stad-houder en Kapitein Generaal der Vereenigde Nederlanden enz. toen hy met de Hulp-Vloot overvoer naar *Engeland*, den 11 Novemb. 1688.

Zynde een *witte Vlag*, met het wapen, gelyk hy het toen voerde, verdeeld in twee deelen; het Eerste Deel is het *wapen der Prinsen van Oranje*, wederom verdeeld in vier quartieren, welkers Eerste quartier is *Nassau*, voerende blaauw, daar op een Goude Leeuw, bezaaid met Goude Billets, of Blokjes. Het Tweede Quartier *Catzenellebogen*, voerende Goud, daar op een Roode Leeuw-Leopard, met een blaauwe Kroon, op 't hoofd, en nagels en tong van 't zelve. Het Derde Quartier *Viande*, is een rood veld, daar op een Zilvere Balk. Het Vier-de

de Quartier *Dieſt*, voerd rood, daar op twee Goude Leeuwen-Leopards, elk met een Kroon, nagels en tong van blaauw. Op het hart ſtaat een ſchild, van gelijke in vieren verdeeld; het Eerſte en Vierde Deel is *Chalon*, voerende rood, daar op een Bande van Goud. Het Tweede en Derde deel *Oranje*, voerd goud daar op een Blaauwe Hoorn met een bandje; hebbende wederom een Hart ſchild, 't welk is *Geneve*, zynde vyf Goude en vier Blaauwe Blokjes. Tuſſen het Eerſte en Twede quartier is noch een ſchild 't welck is *Meurs*, voerende goud, daar op een zwarte balk. Tuſſen het Derde en Vierde quartier is het Wapen van *Buuren*, voerende rood, daar op een zilvere Baar.

Het Tweede deel is het Wapen van *Engeland* enz. hier voorn: beſchreeven. Hebbende voor ſupports aan de rechter zyde een Goude Leeuw-Leopards met een Goude Kroon op 't hoofd; aan de ſlinker zyde een zilveren Eenhoorn met een Goude Kroon om den hals, daar een Goude Ketting af hangt.

Boven het Wapen ſtaat FOR THE PROTESTANT RELIGION, AND THE LIBERTY OF ENGLAND; en onder JE MAINTIENDRAY.

De Wimpel waaid van boven de Vlag, boven met een ſchild van Engeland, zynde wit, daar op een Rood Kruis, en onder, rood, wit en blaauw; welke Wimpel, als ze boven de Vlag waaid, is het teken van een *Admiraal Generaal.*

OORSPRONK VAN 'T WAPEN DER PRINSEN VAN ORANJE EN NASSAU, enz.

NASSAU (*het eerſte quartier*) *afgerekend van 't jaar 682 tot aan* Otho, *die in 't jaar 972 overleden is, en van hem tot* Hendrik, *bygenaamd de* Ryke, *Graaf van Naſſau, is de Oudſte en Edelſte ſtam van geheel Duitsland; ja ſtreid, wegens oudheid, roem, en waardigheid, met alle andere ſtammen, zelfs van geheel Chriſtenrijk, zijnde ook door huwelijken vermengd byna met alle de ſouveraine Huizen van Europa.*

CATZENELLEBOGEN (*het twede quartier*) *deeze Graaven quamen in 't Huis van Naſſau door* Anna, *erfgenaam van dat Graafſchap,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

moeder van Elizabeth van Hessen, Vrouw van Jan, Graaf van Nassau.

Adelede van Catzenellebogen leefde Anno 1280, was ook moeder van den Keizer Adolph van Nassau, als mede van Machteld, Vrouw van Rudolph van Habsburg, mede Rooms Keizer.

ADHELYS erfgenaam van VIANDE, (zynde het derde quartier) bracht dit Graafschap over aan Otho van Nassau, haar man, Graaf van Dillenburg, leevende in 't jaar 1368.

DIETS (het vierde quartier) is aan Nassau gekomen door Jutta, erfgenaam van de Graaf van Diets, troude Adolph, Graaf van Nassau, Viande enz. sturf A°. 1420.

Op het Hart staat het Wapen van CHALON, geëkarteleerd met ORANJE, 't welk oorspronkelijk is van Renne de Chalon, van welke Willem I, Prins van Oranje, en Graaf van Nassau (wiens vaders broeders zoon hy was) het geërfd heeft.

Op het hart van Chalon en Oranje staat GENEVE, afkomende van Jan de Chalon, met Maria de Beaux, Princesse van Oranje, Dochter van Reimond de Beaux, Prins van Oranje, en Graaf van Geneve, door zyn Vrouw Johanna van Geneve.

Oorspronk van de ORDER VAN DE KOUSSEBAND, die aangeweezen is in de Vlag van N°. 2.

DIt Wapen word veeltijds omslingerd met DE ORDER van de KOUSSE-BAND, in 't jaar 1347 ingesteld door EDUARD III, die opgeraapt hadde de Blaauwe Kousse-band van de Danssende GRAAVINNE van SALESBURY, welke Kousse-Band hy daar na droeg aan zijn slinker been, tot een faveur; De Koningin, zijn gemaalin, daar over geoffenseerd zijnde, wierd de Koning zulks aangediend van eenige van zijne Grooten, tot de welke de Koning al lacchende zeide; HONI SOIT QUI MAL Y PENSE; dat is; hy zy gehaat, die daar quaad van denkt. Daar by voegende, dat hy zoude maaken dien Kousse Band tot een eer voor alle die dezelve zoude draagen; en niet lange daar naar instelde deeze Ridderlijke Order, geevende elke Ridder een Kousse-Band, rijkelijk geborduurd met goud en kostelijke gesteenten, met het zelve DEVYS daar op. Die deeze Ridderen altijd droegen onder de knie van haar slinker been,

va?-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

vastgemaakt met een goude gesp, betekenende Liefde en Eendracht dezer Order.

Andere willen, dat dit de Order van de Band *genaamd word, om dat die Koning banden uitdeelde aan alle de zijne, die haar dapper gequeeten hadden in het gevangen neemen van Koning Jan van Vrankrijk, en Koning Jacob van Schotland, die hy beide, op een tijd, binnen zijn Rijk gevankelijk gevoerd hadde.*

5. UNIONS VLAG, gevoerd door de Respective Admiraalen, en voornaamste Kapiteinen in de expeditie als boven. Zynde rood, daar met witte Letters op staat.

FOR THE PROTESTANT RELIGION
AND THE
LIBERTY OF ENGLAND.

Dat is; *Voor de Protestantse Gods-dienst en de Vryheid van Engeland.*

6. ENGELSE ADMIRAALS VLAG, zynde rood daar op een Zilver Anker, overend staande, met een Zilver Kabel-touw slaags-gewys omgeslingerd.

7. ENGELSE ROODE VLAG, hebbende een vry quartier, zynde wit, daar op een Rood Kruis.

8. SCHOTSE VLAG, zynde blaauw, met een vry quartier wit, daar op een Rood Kruis.

9. SCHOTSE ROODE VLAG, hebbende een Vry-quartier blaauw, daar op een wit Sautoir, of S^t. Andries-Kruis.

10. IERSE VLAG is wit, daar op een Rood S^t. Andries-Kruis.

11. ENGELSE GEUS van 't JAC, zynde blaauw, daar op een wit S^t. Andries Kruis, doorsneeden met een Rood Kruis met zilver geborduurd.

12. VLAG van de STAATEN GENERAAL der VEREENIGDE NEDERLANDEN, voerende rood, daar op een Goude Leeuw, houdende in de rechter poot een zilver Zwaard, en in de slinker, een bos met zeven Goude Pijlen met blaauwe Spiessen, en Veeren.

Deese Vlag wierd voor deeze gevoerd met Goud, daar op een Roode Leeuw,

met een Blaauw Zwaard in de rechter, en een bos met zeven Blaauwe Pylen in de slinker poot.

13. STAATEN VLAG, gemeenlyk genaamd, de PRINSE-VLAG, zynde Oranje, Wit en Blaauw, welke gevoerd word van alle, die onder de Vereenigde Nederlanden behooren.

De Luit. ADMIRAAL GENERAAL voerd deeze Vlag, van de groote Mast van 12 kleed hoog, en 18 ellen lang, met de Wimpel daar onder. De Vlag van achteren is 15 kleed hoog.

Een ADMIRAAL voerd deeze zelve Vlag zonder Wimpel.

Een VICE-ADMIRAAL voerd deeze Vlag van 9 kleed, en van achteren van 12 kleed.

Een *Schout by Nacht* voerd deeze Vlag van 7½ kleed, en van achteren van 9 kleed.

Dit zyn alle syn Vlaggen.

14. Deeze DUBBELDE PRINCE VLAG is (om de cierlijkheid) hier by gevoed, zodanig worden der ook drie-en vier-dubbelde Prince Vlaggen gemaakt.

De Vier-dubbelde word gevoerd door een ADMIRAAL van 12 Kleed.

De Drie-dubbelde van 9 kleed word gevoerd door een VICE-ADMIRAAL.

De Dubbelde van 7½ kleed, door een *Schout by nacht*.

Daar zijnder ook van 12 kleed, roode en geele streepen overanderen.

Van gelijke zijnder noch van 12 kleed, roode en witte streepen overanderen.

15. De STAATEN GENERAALS GEUS word zamengevoed van een Oranje, een Wit, en een Blaauw Kruis, met spitse hoeken na binnen verliezende, en op het Hart het Wapen van de *Staaten Generaal*, hier voorn: beschreeven.

16. PRINCE GEUS, even eens als boven, behalven dat'er geen wapen op-staat.

17. PRINCE GEUS, met een Rood, een Wit, en een Blaauw Kruis, op een andere manier zamen gevoegd.

18. *Enckelde* PRINCE-GEUS, gemaakt van een Wit Kruis

Kruis in 't midden, boven een half Rood, en onder een half Blaauw Kruis, met ſpitze hoeken naar binnen zamenloopende tot een punt.

19. VLAG van AMSTERDAM *in Holland*, verdeeld in driën, boven Rood, in 't midden Wit, en onder Zwart, op de witte verdeeling is het Stads-wapen, zyn de drie Paalen, Rood, zwart, en Rood, op de middelſte Paal ſtaan drie zilvere S^t. Andries-Kruiſſen boven malkander; het wapen is gekroond met de Keizerlijke Kroon, haar van Keizer *Maximiliaan* vereerd in 't jaar 1488. hebbende tot Supports twee graauwe Leeuwen met Goude maanen. &c.

20. VLAG van HOORN, *in Noord Holland*, zijnde Rood, Wit, Rood, op het wit is een Roode Hoorn met Goude banden beſlaagen, en hangt aan een Roode Band.

21. VLAG van DER SCHELLING en VLIELAND *in West-Vrieſland*, hebbende tien ſtreepen (van boven af te tellen) Rood, Wit, Blaauw, Rood, Blaauw, Geel, Groen, Rood, Wit, Blaauw.

22. ZEEUWSE VLAG, voerende Oranje, Wit, en Blaauw, op het wit ſtaat het Wapen van Zeeland, zijnde een Schild in twëen gedeeld; het bovenſte deel Goud, daar op een halve Roode Leeuw, het onderſte, zes Baaren van zilver en Blaauw overanderen.

13. VLAG van MIDDELBURG in *Zeeland* voerd drie ſtreepen, Geel, Wit, Rood.

24. MIDDELBURGER	GEUS, in *Zeeland*, voerende	Rood daar op een Goude Burg.
25. VLISSINGER		Rood daar op een *Zilvere Vles* met een Kroon daar boven.
26. TER VEERSE		Rood daar op een Schild, zynde zwart met een witte balk doorſneeden.

27. VLAG van de PAUS van ROMEN, is wit, daar op

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

op een *St. Petrus*, hebbende in de rechterhand twee goude fleutels, Kruis-weegs over malkanderen, en onder de flinker arm een Boek; naast hem *St. Paulus*, houdende in de rechter hand een Boek, en in de flinker een Zwaard.

28. SPAANSE KONINGLYKE VLAG, zynde wit, voerende daar op het Wapen van dat Koningrijk, verdeeld in 4 Deelen, welkers eerste Deel wederom gescheiden word in 4 Quartieren; het Eerste en vierde quartier is *Castilien*, voerende rood, daar op een Goud Casteel; het Tweede en Derde Quartier *is Leon*, voerende zilver, daar op een Purpere Leeuw.

Het tweede Deel is verdeeld in twee Deelen; waar van het Eerste is *Arragon*, voerd goud, daar op vier Roode Paalen. het Tweede is *Sicilia*, geflanqueerd, of Ruits-gewijs in Vieren verdeeld; de Bovenste en Onderste halve ruiten voeren Goud, daar op vier Roode Paalen; de Twee halve zy-Ruiten voeren zilver, en op elk een Zwarten Arend.

Het Derde Deel is gescheiden in twee Schilden; het bovenste schild is *Oostenrijk*, voerende rood, daar op een zilvere Balk; het onderste schild, is het *Oud Bourgogne*, voerende Banden van Goud en Blaauw overanderen, geborduurd met Rood.

Het Vierde en laatste Deel, verdeeld in twee Deelen, waar van het Bovenste deel is het *Hedendaags Bourgogne*, voerende Blaauw, daarop Goude gezaaide Lelien, af komende van Napels, geborduurd met zilvere en roode Blokjes, die wederom met Blaauw geborduurd zyn. Het Onderste Deel is *Braband*, voerende zwart, daar op een Goude Leeuw, met roode tong en klaauwen.

Het eerste en tweede Deel word van een gescheiden met het Wapen van *Granada*, voerende zilver, daar op een Granaat-Appel naturel, met Roode Pitten en Groene steelen.

Op het *Point de Honneur* of Eer-Plaats, zynde het Midden tussen het eerste en tweede deel, staat het Wapen van *Portugaal*, dat in 't volgende zal beschreven worden.

Op het *Point de Nombril*, zynde het Midden der twee onderste Deelen, is een Schild dat van een gesneeden is, op de eerste helft is *Vlaanderen*, voerende goud, daar op een Zwarte Leeuw.

De

De Tweede helft is *Tirol*, voerende zilver, daar op een Rooden Arend.

Boven op het Wapen ſtaat een Koninklyke kroon; het ſchild is omhangen met de *Order van het Gulde Vlies.*

OORSPRONK VAN HET BOVENSTAANDE WAPEN.

De Koningen van Spanje hebben haar Wapen zo geëkarteleerd gevoerd, zedert het jaar 1506, *toen* PHILIPPUS I, *Aarts-Hartog van Ooſtenrijk, troude met* JOHANNA, *Erfgenaam van* Ferdinand *en* Iſabella, *Koning, en Koningin van Spanje, voegende de Wapens van zijn Gemaalin, geëkarteleerd met Caſtilien en Leon, en Arragon en Sicilien in 't hoofd, boven de zijne, ſneidende zijn ſchild gelijk wy het nu zien.*

De Eerſte die het ſchild karteleerden met Caſtilien en Leon, met Arragon en Sicilien, was FERDINAND V, *gezegt de* Catholijke, *A°.* 1469, *uit oorzaak van zijn huwelijk met* ISABELLA, *Koningin van Caſtilien; hy zijnde Koning van Arragon en Sicilien; Daar na A°.* 1492 *overwon hy Granada, voegende het zelve Wapen met het zijne.*

Het ſchild van Portugaal heeft deeze Eer-Plaats bekleed, zedert dat PHILIPPUS II *in 't jaar* 1581 *dat Koningrijk overwonnen had.*

Wat het Wapen van PHILIPPUS III *aangaat, die voerde dat van* Ooſtenryk *(uit welken huize hy was) zijnde rood daar op een zilvere Balk.*

Zedert dat LEOPOLDUS II, Hartog van Ooſtenryk *(gelijk men gemeenlijk verteld) wederkeerende van een gevecht tegens de Heidenen, geheel bedekt was met bloed over zijn Wapen-Rok van zilver laken; en wanneer men zijn ſluyer ontbond, zo bevond men dat 'er niet wits aan zijn heele Rok was, als 't geene van zijn ſluyer bedekt was geweeſt; het welk de Wapen Koningen verſchuldigde, zijn oude Wapen (voerende blaauw, daar op vijf Goude Leeuwrikken, ſtaande gelijk een S^t. Andries-kruis, van wegen de meenigte der Leeuwrikken die in Ooſtenrijk zijn) te veranderen (gelijk boven verhaald is) in een Rood Schild met een zilvere balk doorſneeden.*

Maar veele Duitzers zeggen dat men dit zo ver niet en hoefd te trekken; maar dat de Oorzaak van dit Wapen is, om dat de Aarde, in Ooſtenrijk

rood-achtig zijnde, door de Donau (gelijk als door een witte Balk) doorsneeden word.

Het Hedendaags Huis van Oostenrijk, bezat deeze Provincie, zedert dat RUDOLPH, *Graaf van Habsburg, en Keizer, het Zelve in het jaar* 1273 *verkreeg, en het gaf aan zijd Zoon,* Albert, *welkers nazaaten deeze naam en wapen van Habsburg (voerende Goud met een Gekroonde Roode Leeuw met blaauwe nagels) verlaaten hebben, en dat van Oostenrijk aangenoomen; Zy hebben 't geëkarteleerd in de navolgende quartieren, oorspronkelijk wegens zijn Moeder* Margareta, *Erfgenaam van Bourgogne en de Nederlanden.*

Oud ende Hedendaags Bourgogne aan de Pairs van Vrankryk.

Braband, oorspronkelijk uit Margareta, *erfgenaam van Vlaanderen, gemaalin van* Philips de Stoute.

Deeze eerste Margareta, *erfgenaam van Braband, was ook erfgenaam des Heilige Roomsche Rijks van Antwerpen.*

Dit Mark-Graasschap was ingesteld door THIERRY, *Koning van Vrankrijk, die een Marquis, of Gouverneur over dit Landschap stelde.*

Paulus Æmilius *maakte tot Fondateur daar van de Keizer* Otho II. *ontrent het jaar* 973.

OORSPRONK VAN HET GULDE VLIES.

DE *Koning van Spanje is hoofd van het* GULDE VLIES, *ingesteld door* PHILIPPUS DE GOEDE, *Hartog van Bourgogne tot Brugge in 't jaar* 1429, *op de Bruilofts-dag van* Isabella *van Portugaal,* 10 *Januarii.*

De Redenen daar van zijn verscheide; waar onder deeze wel de voornaamste en waarschijnelijkste zijn; dat hy deeze order zoude ingesteld hebben in faveur van zekere schoone Dame tot Brugge, dien hy beminde, draagende een kleed, gevoerd met schaape-vellen; in navolging van de gevalle Kousseband der Danssende Graavinne van Salesbury, in Engeland.

Andere dat de Vruchtbaarheid des Lands, dat den Goeden Hartog bezat, hem deede neemen het Gulde Vlies van Jason, *waar van elke Letter begrijpt een van de vijf maanden, binnen welke de Vruchten aldaar vergaderd worden, namentlijk;*

Iulius.

I *ulius.*
A *ugustus.*
S *eptember.*
O *ctober.*
N *ovember.*

De Hals-band is zamen-gevoegd met vuur-staalen en vuur-steenen, die tegen malkander vuur-slaan. Dit is het Devijs van dien Hartog met deeze woorden; ANTE FERIT, *QUAM* FLAMMA MICET; *dat is;* Het slaat van te vooren, eer het vuur daar uit komt blinken. *Onder aan hangt het* GULDE VLIES *geëmailleerd, dat de naam aan deeze Order gegeeven heeft.*

29. VLAG van CASTILIEN en LEON, zynde wit, daar op een Schild, geëkarteleerd, 1 en 4 is *Castilien*, voerende rood, daar op een Goud Kasteel; 2 en 3 is *Leon*, voerende zilver, daar op een Purpere Leeuw.

30. KONINGLYKE PORTUGEESE VLAG zynde wit, daar op het Wapen van het Koningryk, zynde een zilver Schild daar op vyf kleine Schilden, gelyk een Kruis, zynde Blaauw, en op elk staande Vyf Bezans van zilver, gelyk een St. Andries Kruis; het Schild is geborduurd met rood, daar op zeven Goude Kasteelen 3 boven, 2 aan de zyden, en 2 na de punt; het Wapen is gekroond met een Koninglyke Kroon.

Dit Wapen word ook wel omslingerd met de Halsband, genaamd de *Order van Jesus Christus*, zynde drie goude Kettingen, de eene buiten den anderen omhangende, daar onder aan hangt een Rood Kruis Paté, daar een klein Zilver kruisje opstaat. Onder aan de Punt en aan de zyden van 't Wapen vertoonende zich drie groene Lelien, 't welk is de *Order van Avis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

OORSPRONK VAN HET BOVENSTAANDE WAPEN.

DE *Eerste Koning van Portugaal*, ALPHONSUS HENDRICUS, *Zoon van* Hendrik van Bourgogne (*wiens Over-Grootvader van 't mannelijke cort, was* Hugo Capet) *overwon* vyf Moorse Koningen *in de slag van Ourique, dicht aan 't Koningryk van Algarve gelegen, Ao.* 1139, *tot welker gedachtenis hy voor zyn Wapen nam* vyf Schilden, *gelyk een kruis geplaatst, op elk schild zettende vijf* zilvere Bezans, *gelijk een St. Andries-kruis, tot gedachtenis van vijf Vaandels die hy overwonnen, of vijf wonden die hy daar ontfangen, of vijf overwinningen die hy daar behaald had.*

De Schrijvers komen hier in niet over een, gelijk ook niet in de vijf schilden, de welke zy op de vyf wonden van Onze Zaligmaaker *toepassen; en de Bezans, by de Zilverlingen daar hy voor verkoft was.*

Gelyk de kopere Slang door Moses *in de Woestijnen was opgerecht, tot een gelijkenis van de kruissing Christi; zo willen de Portugeezen deeze verborgendheid van de Passie onzes Heeren in haar Wapen vinden.*

Zy zeggen van Alphonsus Hendricus, *dat hy had gezien Jesus Christus, hem toonende zijn vijf wonden, en streidende in de slag van Ourique.*

ALPHONSUS III deeder daar na het Borduursel van Castilien *by, van wegen zijn Vrouw BEATRIX, dochter van* Alphonsus de Wyse, *Koning van Castilien, van welke hy het Koningrijk van Algarve had, Ao.* 1258.

Oorspronk van de
ORDER VAN JESUS CHRISTUS.

DIONYSIUS, *Zoon van* Alphonsus III, *Koning van Portugaal heeft deeze* Order *ingesteld ontrent het jaar 1318 tegens de Zaraseenen, en de Ongeloovige. Is bevestigd door den Paus* Johannes XXII. *De Broeders der zelver Order gebruikten een zwart Kleed, en daar op een kruis half wit, half rood, ofte een rood kruis, met een witte*

linie

linie doortrokken; deeden vrye beloften, als de Hospitaliers, Templiers, en de Duitsche Heeren. De Hoofd-Plaats *van de Order was in de eerste* Marino, *daar na* Tomarium, *alle Steden, Hoven, Huizen en Templieren zijn van de Koning* Dionysius *hun tot onderhoud toegeëigend. De* Overste *van de* Order *is de* Abt *van* Alcohasien, *des Bisdoms van Lisbona, die bevel heeft om deeze Ridders te beschreiven, te ontfangen, en af te zetten. Haar beroep was te oorlogen tegens de Mooren, de welke woonden in Betica, brachten groote eer aan haar Vaderland. Want door haar vroomheid heeft het zelve Koningrijk zig weid uitgestrekt tot in 't Oosten, Africa, Brasil, en de andere Plaatsen, met verbreidingen des Christelyken geloofs.* Alexander VI *heeft haar toegelaaten te trouwen.*

Oorspronk van de ORDER van AVIS.

D*E Order van Avis is ingesteld door* ALPHONSUS I, *in 't jaar* 1161. *de Ridders van deeze Order wierden in 't eerst genaamd Ridders van Evora, na de Stad daar zy woonden. Zy ontfingen deeze titel van van haaren Groot-Meester* Ferdinando Montyro, *tot uitdreiving van de Mooren; daar na by* Ferdinando de Yamus, *haaren tweede Groot-Meester, gewonnen hebbende het* Kasteel *van* Avis, *daar zy haar naam van droegen, alwaar hy haar overbragt om nader aan de Vyand te zyn, naar 't zelve Kasteel Avesiens. Zy droegen een groen Kruis op een lange steel, en naamen tot haar wapen een goud Schild, daar op een gebloemd groen Kruis, beneden verzeld met twee Vogels, vlak van vooren staande, speelende op de naam van* Avis, *dat een* Vogel *betekend. Zy hebben voor een* Simiere, *of Helm-teken, een Draak.*

31. PORTUGEESE *Witte* VLAG, daar op een Goude Spheer, boven op hebbende een Blaauwe Waereld met een Goude Horizont, en boven de Waereld een purper Kruis.

32. PORTUGEESE *Witte* VLAG, met een hoog-roode, of Purpere Spheer, aan de zyden met twee, en boven met een Rood Kruis, staande op een blaauwe Waereld met een Goude Horizont; in 't midden van de Spheer vertoond zich noch een blaauwe Waereld, en onder, een Goude Voet.

33. PORTUGEESE *Witte* VLAG, daar op staande het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Wapen van dat Koningrijk, alvoorn: beſchreeven ; in het midden, een hoog-roode op Purpere Spheer, daar boven een Rood Kruis, ſtaande op een Blaauwe Waereld met een Goude Horizont, in 't midden van de Spheer is noch een Blaauwe Waereld, aan weder zijde van de Spheer zyn twee Goude Knopjes, en ruſt op een Goude Voet.

Deeze voorſz. Globen en Spheeren, of doorgeſnede Waereld-klooten, hebben de Koningen van Portugaal voor haar Devyſen genoomen; wegens de Ontdekking en overwinning van de Nieuwe Waereld, *door den beroemden VASCO DE GAMA A°.* 1497.

Aan de andere zyde van de Spheer ſtaat een Munnik, in 't zwart gekleed, hebbende in de rechter hand een Rood Kruis, en in de ſlinker een Roode Pater-noſter, *hier mede verbeeldende de Geeſtelijkheid, om de inwoonders van de nieuwe Waereld te bekeeren.*

34. PORT A PORTSE VLAG, voerende zes Groene, en vyf Witte Streepen over anderen.

35. BOURGONDISE *Witte* VLAG met een Rood Knop-achtig Kruis, en Sautoir, of gelyk een S^t. Andries Kruis.

36. BOURGONDISE *Blaauwe* VLAG met een Rood Kruis van 't zelve fatzoen als boven.

37. VLAAMSE VLAG, verdeeld in drie Streepen, Rood boven, in 't midden Wit, en onder Geel; op de witte ſtreep is een Purper Bourgondies-Kruis.

Oorſpronk van het BOURGONDIES KRUIS.

KEYZER CAREL V. *ſtelde in de* ORDER VAN HET BOURGONDIES KRUIS, *op S^t. Magdalena-dag, in 't jaar* 1535. *binnen* Tunis, *als hy zyne victorieuſe intree deede, en herſtelde* Muloaſſes *in de Kroon van Tunis, die hem zeker Zee-Roover* Barbaroſſa *hadde ontnomen, tot recompens van manhaſtigheid, aan die geene die hem in die overwinningen geaſſiſteerd hadde. De Ridders droegen een Mantel, daar op ſtond een* Bourgondies Kruis *(gelyk Carolus gewoon was te vooren inden Oorlog) beſtaande in twe knop-achtige ſtokken, geſteld en ſautoir of gelyk een S^t. Andries Kruis; ter gedachtenis van S^t.* Andries, *Patroon van dat*

Huis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Huis; waar by ook wel gevoegd wierd een vuur-ſtaal, dewelke vuur ſloeg uit een ſteen, met deeze inſcriptie BARBARIA.

38. VLAG van OOSTENDE *in Vlaanderen*, zynde de bovenſte helft Rood, en de onderſte Geel.

39. VLAAMSE *Geele* GEUS, met een Zwarte Leeuw, beſlooten in een zwarte krans gelyk een ſchild, omzet met acht Zwarte Lelien, 3 boven, 2 aan de zyden, en 2 onder, gekroond met een Zwarte Kroon met drie Lelien.

40. VENETIAANSE *Roode* VLAG van S^t. *Marcus*, daar op een Goude Leeuw met Goude Vleugels, houdende een Goud Kruis in de rechter Poot, en met de ſlinker een wit boek, daar in geſchreeven ſtaan deeze woorden, *Pax tibi, Marce, Euangeliſta meus*; dat is; *de Vrede zy u, Marcus, myn Euangeliſt*; de Leeuw ſtaat op een blaauw veld.

41. VENETIAANSE *Roode* VLAG, zynde de zelve als de voorgaande, behalven dat de Leeuw in de rechter Poot gewapend is met een blaauw Zwaard, daar aan een zwart geveſt.

42. Roode VLAG van MALTA *in de Middel-Landſe Zee*, daar op een Wit Kruis; dit is het wapen van de Ridders van S^t. Jan van Jeruſalem, tegenwoordig haar naam draagende; Ridders van Malta, haar onthoudende op dit Eiland.

43. Witte VLAG van MALTA, daar op een Rood Maltezer Kruis.

Het boven gemelde Wapen van Malta word gevoerd in een Schild, omhangen met een Pater-noſter, daar het Kruis in deeze Vlag afgebeeld onder aan hangt, dat de ORDER is van de Ridders van MALTA, die begonnen is A°. 1104; welkers devys is, POUR LA FOY; dat is, *Voor het Geloof*.

Oor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Oorſpronk van de ORDER *der Heeren van St. Jan Baptiſt van Jeruſalem*, geheeten Hoſpitaliers, ook Joanniten, en tegenwoordig genaamd RIDDERS van MALTA.

DE *Order van St. Jan van Jeruſalem, of van de* Ridders *van* Malta, *die geen van de minſte der Orders is, is begonnen Ao.* 1104.

De oorzaak daar van is eenen Gerardus, *of de* Malphitaanſe Kooplieden, *die voor 't veroveren van* Jeruſalem, *van den* Koning *van dat land verlof verkreegen hebben, om, volgens hun devotie en iever, ontrent den H. Grave te mogen maaken Hoſpitaalen, om de Arme Zieken, en Pelgrims te ontfangen, het welke haar vergund zijnde, hebben zy haar geheel gebouw ende familie opgedraagen aan den* H. Jan Baptiſt. *Waren geobligeerd, uit liefde te ontfangen alle de geene die quamen om het* Heilige Land *te bezoeken, haar te convoyeeren, en te beſchermen tegens de Ongeloovigen.*

Zy draagen een Zwarte Mantel met een Wit achtkantig Kruis, tot een teken van haar Zuiverheid, en de acht Godzaligheden, daar zy na trachten.

Zy noemen haaren Overſten, Magiſtros Militiæ, *dat is;* Groot-Meeſters *van den* Kreigs-handel; *van welken den eerſten (alzo* Gerardus *voor 't inneemen van* Jeruſalem *deze titul niet gevoerd heeft) gehouden word* Caimundus de Podio, *een Florentiner. Zy voldoen hun geteiden met Pater-noſter ettelijke reizen te leezen, zijnde van de Order van St. Auguſtijn. Belooven Getrouwigheid, Onderdanigheid en Zuiverheid; zijn gehouden zelf te ſtreiden tegens de Ongeloovigen. Hunne oude Kreigslieden door ouderdom onbequaam, van te vooren dapper tegen haar Vyanden, worden in verſcheide Landſchappen gezonden, met bevel om haar Landen, en huizen te regeeren,* Commendatores *worden zy genaamd.*

Paleſtina *verlooren, en in* Europa *gekomen zijnde, hebben zy met geweld gewonnen Rhodos, 't welk zy behouden hebben* 214 *jaaren, van daar verplaatſt naar* Malta, *'t welk zy zedert alteid kloekmoediglijk beſchermd hebben.*

Tot deeze Order *mogen geen Onedele Perſoonen genomen worden, noch Mahometaanen, Mooren, of van Jooden afkomſt.*

Ins-

Insgelyks geen onechte, noch persoonen onder de achtien jaaren, uitgenomen zes, 't welk is de Privilegie des Groot-Meesters.

44. VLAG van den *Grooten Hartog* van TOSCAANEN *in Italien*, zynde wit, daar op het Wapen van den Hartog, voerende een Goud Schild met een Italiaans Lof-werk, daar in vyf Roode *Tourteaux*, of ballen, staande *en orle*, of om de kant, daar boven een Blaauwe, met drie Goude Lelien, zynde het wapen van Vrankrijk.

Boven op het Schild staat een Hartoglijke Kroon; onder aan hangt, aan een blaauw Lint, een Kruis-Ancree (gelyk een Maltefer Kruis) zynde Rood met Goude randen, 't welk de *Order* is van S^t^. *Stephanus.*

OORSPRONK VAN 'T BOVENSTAANDE WAPEN.

H*Et huis van Medicis verkreeg de Heerlykheid van Florence, tot die teid toe Republiek, in 't jaar* 1531. *Toen* Alexander de Medicis, *getroud hadde* Margareta, *Natuurlyke Dochter van* Carel V. *deeze Kyzer maakte zyn Zwager tot Hartog van Florence, en dwong de Florentinen hem te ontfangen, door het Keizerlyke Leger, gecommandeerd door de Prins van Oranje.*

Pius V. *kroonde* Cosmus, *navolger van* Alexander, Groot-Hartog van Toscaanen, *in 't jaar* 1596. *hem geevende een kroon, gelyk de Groot-Hartogen zedert alteid op haar Wapen-schilden gevoerd hebben.*

Men haald gemeenlyk de oorspronk der Wapenen van 't Huis van Medicis op, uit de overwinningen door Everhard de Medicis *behaald, volgende* Carel de Groot *tegen de Lombardiers, op de Reus* Mugel, *met zyn Goude schild afgeweerd hebbende de slagen, die hy hem met een knots hadde toegebragt, van welk schild vyf klooten, besmet zynde met Menschen-bloed, afhingen, welke klooten deeze teekens behielden, en wierden van zyn nazaaten, zorgvuldiglyk, als kostelyke panden bewaard, tot ken-tekenen van hunner Voorzaaten Dapperheid; andere willen ons verzekeren, dat het Pillen zyn, de welke op de naam van de Medicis speelen.*

Pieter de Medicis, *Groot Gonsalonier of Vaandeldraager van Florence,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

ontfing A°. 1509, *van* S^t^. Louis XI *het Tourteau van Vrankryk; dat is de bovenste kloot daar het Franse Wapen op staat.*

Cosmus de Medicis, *genaamd de Groot, stelde in de Order van* S^t^.Stephanus *de negende Paus*, A° 1561; *ter eere de Heilige Patroon van Florence.*

Oorspronk van de ORDER VAN S^t^.STEVEN, Paus en Martelaar.

De *Order van de Ridders van* S^t^. Steven *is ingesteld in 't jaar* 1561 *door* Cosmus de Midicis, *eersten Hartog van Florence, die haar in bewaaring gaf een Nieuwe Sterkte, by hem gemaakt in 't Eiland Elba, genaamd* Cosmopolis, *om 't zelve te beschermen tegens den aanloop der Turken. Het is een Order gelijk de Rodische, uitgenomen dat deze mogen trouwen. Word gevierd den 2 Augusti, zijnde de dag, dat hy won de Bataille* de Marciano. *Niemand mag tot deeze Order aangenomen worden, dan Edele, wettige-geboorne, Catholijke Persoonen, zonder vlek of oneer.*

Haar habijt is een Zwarte Camelotte Rok, met een rood Kruis op de slinker zijde: zy zijn gehouden te beschermen het Christelijk Geloof; arme gevangene Christenen te verlossen; dagelijks te zeggen honderd Pater-Noster, ende gelijke Ave Maria; en op zekere byzondere dagen, of op het afsterven van eenige Ridders dezer Order, 't zelve getal te verdubbelen.

Haar Groot-Meester is den Hartog van Florence. Haar Kruis de forme van dat van Malta; hebbende insgelijks als die, beide haar Priesters, en Freres, Servans d'Armes, *dat is; Dienende Broeders der Wapenen. De Woon-plaats der Ridderen is tot Pisen, en de Order bevestigd door* Pius IV. *Ao.* 1562 *den eersten Februarii.*

45. VLAG van GENUA in *Italien*, voerende wit, daar op een Rood Kruis; *Het Wapen van Genua word aan wederzyde van twee Griffioenen als Tenants, vast gehouden, en met een Koninglyke Kroon gekroond.*

46. VLAG van MONACO, of *Morgue in Genua*, is wit, daar op een Schild, met Roode en Zilvere ruiten.

47. SAVOYER VLAG zynde rood, daar op een Wit Kruis, dat de vlag verdeeld in vier quartieren, zynde in elk quar-

quartier een Witte Letter; F, E, R, T, van welke letters de woorden zyn, *Fortitudo Ejus Rhodum Tenuit*; dat is; *Zijn kloekmoedigheid heeft Rhodus behouden.*

48. VLAG van MODENA in *Italien*, is blaauw, daar op een Witten Arend.

49. VLAG van RAGUSA in *Dalmatiën*, zynde wit, daar op hebbende een Schild met deeze spreuk; LIBERTAS, dat is; *Vryheid.*

50. VLAG van LIVORNO *in 't Groot-Hartogdom* van *Toskanen*, is wit, daar op staat een Rood Kruis, halve-maansgewijs eindigende; aan ider end staande een rood Balletje.

51. JERUSALEMSE VLAG, voerd zilver, daar op een groot Goud Kruis met een dwars-balkje aan ider end, en in ider quartier, noch een klein Kruis van Goud gelyk het groote.

52. FRANSE KONINGLYKE VLAG, zynde wit, en bezaaid met Goude Leliën, daar op het Wapen des Konings, voerende Blaauw met drie Goude Leliën 2 boven, 1 onder na de punt, gekroond met een Koninglyke Kroon, en omhangen met de *Orders* van *St. Michiel*, en van den *Heiligen Geest*, hier na breeder beschreeven, voerende tot supports aan elke zyde een Engel.

OORSPRONK VAN HET BOVENSTAANDE WAPEN.

DE Leliën, *volgens het gemeene gevoelen, zijn genomen door* CLOVIS, *na dat een Heilige Heremiet van Joyenval hem gezegt hadde dat hem die van een* Engel *uit den hemel gebracht waren, om het Fransche Wapen-schild daar mede te vercieren, om welke reden zy de Engelen tot supports hebben.*

Het is zeker dat deeze Koning zijn voorzaaten drie padden in haar Wapen gevoerd hebben, en om de schrikkelijkheid deezer dieren te bewimpelen, zijnder verscheide Auteuren, die hier tegen geschreeven hebben; sommige onder haar zeggen dat het drie Kroonen geweest zijn, andere drie wassende Maanen, eenige, drie Draaken, zich zelve met haar staart verwurgende, andere Arenden enz. Wat hier van zy laaten wy elk gelooven 't geen hem goed dunkt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Oorſpronk van de

ORDER VAN St. MICHIEL.

IN 't Jaar 1469 ſtelde de Koning LOUIS XI, zijnde in zijn Kaſteel Amboiſe, een Ridderlijke Order in, ter eere van St. MICHIEL, en bepaalde het getal der Ridders op 36: noch was het by zyn Regeering nooit vol; de Franſen eerden St. Michiel byzonderlijk, als een Beſchermer van deeze Order, en men kon, om de hoogmoed der Engelſe, welke Draaken in haar Vaandels voerden, te temmen, niemand beter verkiezen, als dezen Prins der Hemelſche Krijgs-macht, die men met een Draak onder zyn voeten afbeeld. Men zeide ook dat men hem in het ſpits der legers met de Franſen hadde zien ſtreiden.

De HALS-BAND is zamengevoegd met ſchelpen van St. Michiel van Normandien.

De Koning meende door het middel van dit Hals-cieraad, alle de Grooten des Koning-rijks, als zy in het Capittel zoude komen, onder zyn duim te hebben, waarom den Hartog van Britanje het weigerde; en den Hartog van Bourgondien 't noch arger maakende, ontfing de Order van de Kouſſe-band, en droeg ze tot aan het end van zyn leven.

Oorſpronk des

ORDERS VAN DEN HEILIGEN GEEST.

DE Order van St. Michiel was onder vier Koningen in groote achting geweeſt; maar geduurende de Regeering van Hendrik II, hadden de Vrouwen ze veilbaar gemaakt, en in die van Francois IV en van Carel IX, hadde de Koningin Catharina de zelve t'eenemaal onder de voet gebracht; invoegen dat de Heeren ze niet meer verzochten als voor haar dienaars.

Maar in 't jaar 1579 ſtelde de Koning Hendrik III, zonder ze echter te vernietigen, een andere in, die men de Order van den Heiligen Geeſt noemde, daar ze als tot een noodzaakelijke hoedanigheid aan diend. Hy verklaarde 'er zich Opper-hoofd van, en vereenigde altijd het Groot-Meeſterſchap met de Kroon van Vrankrijk. Hy vierde 'er de Plechtigheid af den 1 January, in de Kerk der Auguſtijnen te Parijs, met zyn gewoonlijke

Pracht

Pracht en Heerlijkheid; 't getal der Ridders wierd bepaald op honderd, die van drie Stammen Edel moesten zijn, Zonder daar onder te begreipen de Geestelijke, welke zijn vier Kardinaalen, en vier Bisschoppen en de Officiers.

Hy wilde de Ridders Commandeurs *noemen, vermits hy besloten had, volgens het voorbeeld van Spanjen, aan een ider van hen een Commandery op de Beneficien te beteekenen. De Paus en de Geestelijke weigerde daar in te bewilligen. Niettemin is deze Naam hen altijd bygebleeven, en de Koning betekende, in de plaats, aan een ieder van hen, een pensioen van 1000 Rijxdaalders te ontfangen uit zyn koffers.*

't Staat te gelooven, dat hy deeze Order van den Heiligen Geest *instelde, ter geheugenis van dat hy op Pinxterdag twee kroonen had gekreegen, die van Polen, en daar na die van Vrankrijk: maar een Autheur heeft gezegt, dat hy 'er het Model af genomen had, na een evendiergelyke, welke* Lodewijk *Koning van Sicilien, door de zelve beweeg-reden, in het jaar 1532, had ingesteld. Wat belangd de staat-kundige Reden; hy kan het gedaan hebben met het zelve oogmerk, als* Lodewijk XI *die van* S^t^. Michiel *instelde, te weeten; om de verbonden in zijn staat omver te slooten; en zelf om de Hugenotsche Party, door de Luister van zo een schoon Eer teken, te bekeeren.*

53. DE FRANSE VLAG is wit.
54. FRANSE GALY-VLAG zynde rood, bezaaid met Goude Leliën, daar op staat het Wapen des Konings, hier voorn: beschreeven.
55. VLAG van CALAIS in *Vrankryk*, zynde blaauw, daar op een wit Kruis.
56. VLAG van DUINKERKEN in *Vlaanderen*, met 3 witte en 3 blaauwe streepen over-anderen.
57. KONINGLYKE DEENSE VLAG, zynde een roode gespleete Vlag, daar op een zilver Kruis, met een tong.

OORSPRONK VAN DE BOVENSTAANDE VLAG.

Deeze Vlag (gelyk ze hier beschreeven staat) is een oud Zinnebeeld van dit Koningryk, zedert des Zelfs bekeering van 't Geloof; tot een voor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

naam teken van de overwinning van VALDEMAR II, *die (gelyk gezegd wierd)* een Rood Vaandel *met een* wit Kruis *uit den Hemel ontfangen had.*

58. DEENSE VLAG van CHRISTIAAN V, zynde rood, met een Wit Kruis, en op het hart een Wit Schild, daar op een Cyffer van zyn naam met zwarte trek-letters, daar een Koninklyke Kroon boven ſtaat.

59. VLAG van BERGEN in *Noorwegen*, is rood, met een wit Kruis, en op het Hart een zilver Schild, daar op een Roode Leeuw, met een Blaauw Zwaard met een zwart geveſt, en de Rechter Poot, beſlooten in een krans met Groene Bladen.

60. SWEEDSE KONINGLYKE VLAG, zynde een blaauwe geſpleete Vlag met een tong, daar op een Goud Kruis.

61. POOLSE KONINGS VLAG, zynde rood, daar op een Arm, die uit een Blaauwe Wolk ſchiet, met een zilvere Zabel, daar aan een zwart geveſt, in de Vuiſt; tot aan den elleboog gekleed met wit Linnen, en een Goude Mouw.

62. POOLSE VLAG van HEILIGENA, voerende rood, daar op een Witten Arend.

63. POOLSE VLAG van DANTZIG *in Pruiſſen*, zynde rood, daar op twe witte Kruiſſen, boven malkander, met een Goude Kroon daar boven.

64. POOLSE VLAG van ELBING in *Pruiſſen*, zynde de bovenſte helft wit met een Rood Kruis; de onderſte Rood met een wit Kruis.

65. BRANDENBURGER VLAG, voerende wit, daar op een Rooden Arend, met een Blaauw Zwaard, daar aan een zwart geveſt in de Rechter, en een Scepter van Goud in de ſlinker Poot, boven het hoofd ſtaat een Keur-Vorſtelyke Muts, gevoerd met Armynen, daar boven een Goud Kruisje met witte Paarlen aan wederzyde.

66. Andere BRANDENBURGER VLAG, met vier Witte, en drie Zwarte Streepen, hebbende in 't midden een wit Schild, daar op een Rooden Arend.

67. VLAG van HAMBURG *in Neder-Saxen*, zynde rood, daar op een zilvere Burg, met drie Torens daar boven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

68. VLAG van LUBEEK in *Neder-Saxen*, in tweën gesneeden, de bovenste helft is Wit, de onderste Rood.

69. VLAG van ROSTOK in *Neder-Saxen*; verdeeld in drien, boven Blaauw, in 't midden Wit, en onder Rood.

70. VLAG van BREMEN in *Neder-Saxen*, heeft vyf Roode, en vier Witte Streepen over anderen.

71. VLAG van STATTYN in *Pomeren*, in tweën verdeeld, boven wit met een Rood Blok, onder Rood met een wit Blok.

72. VLAG van STRAALSONT in *Pomeren*, is rood, daar op een Goude Zon.

73. VLAG van NORDEN in *Oost-Vriesland*, voerd Blaauw, daar op drie Zilvere Starren.

74. VLAG van KOERLAND, zynde de bovenste helft Rood, de onderste Wit.

75. Andere VLAG van KOERLAND, zynde Rood, met een Zwarte Krab.

76. VLAG van Z. ZAARSE M^t. van MOSKOVIEN, verdeeld in drien, boven Wit, in 't midden Blaauw, en onder Rood; op het Blaauwe Veld is een goude, en met een Keizerlyke Kroon gekroonde Dubbelden Arend, hebbende op het Hart een Rood Schild, met een zilvere S^t. Joris zonder Draak.

77. Andere VLAG van Z. Z. M^t. van MOSKOVIEN, in drien verdeeld, boven Wit, in 't midden Blaauw, en onder Rood, de Vlag is met een Blaauw S^t. Andries-Kruis doorsneeden.

78. Noch een andere MOSKOVISE VLAG, geëkarteleerd met een Blaauw Kruis, 1, en 4de Quartier Wit, 2 en 3 Rood.

79. VLAG van den GROOTEN TURK, voerende Groen, met drie Zilvere, malkander aanziende halve Maanen.

Deeze Vlag mag door niemand gevoerd worden als door hem zelve, of iemand van hem daar toe gemachtigd; om dat de Groene Koleur in Turkyen voor heilig gehouden word.

80. TURKSE *Blaauwe* VLAG met drie wassende halve Maanen van Zilver.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

81. TURKSE *Roode* VLAG met drie halve Maanen als voorn:

82. TURKSE *Roode* VLAG, die op de GALYEN gevoerd word.

Volgen noch eenige Particulariteiten van de VLAGGEN.

DIt zyn noch Generaale Regels; dat een Roode Bloed Vlag betekend ſtreid; De Witte Vlag Vreede; de Zwarte betekend Rouw; de Blaauwe beduid *Pitzaart* of aan boord roepen, dit noemd men een Sein Vlag. (De Zee-Roovers gebruiken Vlaggen van allerly ſoort, om haar te bedienen tot het overvallen van die geene daar zy haar Meeſter van Oordeelen, of om te ontkoomen die géene, die haar te machtig zyn.)

De Sein-vlaggen zynder van verſcheide Koleuren en Fatzoenen gelijk wy hier voorn: beſchreeven hebben Pag 14. Ook word-'er Sein gedaan met het los-rollen van de Vlag. By daag word'er Sein gedaan, niet alleen met de boven-gemelde Vlaggen, maar ook met het op-haalen of ſtryken van Zylen: en om dat deze tekenen in donker niet gezien konnen worden, zo word'er by nacht Sein gedaan met het opſteeken van 1, 2, of 3 lantaarnen.

Deeze Seinen worden in de Nederlanden gereguleerd door de Reſpective Admiraaliteiten, en alle jaaren (op dat de Vyanden die niet zoude leeren kennen) veranderd; waar van niet alleen aan den Admiraal, of Opper-bevel-hebber van de Vloot, maar ook aan elke Kapitein in 't byzonder een Sein-boek gegeven word, om zich daar na te reguleeren.

Deeze Seinen behelzen wanneer zy haar Anker zullen laaten vallen; wanneer zy t'Zeil zullen gaan; wanneer zy haar na Land toe, of van Land af zullen wenden, wanneer zy haar zullen retireeren, &c.

En wanneer een Admiraal Sein zal geeven, zoo laat hy van te vooren een of meer Kanon-ſchooten doen, tot waarſchouwing, van 't Sein dat daar op volgen zal.

Order

Order in 't Groeten.

HEt Groeten geſchied met het ſtrijken der Vlaggen, en der Zeilen; als mede met ſchieten.

Wanneer de Scheepen van de *Staaten* in *Engeland* komen (en anders nergens) zo ſtrijken zy voor de Engelſche Oorlog-ſcheepen, uit oude herkomſt, haar top-Vlag, en opper-Zeil ter halver ſteng. Maar ter voller Zee, zonder overkomſt, is niemand van dezen iets ſchuldig. De Wel-levendheid echter ver-eiſt, dat de ſchepen der Republieken, de Konings-Schepen eerſt begroeten. Het Vlagge-ſtrijken groet meer als het Zyl-ſtrijken.

Tot dus ver hebben wy gehandeld van de benaaming en plaatſing der uitterlijke Scheeps-deelen, 't Opſtaande en Loopende Wand, als mede van de rang, en eenige Generaale Regels der Vlaggen, met de verklaaring van de Oorſpronk der zelve, en de aanwyzing der Koleuren enz. Wy zullen nu voortgaan en toonen, hoe datmen uit een voorgegeven lengte om een Schip naar te maaken, des zelfs wijdte, holte en andere voornaame deelen zal vinden; als genoegſaam zynde wanneer die naar behooren gemaakt en geplaatſt zijn, om de andere kleine deelen toe te ſtellen (tot welkers beſchreiving een groote plaats zoude vereiſt worden, 't welk tegen ons oogmerk, om kort te zijn, zoude ſtreiden) doch wie hier van een naauwkeurige aftekening en beſchreiving begeerd, die zie de Scheeps-bouw en beſtier van den Heer Burgermr. *Nicolaas Witzen*, van 't 54, tot het 61. blad.

Hoe men uit een voorgeſtelde Schips-lengte, de voornaamſte afdeelingen zal vinden.

Wanneer men dan de lengte van een Schip bekomen heeft, zoo moet men des zelfs vierde deel neemen, en dan bekomt men de wijdte, zoo dat men, een Schip neemende van 120 voet langte, voor de wijdte op de hals, (dat is, daar 't Schip op zyn wijdſt is) 30 voeten vind: dit is evenwel geen vaſte regel, dewijl men meeſt altijd een weinig meer dan 't vierde-deel der lengte voor de wijdte Wydte.

 neemt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

neemt, gelyk te zien is in de naarvolgende Lands-Schepen van de eerste Charter, *de Unie, de Prins Willem, de Keurvorst van Brandenburg, de Keurvorst van Saxen*, enz: de welke alle 170 voet lang, en 41 voet wijd zyn, en somtijds een weinig minder (als blijkt in 's Lands Schip de Beschutter, welkers lengte 115 voet, en wijdte 28 voet is), Doch de Nieuwe manier is, dat men de Scheepen breeder maakt, als het Vierden deel van de langte, om dat die Scheepen bequaamer de Zee kunnen Bouwen, meer last kunnen draagen, en die van *Amsterdam* lichter over *Pampus* gevoerd kunnen worden. Maar wat de Koopvaardy-scheepen belangd, die maakt men gemeenlyk smalder, als het vierdendeel van de lengte, op dat de zelve te gemakkelijker zouden voor haar anker reyen, en van minder volk bestierd werden: en daarom is het somtijds wel gebruikelijk, dat men een vijfde deel van de lengte, voor de wijdte in Fluiten, neemt.

Holte. De wijdte van't Schip hebbende, zoo diend in de naaste plaats de holte gevonden te worden, waar toe men voor ider 10 voet lengte, een voet neemen moet, zoo dat een schip van 120 voet lang, 12 voet behoord hol te wezen, en dat op de hals, evenwel worden wel schepen buiten deze proportie, zijnde somtijds 4 voeten langer of 2 voeten korter, gevonden, doch zeer zelden.

Kiel. Dit kan bekend zynde, zoo gaat men voort met 't bouwen van de kiel, welke een vierde deel meer dikte moet hebben, dan de binne-kant van de steven, en de grootste breedte, dat is op de hals daar 't Schip wydst is (dewijl die achter en voor met de stevens moet over een komen) anderhalf maal breeder dan de steven: de planken moeten een vierdedeel der steven dik zyn, volgens welke de sponning diep en wijd moet gemaakt werden.

Voor-steven. De voorstevens dikte aan de binnekant word gevonden, wanneer voor ider 10 voet van de lengte des Schips, 1 duim dikte genomen werd, zoo dat ons boven gestelde Schip van 120 voet, een steven moet hebben, die aan de binnekant dik is 1 voet, 1 duim, en aan de buite of voor-kant ruim 7 duim, want drie vijfde deelen van de stevens dikte aan de binne-kant genomen hebbende, zoo heeft men de dikte aan de buite-kant. Om de hoogte van de voor-steven te vinden moet de holte, 't opzetten, en de hoogte van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

van de bak of kot zamen geteld worden : als by Voorbeeld; 10 voet hol, 2 voet opgezet, ('t opzetten word gevonden wanneer voor ider 10 voet van 't Schips lengte, 2 en een half duim voor 't opzetten voor, 6 en een half duim voor het opzetten achter genomen word) en 6 voet verdek aan-boord, 't welk zamen 18 voet is, zijnde voor de hoogte van de voor-steven, welke ook zo veel moet vallen; doch de stevens van de Fluiten vallen minder en die van Fregatten meerder; zoo dra de hoogte van de steven bekend is, zo is het noodig te weeten, of het Schip een bak, of geen zal hebben, en volgens 't laatste zijnde, zoo moet de steven zoo veel laager als de hoogte van het kot is, zyn, welke kot ten minsten 3 en een half voet hoog is; de bogt van de steven word naar goet-dunken en beste fatsoen gemaakt.

Tot het bekomen van de achter-steven moet mede de holte, het opzetten, en wat daar boven moet zyn, te zamen vergaderd werden : het vallen van de achter-steven is aldus; voor ieder zes voet hoogte moet de zelve een voet vallen : de dikte van binnen en buiten is even, als die van de voor-steven. Achter-steven.

De Voor-steven moet in 't midden driemaal zoo breed, en onder en boven breeder zyn, als zy dik is : de achter-steven boven een vijfde deel, en onder vijfmaal breeder als de dikte is. De sponning in de stevens een weynig minder dan in de kiel : op een vierde deel van de voor-stevens dikte, aan de binne-kant, zyn de planken in de zelven ingevoerd. Stevens-breedte.

De lengte van de hek-balk word gevonden, wanneer twee derde van de wijdte des Schips genomen word; tot de dikte, breedte, en bogt neemd men zoo veel duimen, als het hek voeten lang is. De hek-stutten worden gemeenlijk zoo lang boven 't hek gezet, als de steven lang is. Hekbalk.

Tot het maaken van de spiegel, diend dat de rantsoen-houten gezet worden op de helft van de lengte der steven, te weeten de achter-kant : haar dikte is vyf zesde deelen van de dikte van 't hek : aan Last-draagers worden deze houten laager, als aan Fregatten, gesteld; haar breedte is 2 maal de breedte van 't hek, en moeten een rond-achtige bogt hebben· de worpen een vyfde deel, en het broek-stuk 1 duim dunder dan de steven : de hek-stutten moeten Spiegel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

ten twee derde van de dikte der ſteven zyn, onder over een komende met de rantſoen-houten van de bogt, de boven-einden zo lang als het hek van de kiel is, en moeten wijd zyn drie vyfde, van de lengte van 't hek: het boeiſel moet gemaakt werden, naar dat men de oplangen laat uithangen.

't Vlak. Om de wijdte van 't vlak te bekomen, neemt men twee derde deelen van de geheele wijdte op de uitwatering, zoo dat men, van 25 voeten wijdte, bekomt 16 voet 7 en een half duim, voor de wijdte van het vlak op de hals, dat is op een derde deel van 't ſchips lengte van vooren, welk vlak op ieder voet een half duim op de hals moet rijzen: het overige van 't ſchips wijdte, moet aan wederzijden gelijk uitgetimmerd werden, tot de uitwatering toe. Wanneer een Schip wijder als volgens de bovengeſchreeve maat is, dan laat men de laaſte vlak-gang wat meer als andere ryzen, op dat het daar door met de kimmen wel over-een komt, en geen mis-ſtal veroorzaakt: de vlakken van Koopvaardy-Scheepen worden in 't gemeen wijder gemaakt dan die van Fregatten: het vlak laat men vorders rijzen, daalen, maakt het ſcherp en plat naar wel-gevallen, en gebruik der ſchepen.

De kimme haar holte is een derde van de geheele holte op de hals, en 10 voet langte van 't Schip doen de kimmen een duim naauwer zyn, dan de geheele wijdte, zoo dat de oplangen 16 duim uithangen over 't boeyſel.

De inhouten. De inhouten zyn op de kiel drie vierde aan de ſcheer-gang, op de helft, gelijk de ſtutten op de Cent twee zevende van de dikte van de binnekant der ſteven, zyn achter en voor lichter, onder en boven zwaarder.

De waagers. De Kim-waager is een weinig dikker, maar de waagers in de kimmen en 't Vlak een weinig dunder dan de boey-planken.

De balken. Tien Voet lengte van 't Schip geeft 1 en een achtſte duim tot de dikte en breedte van de balken in het ruim, en 1 duim tot de bogten, van dien. De onderſte balken worden gemeenlijk zoo dik gemaakt als de ſteven binnen is, en de huts-balken een derdedeel daar van. De laſt-balken werden meeſt 3 en een half voet laager gelegt, als de andere balken op de holte van 13 en een half voet, alwaar ook in veel ſcheepen de koe-brugh op gemaakt werd, op welke, achter de maſt het kot komt te ſtaan.

Tot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Tot de dikte van de balk-waager neemt de helft van de dikte van de binne-kant der ſteven. De balk-waager.

Het inkomen van de ſtutten op de hals, op de hoogte van 't Verdek aan-boord, een en twee derde tot het inkomen: by voorbeeld; 't verdek hoog aan boord 6 voet, zoo moeten ze inkomen 2 voet, en een derde voor 't vallen hebben. Om zeker te gaan in 't zetten van de rantſoen-houten, zoo ſteld die een voet hooger als de helft van de ſteven, te weeten met de achter of buitekant. De ſteven onder wat meer als een derde breeder als boven. Het hek is ook geſchikt van dikte, breedte en bogt, als de binnekant van de ſteven. De worpen zyn een derde dunder als het hek. De rantſoen-houten dik op de helft, en de planken op een vierde van de ſteven. De buik-ſtukken drie vierde deel, de zitters dik op 't bloeyſel de helft, en de oplangen op de ſcheer-gang, twee vyfde deelen van de ſteven: de ſtutten om laag, en ribben ieder een vierde deel, en de kolzem moet dik zyn twee derde deelen van de ſteven, de buik-ſtukken 2 duim dunder als de ſteven dik is, op de ſcheer-gang de helft, aan de Centen twee derde. De hek-ſtutten zo ver boven 't hek als de ſteven lang is: de ſtutten komen in veeltijds een derde van de hoogte van 't verdek; de planken neemt men veel-tyds een weinig dikker dan 't vierde deel van de ſteven: de lengte van 't hek op de wijdte van 't vlak: de boey-planken een vierde deel van de dikte der ſteven. 't Inkomen der ſtutten.

Het Lijf-hout moet een derde van de dikte der ſteven zyn, en breed 1 en twee derde maal de ſteven. Tot de dikte van 't verdek balkwager neemt men een vyfde van de dikte van de ſteven, en tot de dikte van de balken des verdeks twee derde, tot haar bogt een zesde, en tot haar breedte twee derde deelen van de ſteven, een vierde van de dikte der ſteven neemt men voor de ſchaarſtokken, en een vierde meerder dan de ſtevens dikte voor haar breedte: de karviel-houten een derde, en de ribben een vierde deel van de ſteven. 't Lyf-hout.

Het onderſte bark-hout heeft de helft van de ſtevens dikte, en breedte als de ſteven dik is, de hooger bark-houten minder; doch als de ſcheepen 170 of 180 voeten lang zyn, dan zyn de barkhouten 2 duim dunder. De bark-houten.

De knies in 't ruim zyn twee derde van de dikte der ſteven, De knies.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

maar op 't verdek een vierde van de ſtevens dikte.

'T hout in de kajuit. 'T Lijf-hout in de Kajuit moet zyn een vierde, de Balk-wager een vijfde, en de Balken de helft van de Stevens-dikte, dik, de knies, zoo dik, als daar de ſtutten zyn.

'T hout in de bak. 'T Lijf-hout in de Bak, als mede de Bak, en Balkwaagers moeten zoo dik zyn als die in de Kajuit: maar de Knies half zoo dik als de Stevens dikte.

Van de hut. De Knie-balkjes behooren een derde, en de Balk-wagertjes een zesde deel van de Steven dik te zyn, en de Balken moeten 10 duim bogt hebben. 'T Water-bordje is een vierde deel van de Steven aan de binne-kant dik: op groote Schepen worden voor de Hut somtijds looze Verdekken gezet, die men opſtellen en afneemen kan.

De beting. De Spenen en de Beting-balk moeten elk een derde, maar de Voore-wang aan de achter-kant de helft dikker zyn, als de Steven.

De Ruſten. De groote Ruſt moet een achtſte van 't Schips lengte, lang zyn, dik, een derde deel van de Steven, en breed als de Steven dik is; de Fokke-ruſt een weinig minder in lengte, dikte, en breedte; de Bezaans-ruſt lang een derde van de groote, maar dik als de Fokke-ruſt.

De Luiken. De Hoofden der luiken een derde van de ſtevens dikte, de binne-lyſt dik en breed een vyfde, de ſponning wijd een achtſte, de ribben een vierde, en de marker een derde van de ſteven, de andere minder.

'T Galjoen. De uitlegger een vyfde deel van de lengte van de kam, achter zoo veel duimen breed, als die voeten lang is, en voor, een vierde van de ſteven breed.

De Galderyen. Het onderſte Hakke-bord, in 't midden, zoo breed als de ſteven, en een derde dik, het dek daar op zoo dik als 't Hakke-bord. De wulf-ſtutten, de helft van de ſteven, hebben zoo veel bogt als men goed dunkt: 't ander Hakke-bord, en dek heeft minder bogt, als mede de wulf-ſtutten en 't kruis. de Galdery werd verciert met ſny- en beeld-werk, naar goed-dunken.

De Spil. Op ieder 10 voet van 't Schips-lengte moet de ſpil twee en een half duim, in 't boven-end, dik zyn, de klampen half zoo lang als 't hoofd van de ſpil, de gaten een zeſde van de dikte, wijd.

De Poorten. Op de hals deeld men de hoogte van 't verdek in drie deelen, en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

en laat men een deel boven, en een deel onder de poorten zyn, de onder-kant van alle de poorten volgens deze hoogte, achter en voor wat wijder.

Wanneer 't Schip in vyf en een half deelen gedeeld werd, zoo steld men op 't eerste deel van achteren af, de Bezaans, op het derde deel de groote, en op 't vyfde deel de Fokke-mast: de groote mast valt in 't ruim op ieder 10 voet holte, een voet en acht duim, de Fokke-mast op elke 10 voet, twee duim, of staat recht op, en de Bezaans mast valt op 10 voet holte, 1 duim. De Spooren.

Ieder twaalf voet lengte van 't Schip geeft vier duim, tot de breedte van 't Roer, de lengte moet naar behooren, dat is, naar de achter-steven zyn.

Honderd voet van 't Schips lengte geeft 1 duim voor de dikte van de nagels, en een weinig minder tot de bouts: de spijkers moeten de helft langer zyn als 't plank-werk dik is. Bouts, Nagels, Spykers.

Dit is het geene dat ons noodig gedacht heeft van de bouwing der Scheepen volgens onze gegeven maat, te zeggen, hebbende daar in getracht de meeninge van de voornaamste Scheeps-bouwers naar te volgen: wat aangaat de bogten en kromten in de Scheeps ribben, als daar zyn Hutten, Oplangen, enz: daar van en kan geen vaste regel gegeeven worden dewijl die naar 't gebruik der Schepen veranderen doch moet wel gelet worden dat die altoos zacht verminderen. Volgd wijders,

Hoe de Scheepen bemast en vorder toegetakeld werden.

HEt hol volgens het boven geschreevene volmaakt zynde, zoo moet men voort-gaan, met het inzetten, en maaken der Masten, welkers plaatsing in het dek des Schips, hier voor in 't beschreiven der spooren, (zynde de plaatsen daar de Masten in staan moeten) genoegsaam is aangeweezen; en daarom komt hier alleen maar aan te merken haar behoorlyke dikte en lengte, als volgd:

De lengte der groote Mast word gevonden, wanneer de Somme der wijdte en holte dubbeld genomen word, als we- Groote Mast.

zende

zende een Schip hol 12, en wijd 29 voet, 't welk zamen 41 voet is, zo is het dubbeld daar van 82 voet, zynde de hoogte van de groote Maſt: de Maſts dikte vind men uit het Schips holte, want 6 voet holte geeft 1 voet tot de dikte: drie vierden-deelen van de Maſts dikte, in de Viſſcher, moet de Maſt aan de top dik zyn.

Groote Steng. Vyf zesde deelen van de dikte des Maſts boven-end, is de dikte der ſteng in 't Ezels hoofd.

Fokke-maſt. De lengte van de Fokke Maſt moet zeven achtſte deelen van de groote Maſts lengte zyn: en zyn ſteng vervolgens.

Bezaans-maſt. De Bezaans-Maſt is zes zevende deelen van de Fokke-maſt, en zyn ſteng vervolgens.

Groote Raa. De lengte van de groote Raa is zoo lang als tweemaal de wijdte, en eens de holte te zamen geteld.

Fokke-Rae. De Fokke raa is een zevende deel korter dan de groote raa.

Bezaans Rae. De Bezaans raa, een voet of twee langer als de Bezaans-Maſt.

Raes dikte. De dikte der Raas is een weinig minder dan een vierde deel dunder als de Maſt daar zy toe behooren.

Boeg-ſpriet. De Boeg-ſpriet een weinig korter als de Bezaans-maſt

Blinde rae. De Blinde raa is een vierde korter als de lengte van de Boegh-ſpriet.

Groote mars Rae. De groote Mars raa is ruim de helft korter als de groote raa lang is.

Voor mars Rae. De voor Mars raa is quaalijk de helft korter als de Fokke rae.

Boven blinde Rae. De boven Blinde raa is een derde van de Boeg-ſpriet lang.

Boven blinde Steng. Maar de boven blinde-ſteng een voet of twee langer als een derde van de Boeg-ſpriet.

Kruis en brand-ſteng. De Kruis en Brand-ſteng hebben tot lengte een derde van de groote ſteng, of een weinig meer.

Voor brand-ſteng. De voor-Brand-ſteng is een negende deel korter als de groote Brand-ſteng, de Maſten zyn aan de toppen acht-kant en wat dikker, om dat daar de touwen door vaaren.

De Marſſen aan de Maſten worden onderſcheidentlijk gemaakt, en naar het goed-dunken der maaker, doch in 't gemeen word de groote Mars zoo veel negen duimen breed genomen, als het Schip 10 voeten lang is: de andere naar advenant.

Het voorgegeven Schip aldus van zyn Maſten, en ander rond-hout voorzien zynde, zoo is 't noodig datmen voortgaat het zelve

met

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

met touw-werk toe te takelen, 't welk gedaan zal konnen worden door de volgende tafel, waar in men zien kan de dikte van alle voornaame Scheeps-touwen, geproportioneerd naar de dikte van haare Masten; voor eerst van 't Kabel-wigt.

Kabel-wigt geslagen op 100 vaam.

Een Touw van 4 duim	w.	325.	Een Touw van 11 duim	w.	2150
4½	—	400	11½	—	2325
5	—	490	12	—	2550
5½	—	458	12½	—	2750
6	—	680	13	—	3000
6½	—	800	13½	—	3250
7	—	930	14	—	3500
7½	—	1060	14½	—	3800
8	—	1200	15	—	4900
8½	—	1340	16	—	5332
9	—	1490	17	—	5900
9½	—	1640	18	—	6600
10	—	1800	19	—	7000
10½	—	1970	20	—	8000
			21	—	9000

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

L Y S T E

Van de langte en wydte van eenige Scheepen, nevens de langte en dikte van 't Rond-hout, Opstaande en Loopende Wand.

	Een Schip lang 142, wijd 37 voet.				*Een Schip lang 130, wijd 32 voet.*			
De Groote mast lang	88	dik	20	palm	84	dik	19	palm
De Fokke-mast	78		19		74		17	
De Boeg-spriet	59		20		53		19	
De Bezaans mast.	69		14		64		12½	
De Groote steng.	56		13½		53		12½.	
De Voor-steng.	46		12		43		10½	
De Bezaans-Roe	74		10		70		9½	
De Kruis-steng.	28		6		26		5½	
De grooteBrand-steng	25		6		23		5½	
De Voor Brand-steng.	21		5		20		4½	
De boveBlinde-steng.	18		6		17		5½	
De Raas.								
De Groote raa lang.	28		15	palm	25	kleed	14	palm
De Fokke raa.	24		13½		22		12½	
De Blinde raa.	17		8¼		15		7½	
De Groote marsse raa.	15		8¼		13		8	
De Voormarsse raa	13		8		11		7½	
De Bagijne raa.	15		6		13		5½	
De Bove blinde raa.	10		4¼		9		4	
De Kruis raa.	9		4¼		8		4	
De Groote Brand raa.	9		4¼		8		4	
De Voor Brand raa.	7½		3¾		7		3½	
Touw-werk tot de groote Mast.								
De Stag.	15	duim	18	vaam	14	duim	18	vaam
't Wand.	$7\frac{2}{2}$		18		7			

Top-

Top-reeps.	$7\frac{1}{2}$		10		7		9	
't Reep.	8		29		$7\frac{1}{8}$		28	
Smijten.	$7\frac{1}{2}$		22		7		20	
Schooten.	$4\frac{1}{8}$		39		4		36	
Takels.	9	paar	37	vaam	8	paar	38	
Gijns.	9		54		8		53	
Toppenants.	9		29		8		28	
Kardeel tot 2 ſchijven	26		50		24		48	
Idem tot 3 ſchijven.	24		70		22		68	
Raake-touw.	16		6		14		6	
By-voet.	14		11		14		11	
Boelijns.	16		14		14		13	
Braſſen.	8	paar	35		7	paar	33	vaam
Gy-touwen.	8		28		8		27	
Hals-taly.	6		13		6		12	
Stag Karnaat.	10		37		9		35	
Anker-taly.	10		40		9		37	
Mantels.	27		20		24	draad	11	
Buik en nokgording.	27	draad	20		24		19	
Scheer-troſſen.	27		25		24		24	
Fokke-maſt.								
't Stag.	12	duim	13		11	duim	13	vaam
't Wand.	7				$6\frac{1}{3}$		13	
Top-reeps.	7		9		$6\frac{1}{8}$		8	
Smijten.	7		20		$6\frac{1}{2}$		19	
Schooten.	4		37		$3\frac{1}{8}$		34	
Takels	9	paar	37		8	paar	38	
Gijns.	9		54		8		52	
Toppenants.	8		27		7		26	
Reep	$7\frac{1}{8}$		27		7		26	
Kardeel tot 2 ſchijven	24		40		22		38	
Idem tot 3 Schijven.	22		60		20		36	
Raaketouw.	14		6		12		5	
By-voet.	12		10		12		10	
Boelijns.	14		20		12		18	
Braſſen.	7		25		6		24	
Gy-touwen.	7		27		7		26	

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Mantels.	27		18		24	draad	10	
Buik,en nokgording.	27	draad	20		24		19	
Scheer-tros.	27		25	vaam	24		24	
Bezaans-maſt.								
't Stag.	26	paar	12		4	duim		
't Wand.	4½	duim	12		24	paar	12	vaam
't Val.	11	paar	36		10		36	
Schoot.	10		25		9		22	
Raake-touw.	14		5		12	draad	5	
Hals taly.	21	draad	9		18		8	
Toppenants.	21		8		18		7	
Gy-touwen.	21		12		18		11	
Raake-trots.	24		24		18		22	
Boeg-ſpriet.								
Reep.	4½	duim	7		4	duim	6	vaam
't Val	6	paar	14		27	draad	12	
Toppenants.	7		18		6	paar	17	
Braſſen.	5		19		24		17	
Schinkels	14		10		12		9	
Schooten.	6		22		5		21	
Gy-touwen	5	paar	11	vaam	24	draad	10	vaam
Tryſſen.	24	draad	20		21		18	
Buik gording	21		10		18		9	
Groote Steng.								
't Wand	4½				4	duim		
Perdoens	4½	duim			4			
Reep	5½		9		5		8	
't Stag	26	paar	22		24	paar	20	
Toppenants	6		32		5		30	
Marſſe-ſchooten	40		26		33		25	
Stenge wind-reep	40		38		36		36	
't Val	9		57		8		44	
Braſſen	6		32		5		30	
Boelijns	10		23		9		22	
Gy-touwen	7		40		7		39	
Raaketouw	10		8		9		7	
Buik-gording	24	draad	21		21	draad	20	

Nok

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Nok gordings	21		7	21		7
Voor steng.						
't Wand	4	duim		3½	duim	
Perdoens	4			3½		
Reep	5		7	4½		7
't Stag.	16	paar	14	14	paar	13
Toppenants	5		28	24	draad	26
Marsse-schooten	33		24	30	paar	22
Stenge-wind-reep	36		30	30		28
't Val	7		38	6		36
Gy-touwen	6		37	6		36
Raaketouw	9		7	8		7
Brassen	21	draad	27	21	draad	25
Boelijns	21		30	18		28
Buik-gording	21		20	18		18
Nok-gording.	21		7	18		6

Een Schip lang 123, wyd 28 voet.					*Een Schip lang 105, wyd 26 voet.*		
De Groote mast, lang.	80	dik	18	palm	73	dik	15½
De Fokke mast	70		16		64		13½
De Boeg-spriet	54		17		48		14½
De Bezaans mast	60		12		53		10
DeGroote steng	50		11½		44		9½
De Voor-steng	40		10		35		8
DeBezaans roe	65		8½		54		6½
De Kruis steng	23½		5		20		4
De groote Brandsteng	20½		5		16½		4
De voor Brand-steng	17½		4		14½		3½
De bove Blinde-steng	14		5		13		4
De Raas							
De Groote raa, lang	23	kleed	13	palm	19	kleed	11
De Fokke-raa	19		11½		16		9½
De Blinde raa	15		6¾		12		6¼
De Groote marsse raa	13		7¼		10½		6¾
De Voormarsse raa	11		6¾		9		6
De Bagijne raa	12		5		10½	ellen	4½
De Bove blinde raa	22	voet	3¾		7		3¾

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

De Kruis raa	20		3¾		6		3¾	
De Groote Brand-raa	20		3¾		6		3¼	
De Voor Brand-raa	18		3		5		2½	
Touw-werk tot de groote Mast.								
de Stag	12	duim	17	vaam	10	duim	15	vaam
't Wand	6½				5½			
Top-reeps	6½		6		5½		5	
't Reep	7		27		6		24	
Smijten	6½		18		5		14	
Schooten	4		34		3	paar	30	
Takels	7	paar	36		6	draad	34	
Toppenants	7		27		27	paar	26	
Kardeel	20		46		14		43	
val voor Reep en Kar.	12		42		9		39	ieder
Raketouw	14		6		10		5	vaam
By-voet	14		10		9		9	
Boelijns	12		12		9		10	
Brassen	6		30		27	draad	25	
Gy-touwen	7		26		27		26	
Hals-taly	5		11		24		10	
Stag-carnaat	8		32		7	paar	28	
Anker taly	8		34		7		27	
Mantels	21	draad	10		15		9	
Buik, en Nok-gording	21		18		18	draad	16	
Scheer-trossen	21		14		18		23	
Fokke-mast.								
De Stag	10	duim	13	vaam	8	duim	12	vaam
't Wand	6				5			
Top-reeps	6		5		5		4	
Reep	6½		24		5½		21	
Smijten	6		17		4½		12	
Schooten	3½		32		2½	paar	27	
Takels	7	paar	36		6		34	
Toppenants	6		25		24		23	
Vallen	6		38		8		36	ieder
Kardeel	18		36		8		36	

Ra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Raketon.	12	paar	5	vaam	9	paar	5	ieder
By-voet.	12		9		8		9	
Boelijns.	10		16		8		15	
Braſſen.	5		22		24	draad	18	
Gy-touwen.	6		24		24		23	
Mantels.	18	draad	9		15		9	
Buik en nok gording.	21		18		18		16	
Scheer-troſſen.	21		24		18		23	
Bezaans Maſt.								
't Wand.	$3\frac{1}{2}$	duim			3	duim		
De Stag	20	paar	11	vaam	12	paar	10	vaam
't Val.	9		15		7		32	
Schoot.	8		20		6		18	
Raketouw.	10	draad	5		8		4	
Hals-taly.	15		8		15	draad	6	
Toppenants.	18		7		15		6	
Gy-touwen.	18		10		15		9	
Rakke-tros.	18		19		15		17	
Boeg-ſpriet.								
Reep.	$3\frac{1}{2}$	duim	6	vaam	3	duim	5	
Toppenants.	6	paar	16		24	draad	13	
Schinkels.	12		9		8	paar	8	
't Val.	21	draad	11		15	draad	10	
Braſſen.	21		16		18		13	
Trijſen.	18		17		15		14	
Schooten.	24		20		21		16	vaam
Gy-touwen.	21		20		18		9	
Buik-gording.	18		8		12		6	
Groote Steng.								
't Wand	$3\frac{1}{2}$	duim			3	duim		
Reep.	$4\frac{1}{2}$		7	vaam	$3\frac{1}{2}$		7	
Perdoens.	$3\frac{1}{2}$	paar	7		3			
Stag.	20		19		11	paar	17	
Marſſe-ſchooten.	26		23		14		18	
Stenge wind-reep.	30		34		16		30	
't Val.	7		41		27	draad	38	
Braſſen.	5		28		21	paar	25	

Boe-

Boelyns.	8		21		5	draad	19	
Gy-touwen.	6		37		24	draad	33	
Raketouw.	8		6		7		5	
Toppenants.	24	draad	29		18		27	
Nok-gording.	18		6		15		5	
Voor-ſteng.								
't Wand.	3½	duim			2½	duim		
Perdoens.	3½			vaam	2½			
't Reep	4	duim	6	vaam	3	duim	6	vaam
De Stag	14	paar	13		8	paar	12	
Marſſe-ſchooten	24		20		19		16	
Stenge-Windreep	26		26		12		22	
't Val	6		34		24	draad	32	
Gy touwen.	5		34		21		30	
Raketouw	7		6		6	paar	5	
Toppenants	21	draad	25		15	draad	23	
Braſſen	18		24		15		20	
Boelyns	15		27		12		25	
Nok-gording.	15		6		12		5	

Volgd noch een andere manier van toetakelen van een Schip, lang 123 voet, wyd 28 voet.

Boven Blinde-goed.

De Reep moet lang zyn	3 vaam
De Toppenants	8
De Braſſen	18
Het Val	16
De Gy-touwen	18
De Schooten	18
De Haane-pooten	3
De loopen daar van	13

Het groot Blinde-goed.

De Gy-touwen	18
De Braſſen	18
De Trijſſen	18
De Buik-gording	10 vaam
De Spaanſe Toppenants	3
De Schinkels van de ſchooten	10
De Schooten	16
De Reep	6
Loop-ſtagje op de boeg-ſpriet	6

Het Voor-Brandſteng-werk.

De Stag	18
De Braſſen	30
De Toppenants	10
De Gy-touwen	22

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

De Boelyns	24 vaam
De Lange Spruiten	1½
De Korte Spruiten	1
Het Val	28
de Reep	3
De Marsse-Schooten	24
Het Voor-Stenge goed	
De Stag.	15
De Taly tot het Stag	8
De Toppenants	28
De Reep	7
De Brassen	30
De Boelijns	30
De Lange spruiten	3
De Korte spruiten	2
De Gy-touwen	32
De Nokgording	5
De Buik-gordings	15
Het Val	30
Het goed van de Fokke-mast.	
De Stag	12
De Taly-reep tot de stag	12
De Toppenants	28
De Brassen	20
De Gy-touwen	24
De Smyten	14
De Boelijns	15
De Spruiten	3
De Schooten	36
De Buikgording	16
De Nokgordings	16
De Reep.	14
Het Kardeel	35
De Mantel van het voor-takel	11
De Looper daar van	28
De Top-reep	5
De Scheertrossen	10 vaam
De By-voeten	10
Het Raketouw	6
De Stenge-wind reep	27
Het groot Brand-stenge goed	
Het Stag	20
De Toppenants	10
De Reep	4
Het Val	30
De Brassen	32
De Gy-touwen	23
De Boelijns	30
De Lange spruiten	2
De Korte spruiten	1
Het groot Stenge-goed	
De Stag	21
De Toppenants	29
De Brassen	30
De Gy-touwen	33
De Boelijns	34
De Marsse-reep	8
Het Raketouw	6
Het Marsseval	34
De Stander	16
De Buik-gording	18
De Karnaat	18
De Nok-gordings	5
De lange Spruiten	3
De korte Spruiten	2
De Stenge-wind-reep	27
Het goed tot de groote Mast.	
De Stag	16
Tali-reep daar toe	16
De Toppenants	29
De Brassen	30
De Schooten	30
De Smyten	16

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

De groote Boelyn	24 vaam
De lange Spruiten	4
De korte Spruiten	3
De Reep	24
't Kardeel	38
De mantel van de Takel	12
De looper van de Takel	36
De By-voet	11
De Scheer-trossen	20
Het Raketouw	6
De Gy-touwen	26
De Buik-gordings	17
De Nokgordings	17
De Toop-reep	6
Het Kruiszyls goed.	
De loopende Stag	10
De Haane-pooten	3
De Reep	4
De Toppenants	10
De Schooten	12 vaam
De Gy-touwen	15
De Boelyns	16
De Brassen	11
De Bagyne-ree	3
De Bagyne-brassen	16
De lange Spruiten	2
De korte Spruiten	1
Het goed tot de Bezaans-mast.	
De Stag	10
De Reep	8
Het Val	28
De Schoot	16
De Gy-touwen	20
De Boelyns	18
Het Raketouw	6
De Toppenants	5
Haane-pootjes tot de Boelyns	2

Van de Zylen.

Wat de maat der Zylen aangaat, die is ongelijk, haar breedtens worden gevoegd naar de lengte van de Raas, en hoogte naar de masten lang zijn; sommige hangen ruim, en andere staan gespannen, meest naar het goed-dunken der Meesters. Doch om de maat in 't ruuw te weeten, zoo meet de lengte der raas, daar die toe behooren zullen, en vergaard de lengte van de bovenste en onderste by malkander, de somme gehalveerd zijnde, en vermenigvuldigd met de hoogte, zoo bekomt men den inhoud der Zylen, wel verstaande dat de lengte der raas moeten gemeeten werden met de breedten van 't voorgegeven Canefas, als maat.

1. Het groot of Schoover-Zyl is 't onderste aan de groote mast. 2. De Fok aan de voor-mast. 3. Het groot mars-zyl of het tweede op de groote mast van onderen aan te rekenen. 4. Het voor-mars zyl. 5. De blinde is voor aan de boeg-spriet. 6. De Boven blinde op de boeg-spriet. 7. Bezaan aan de achter-mast. 8. Het kruiszyl

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

zyl is boven de bezaan. 9: Het groote brand-zyl is 't hoogste zyl op de groote mast. 10. Het voor brandzyl is't hoogste op de Fokkemast Stag zylen, Ly-Zylen, Fatsen en Gyken, die om spoedig zylen aan den anderen gereegen konnen worden, het vinnetje of jagtenduyvel is aan de vlagge-stok.

't Groote zyl is breed 23 kleed Hollands Canefas, diep of hoog 14¼ ellen. Het Bonnet diep 3¼ ellen, breed 23 kleed. De Fok is breed 20 kleed, lang of diep 11¼ ellen, 't bonnet 3 ellen. 't Groot mars-zyl onder 22 kleed, en boven 14 kleed, breed 15¼ ellen, hoog 18 ellen. 't Voor mars-zyl onder 19, en boven 12 kleed, diep 14½ ellen. De blinde breed 14 kleed, diep 8¼ ellen. De Bezaan onder 16 kleed, achter diep 19 ellen, 't halsje 1½ kleed, aan de Roe 26 ellen; het Bonnet diep 2¼ ellen, breed boven 16 kleed, onder 17½; het Groot Stag-zyl 15 ellen diep, breed 13 kleed. Het Bezaans Stag-zyl diep 13½ ellen, breed 12 kleed; het Stenge Stag-zyl als voorn. Het Voor Stenge Stag-zyl diep 10½ ellen, breed 6 kleed. De boven blinde onder 14½ ellen, boven 9½, diep 10 ellen. 't Kruis-zyl onder 13½ kleed, boven 8 kleed, diep 9 ellen. 't Groot brand-zyl onder als boven. 't Voor brand-zyl onder 12, boven 8, diep 7½ ellen Hollands Canefas, zijnde te zamen 1626 ellen Hollands Canefas, 368 ellen karrel-doek, 146 ellen Vlaams-doek.

Een Smalschips zyl is onder breed 12½ kleed, boven 11 kleed, diep achter met zijn bonnet 23¾ ellen, aan de mast 15 ellen.

Een Schip lang 125 voet, wijd 23½ voet, hol 14 voet met half dek, groot 180 lasten.

lang. voet.	*wijd.*	*hol.*	*last.*	*lang. voet.*	*wijd.*	*hol.*	*last.*
122	24½	13½	180	124	25	13	200
120	24	13½	172	130	28	12	250
118	24	13	165	126	26	12	225
116	24	13	160	95	21½	12	105
114	23½	13	154	90	21½	12	95
				85	21	11½	80

Wat aangaat de Maaten van Ankers en Touwen, zijn als volgd.

Om de lengte van de schacht te bekomen, neemt tweemaal de passers dikte, en zoo veel duimen als dat maakt, zoo veel neemt voor des zelfs lengte, zoo moet de passer 6 duim dik zijnde, de schacht 12 voet, en dan noch zoo veel duimen, dat is zamen 13

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

voet 1 duim lang zijn: doch de passers dikte driemael neemende en twee nullen daar achter gevoegd zijnde, bekomtmen de ankers zwaarte. Beneden de 1000 pond neemt 2 duim daar boven een genomen is: En onder de 500 pond neemt de dikte driemael tot de lengte: zoo is de lengte, wanneerze twee en een half duim dik is, zeven en een half voet, van wiens helft drie en drie vierendeelen ider 1 voor 100 pond genomen, zoo komt'er voor de zwaarte 375 pond.

Kabel-dikte, geproportioneerd naar de Zwaarte der Ankers.

Merkt in de twee volgende tafelen, waar van ider uit twaalf leden bestaat, behoord ider lid van de eerste tafel tot die van de tweede. Want neemende in het eerste lid de eerste tafel een kabel van 20 duim, zoo vind men in de tweede tafel in het eerste lid de tweede regel, dagelijks anker van 56 Cent. 4 pond, welke met het eerst genomen kabeltouw van 20. duim geproportioneerd is. En zoo met alle de andere.

Eerste Tafel.

1 duim.	2 duim.	3 duim.
kabels van 21	kabels van 20	kabels van 17
kabels van 20	kabels van 19	kabels van 16
kabels van 14½	kabels van 13	kabels van 12
kabels van 10	kabels van 9	kabels van 8
kabels van 9	kabels van 8	6
4	5	kabels van 13
kabels van 17	kabels van 15	kabels van 12
kabels van 16	kabels van 14	7
kabels van 11	kabels van 9	kabels van 10
8	9	kabels van 9
kabels van 16	kabels van 14	11
kabels van 15	kabels van 13	kabels van 8
kabels van 10	kabels van 12½	kabels van 7½
10	kabels van 12	kabels van 6
kabels van 12	kabels van 8	
kabels van 11	12	
	kabels van 8	
	kabels van 7	
	kabels van 6	

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

1	Cent.Q.p.	2	C.Q.pond	3.	C.Q.p.
Plecht-anker.	60.0.3	Plecht-anker	43.0.0	Plecht-anker	35.3.3
dagelyks ank.	56.0.1	dagelyks	40.0.5	dagelyks	34.0.2
Ty-anker.	55.0.0	Ty-anker	39.0.3	Ty-anker	31.2.7
Werp-anker.	25.0.0	Werp-anker	20.1.2	Werp-anker	11.3.5
licht Werp-ank.	7.0.2	licht Werp-ank.	7.2.0	6.	
4.		5.		Plecht-anker	28.0.0
Plecht-anker	32.0.0	Plecht-anker	29.0.0	dagelyks	27.0.0
dagelyks ank.	30.2.2	dagelyks	25 0.0	7.	
Ty-anker	27.0.0	Ty-anker	23.3.2	Plecht-anker	22.0.2
8.		Werp-anker	9.0.0	dagelyks	11.0.0
Plecht-anker	27.0.0	licht Werp-ank.	2.2.7	10.	
dagelyks-ank.	23.3.5	9.		Plecht-anker	11.0.0
Ty-anker	23.0.0	Plecht-anker	18.0.0	dagelyks	10.0.0
12.		dagelyks	17.0.0	11.	
Plecht-anker	5.0.2	Ty-anker	16.0.2	Plecht-anker	7.0.0
dagelyks	4.0.0	Werp-anker	4.2.0	dagelyks	6.0.0
Ty-anker	3.2.3	licht Werp-ank.	2.2.0	Ty-anker	5.2.0

Een Plecht-Anker word gebruikt by hard weer, dagelyks vertuy-Anker, dagelyks, een Werp-Anker om voort te haalen.

Een Pinas van 134 voet lang, zoude bequaamelyk binnen de teid ven vier maanden met 20 of 22 man konnen afgemaakt werden. Een Schip 180 of 185 voet lang, konnen 50 man hier te lande in 5 maanden voltooyen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Onkosten van een Pinas Oorlog-schip, lang 165 voet, wijd 43 voet, hol 16 voet.

Aan hout	f	53752
Arbeids-loon	f	15000
Voor de masten	f	4100
Voor een span dik vollinge	f	200
Voor pik, teer, en werk	f	500
Nagels en Stelling-houten	f	600
	f	74152
Aan Yzerwerk en Spykers	f	7784
Koks gereedschap	f	352
35261 pond Ankers a 3 st.	f	5289
de Zylen	f	2827
6450 pond Ankers a 3 st.	f	967
Noch voor Scheeps kleinigheden	f	2264
kost te zamen zonder Oorlogs-gereedschap	f	93635

Alzulk een Schip zoude 20. 30. 40. ja 50 jaaren konnen duuren, na dat de hand daar aan gehouden word.

Victalie voor 100 Man een Jaar lang.

16 Vaten Vlees.
11 Vaten Spek.
13 Aam Spaanse Wyn.
4 Aam Franse Wyn.
6 Aam Brandewyn.
9 Oxhoofden Azyn.
4 Aam Oly.
1 Quarteel Traan.
7 Tonnen Zout.
80 Tonnen dun Bier.
4 Tonnen goed Bier.
150 Tonnen Water.
16 Hammen.
12 st. gerookt Vlees.
16 gerookte Tongen.
10816 Pond hard Brood.
100 Zak Gort.
50 Zak witte, en
25 Zak graauwe Erreten.
25 Zak Boonen.
4 Vaten Boter.
2704 Pond Stok-vis.
333 Pond Kaas.
12 Pond Kautert.
75½ Pond Was.
50 Pond Kaarsen en Smeer.
En ieder Man een vaatje Brandewyn op zyn eigen kosten.

Al-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Algemeene Lyſt van de Lyf-tocht op een Lands Oorlog-Schip voor 100 Man ter Maand.

2250 pond hard brood is 5 pond ieder hoofd ter week.
40 Zakken week brood.
450 pond Kaas, ieder 's weeks een pond.
5 Tonnen Vlees, $1\frac{1}{2}$ pond, alle Maandagen, en twee maal 's weeks.
400 pond Stokvis.
4 Tonnen Haring.
$1\frac{3}{4}$ vat Boter ter maand.
$5\frac{1}{2}$ Smal-ton Gort.
$4\frac{1}{2}$ Smal-ton witte Erreten.
$\frac{1}{2}$ Smal-ton wit Zout.
$\frac{1}{2}$ Oxhoofd Azyn.
35 Tonnen bier 's winters.
42 - - 's Zomers.
4 Vadem Brandhout.
3 - - 's Zomers.

Voor de Cajuit.

$\frac{1}{2}$ Oxhoofd Franſe Wyn.
4 Stoop Spaanſe Wyn.
2 Stoop Brandewyn.
1 Ham.
$\frac{1}{4}$ Hollandſe boter voor 4 maanden.
2 Pond Suiker ter maand.
2 Ton Beſchuit voor de rijs.
3 Stoop Oly voor de rijs.
1 Kruid-doos geſtoffeerd.
Komijn en groene Kaas na behooren.
Water tot genoegen.
Moſtert-zaat na behooren.

Om Metaale Stukken te probeeren.

Ten eerſten een ſtuk dat een pond yzer ſchiet, 1 pond kruid.
2 pond yzer 2 pond kruid.
3 pond yzer 3 pond kruid.
4 pond yzer 4 pond kruid.
5 pond yzer 5 pond kruid.
6 pond yzer 6 pond kruid.
7 pond yzer 7 pond kruid.

8 pond

8 pond yzer	8	pond kruid.	29 pond yzer	18½	pond kruid.
9 pond yzer	8½	pond kruid.	30 pond yzer	19	pond kruid.
10 pond yzer	9	pond kruid.	31 pond yzer	19½	pond kruid.
11 pond yzer	9½	pond kruid.	32 pond yzer	20	pond kruid.
12 pond yzer	10	pond kruid.	33 pond yzer	20½	pond kruid.
13 pond yzer	10½	pond kruid.	34 pond yzer	21	pond kruid.
14 pond yzer	11	pond kruid.	35 pond yzer	21½	pond kruid.
15 pond yzer	11½	pond kruid.	36 pond yzer	22	pond kruid.
16 pond yzer	12	pond kruid.	37 pond yzer	22½	pond kruid.
17 pond yzer	12½	pond kruid.	38 pond yzer	23	pond kruid.
18 pond yzer	13	pond kruid.	39 pond yzer	23½	pond kruid.
19 pond yzer	13½	pond kruid.	40 pond yzer	24	pond kruid.
20 pond yzer	14	pond kruid.	41 pond yzer	24½	pond kruid.
21 pond yzer	14½	pond kruid.	42 pond yzer	25	pond kruid.
22 pond yzer	15	pond kruid.	43 pond yzer	25½	pond kruid.
23 pond yzer	15½	pond kruid.	44 pond yzer	26	pond kruid.
24 pond yzer	16	pond kruid.	45 pond yzer	26½	pond kruid.
25 pond yzer	16½	pond kruid.	46 pond yzer	27	pond kruid.
26 pond yzer	17	pond kruid.	47 pond yzer	27½	pond kruid.
27 pond yzer	17½	pond kruid.	48 pond yzer	28	pond kruid.
28 pond yzer	18	pond kruid.			

Om yzere Stukken van 1 tot 12 pond te probeeren.

1 pond yzer	1	pond kruid.	7 pond yzer	6½	pond kruid.
2 pond yzer	2	pond kruid.	8 pond yzer	7	pond kruid.
3 pond yzer	3	pond kruid.	9 pond yzer	7½	pond kruid.
4 pond yzer	4	pond kruid.	10 pond yzer	8	pond kruid.
5 pond yzer	5	pond kruid.	11 pond yzer	8½	pond kruid.
6 pond yzer	6	pond kruid.	12 pond yzer	9	pond kruid.

Deeze Generaale Beſchreiving der Scheeps bouw, en Tractaat der Vlaggen genoegzaam achtende, verhoopen wy dat de Liefhebbers hier mede zullen te Vreeden zyn, en maaken een

E I N D E.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

2

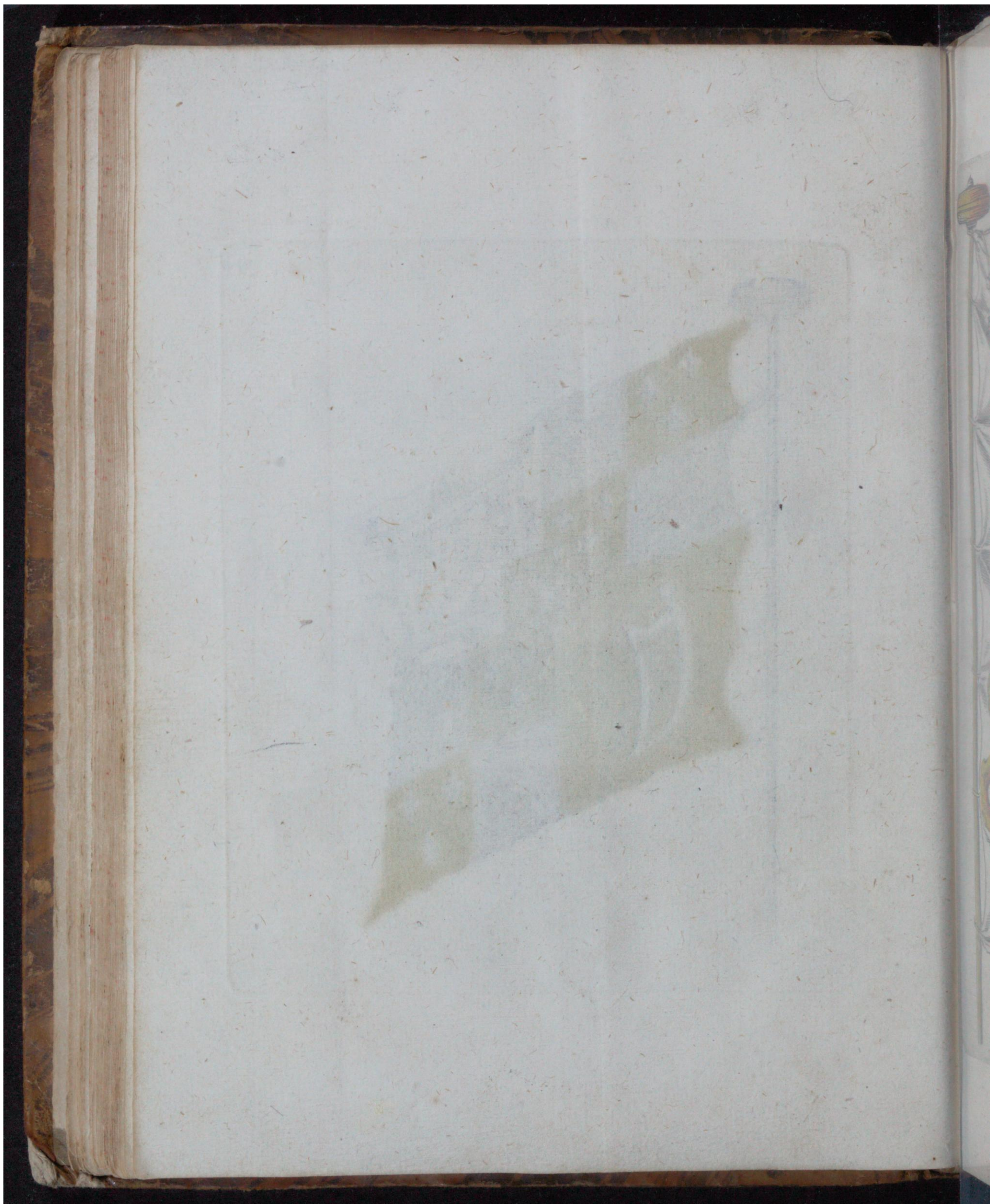

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

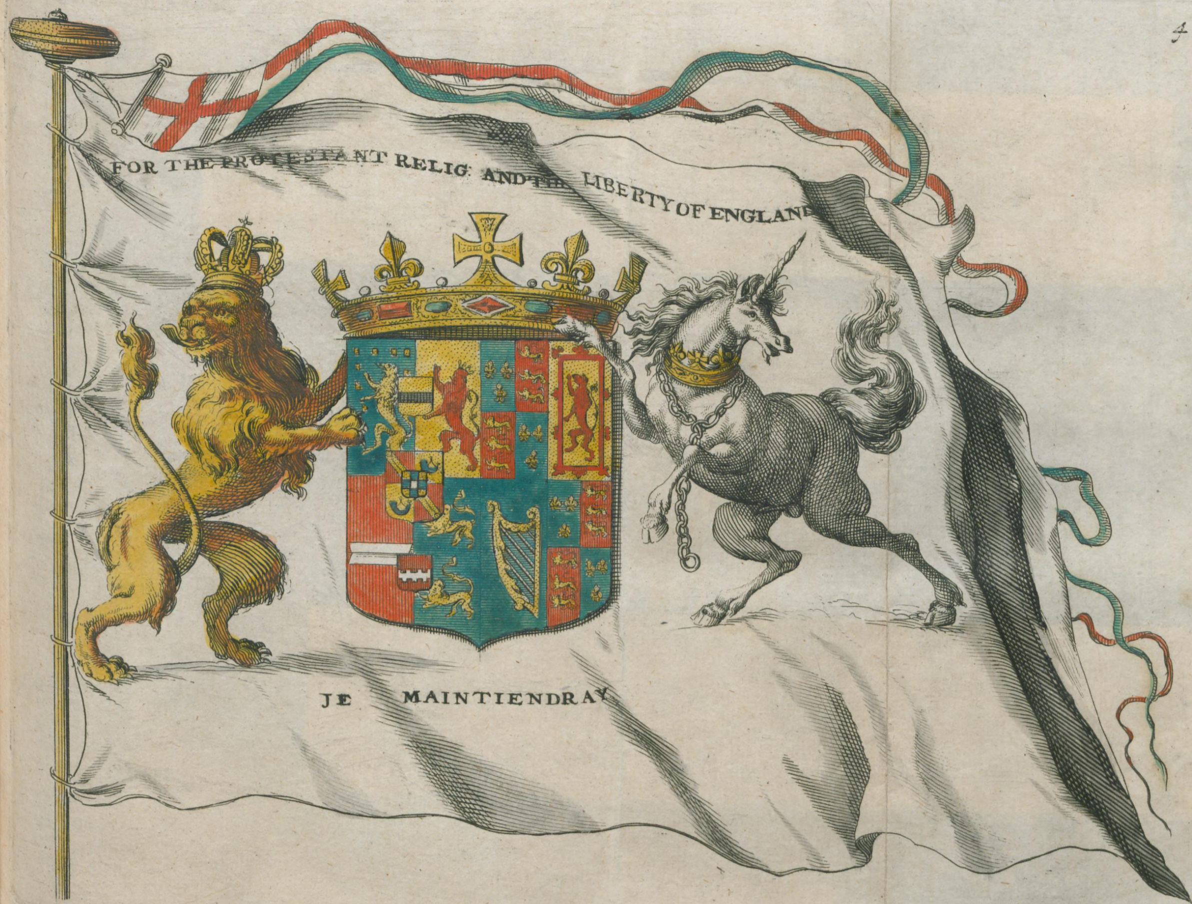
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

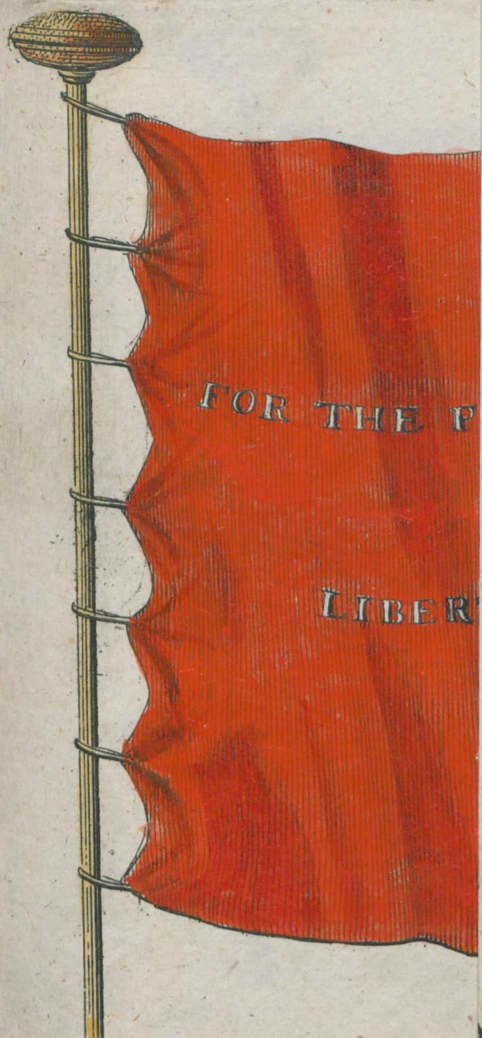
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

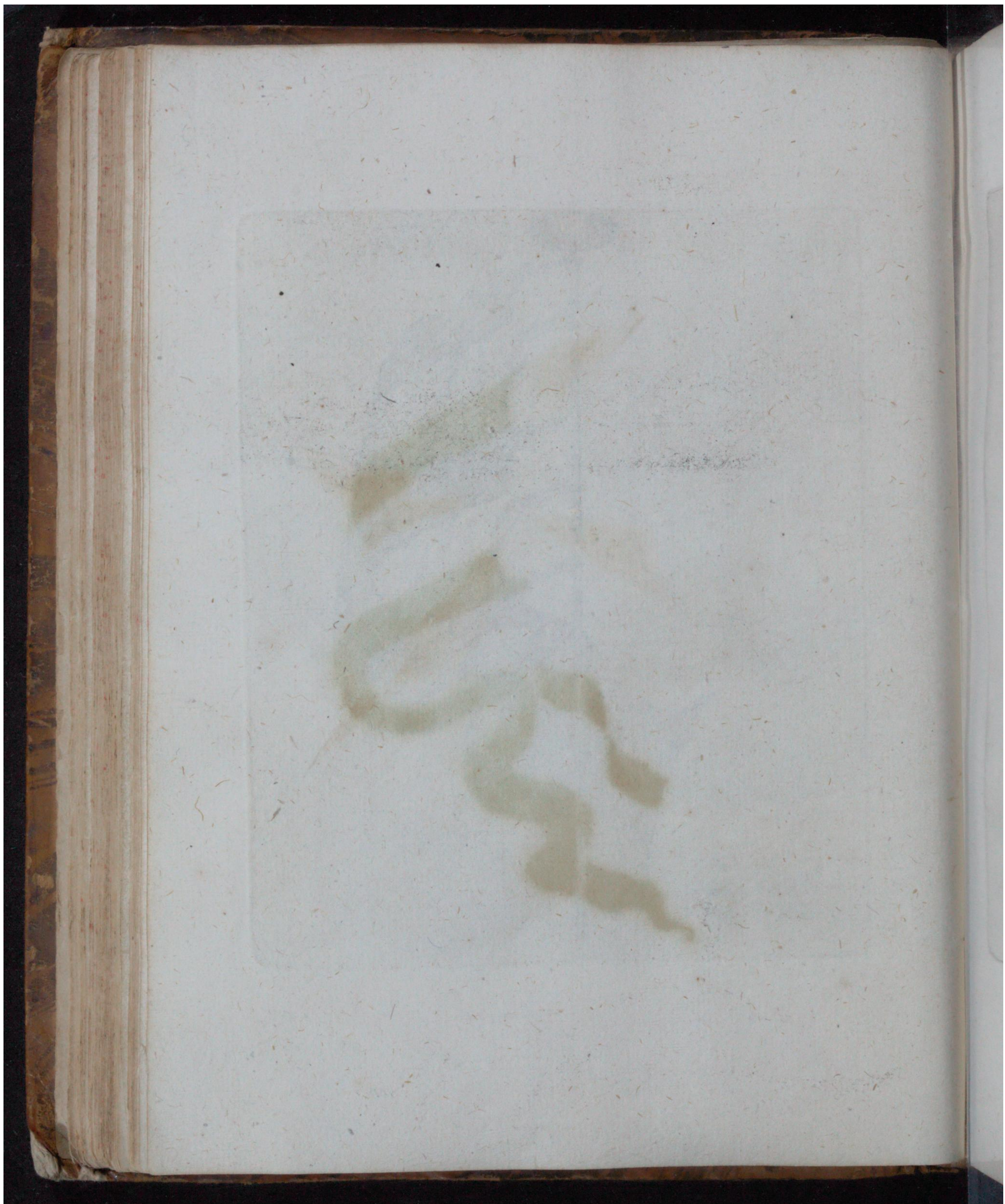

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

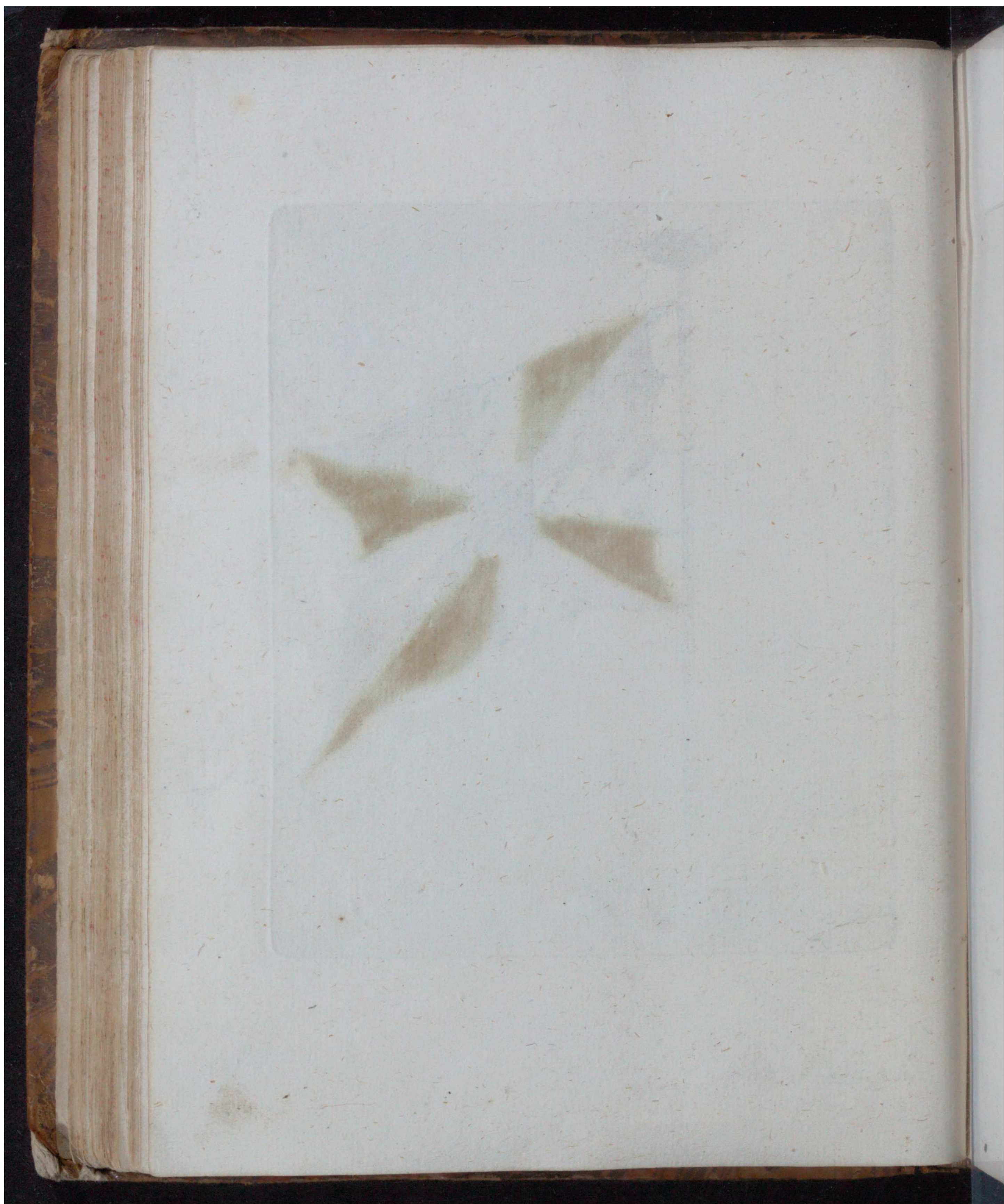
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

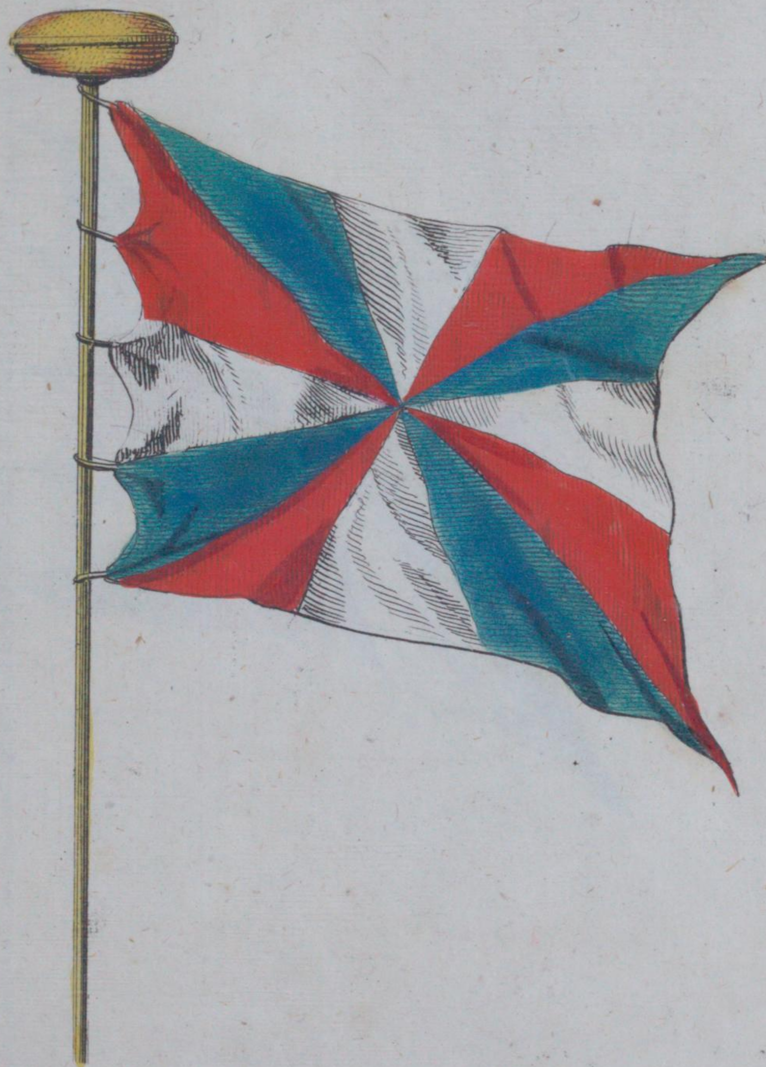
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

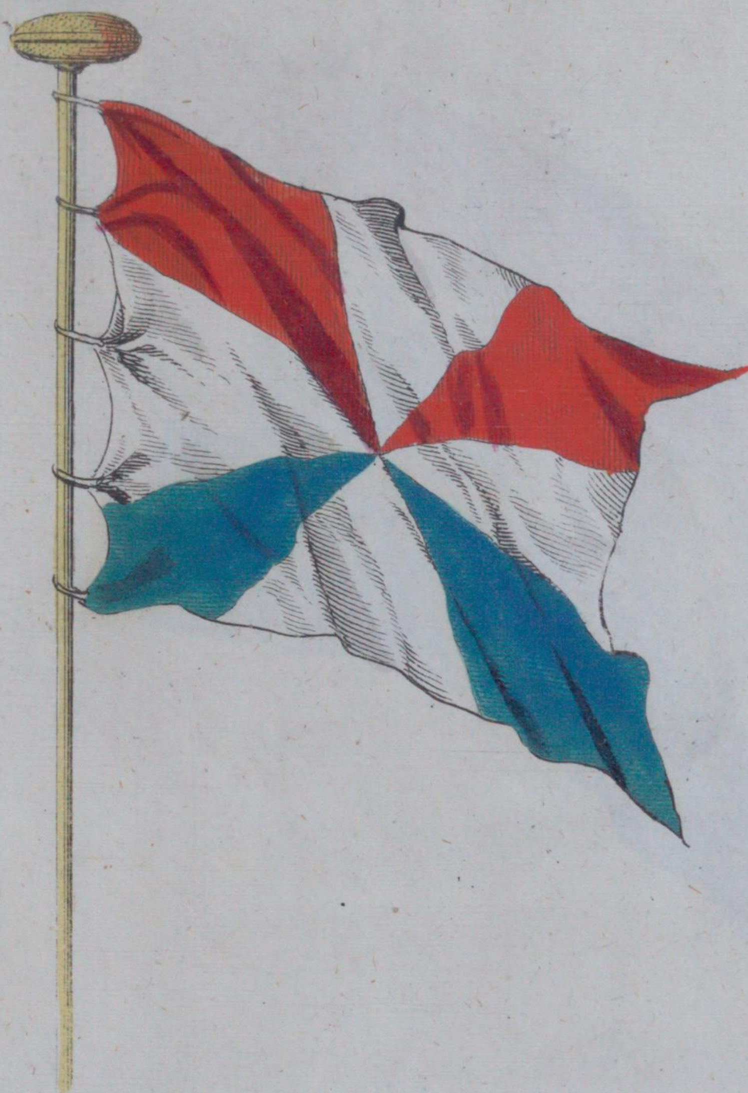
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

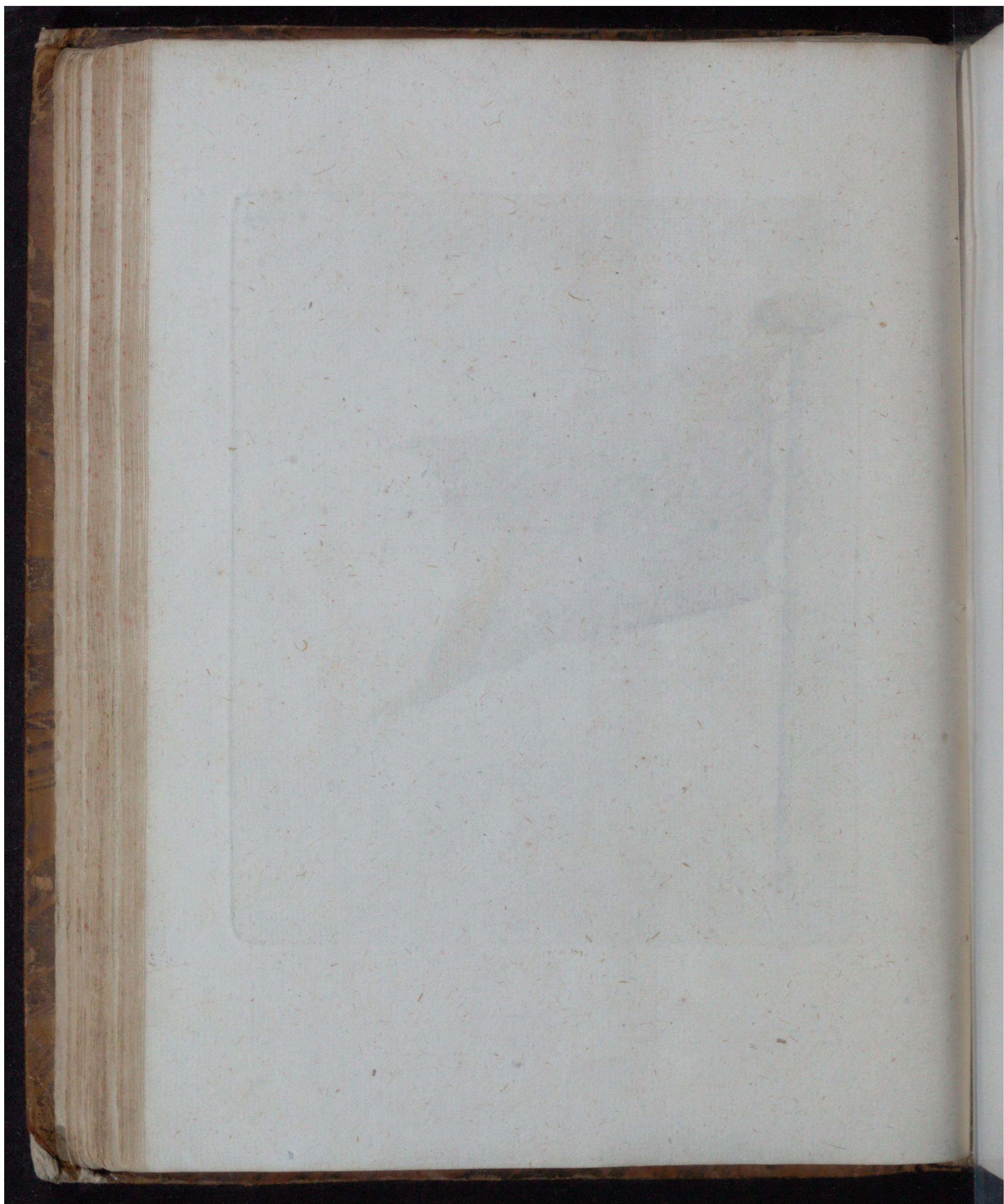

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

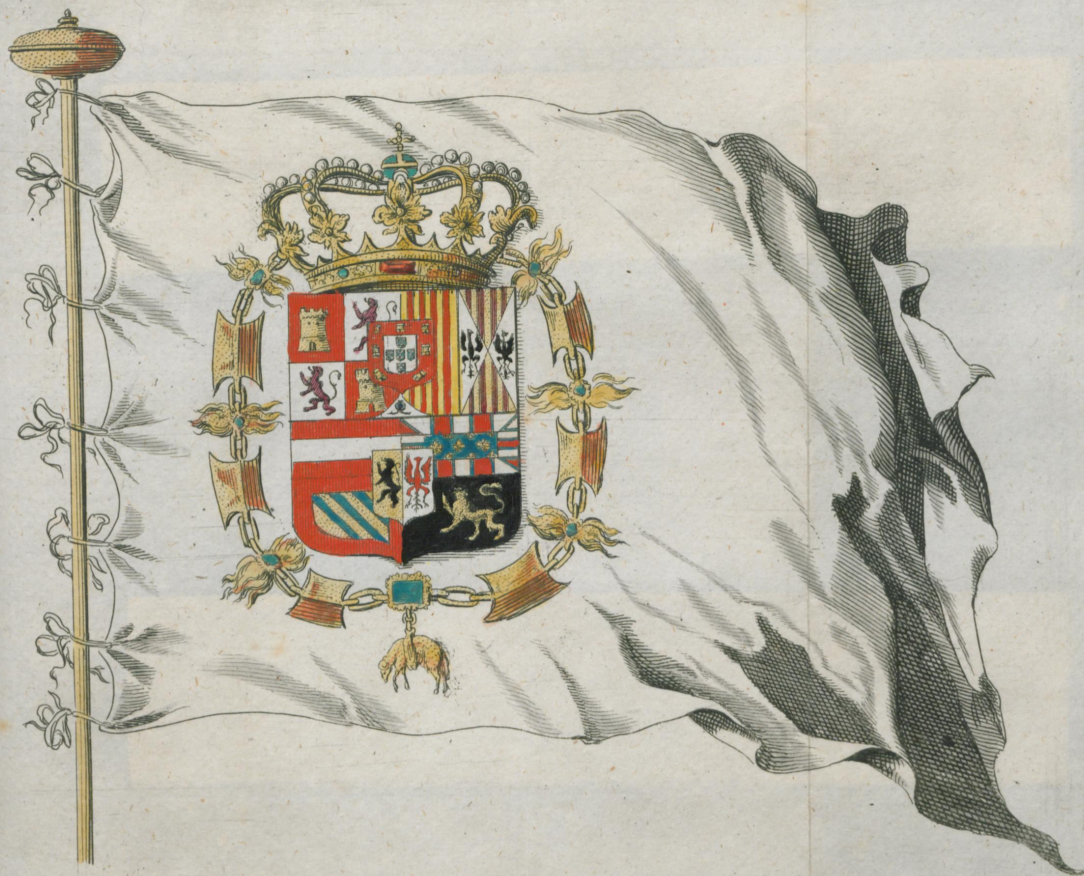

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

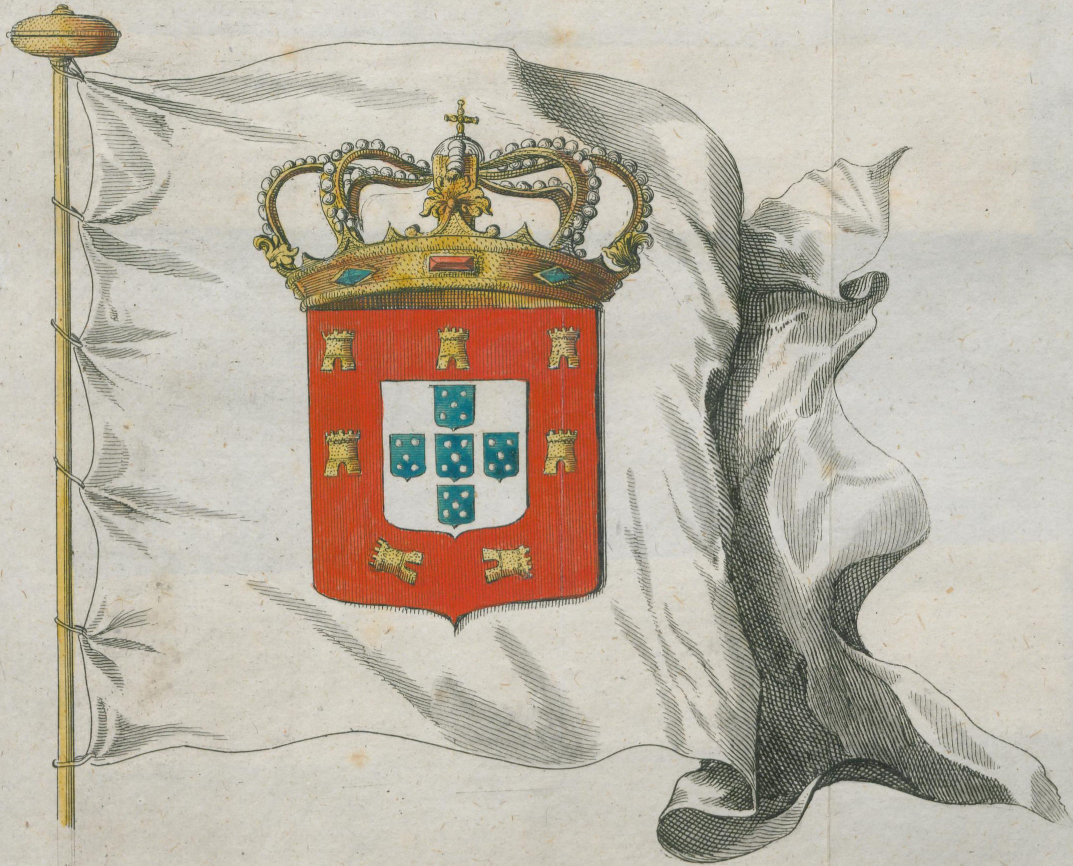
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

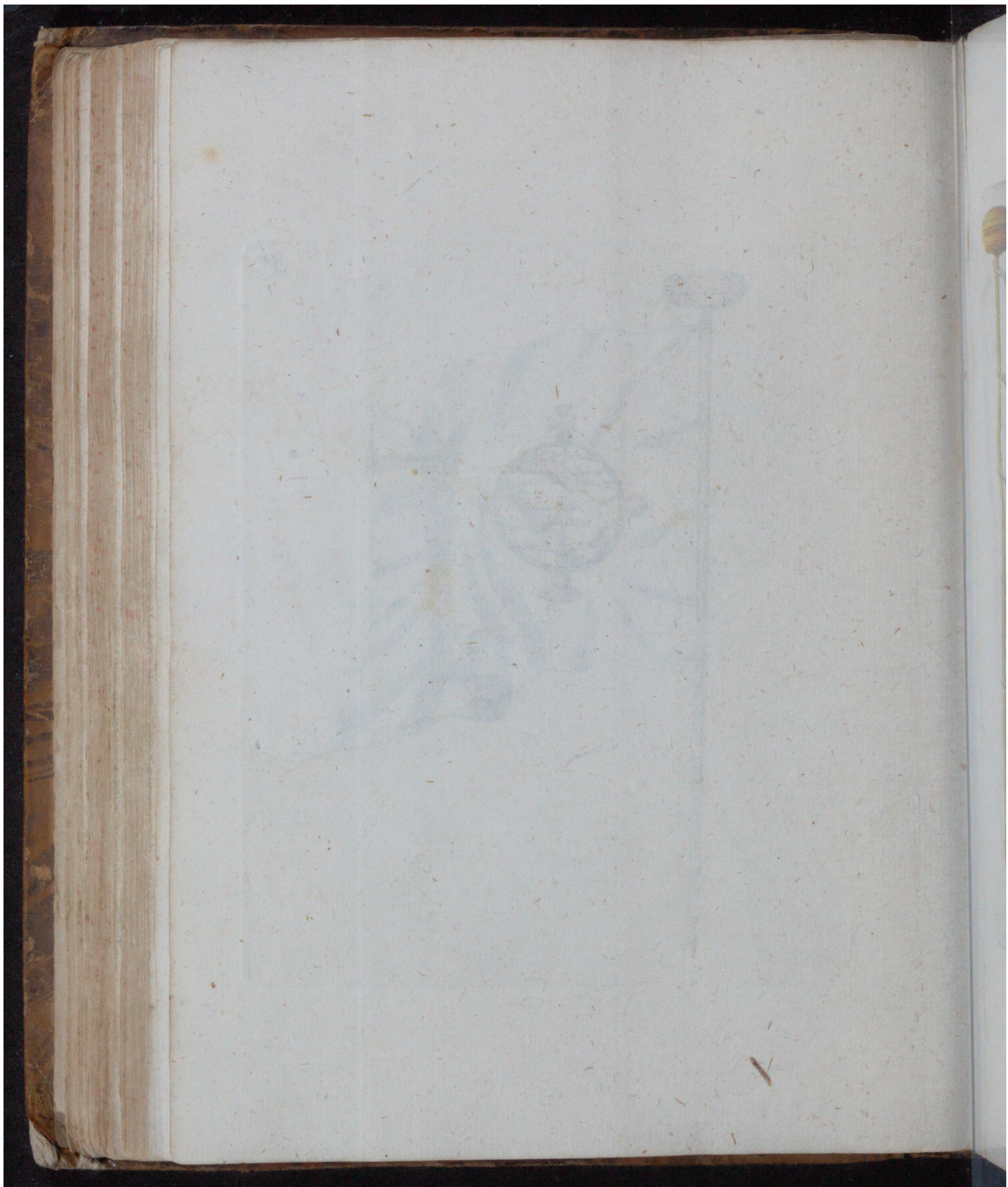

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

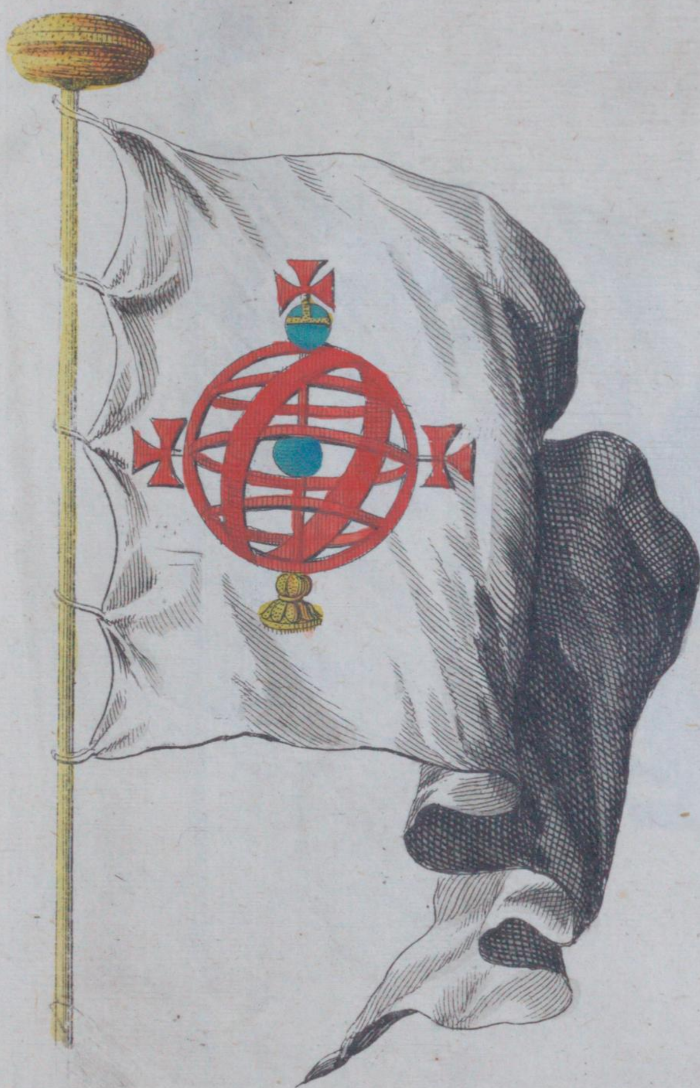
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

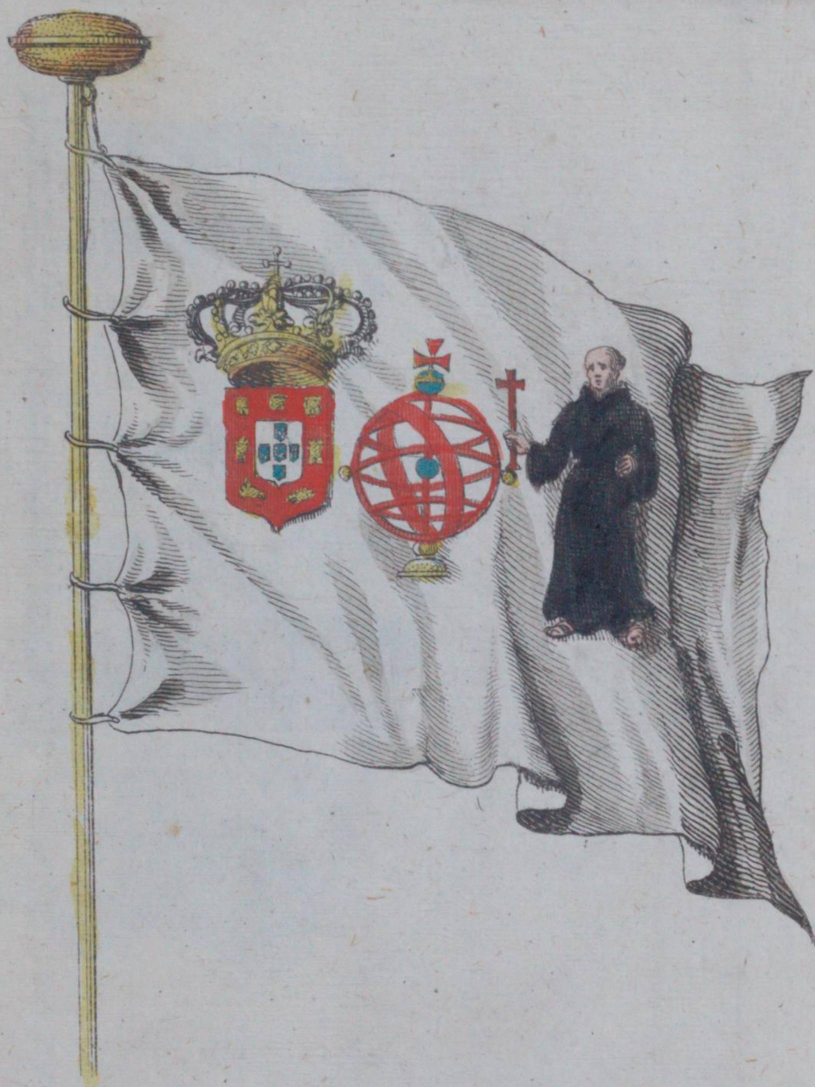

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

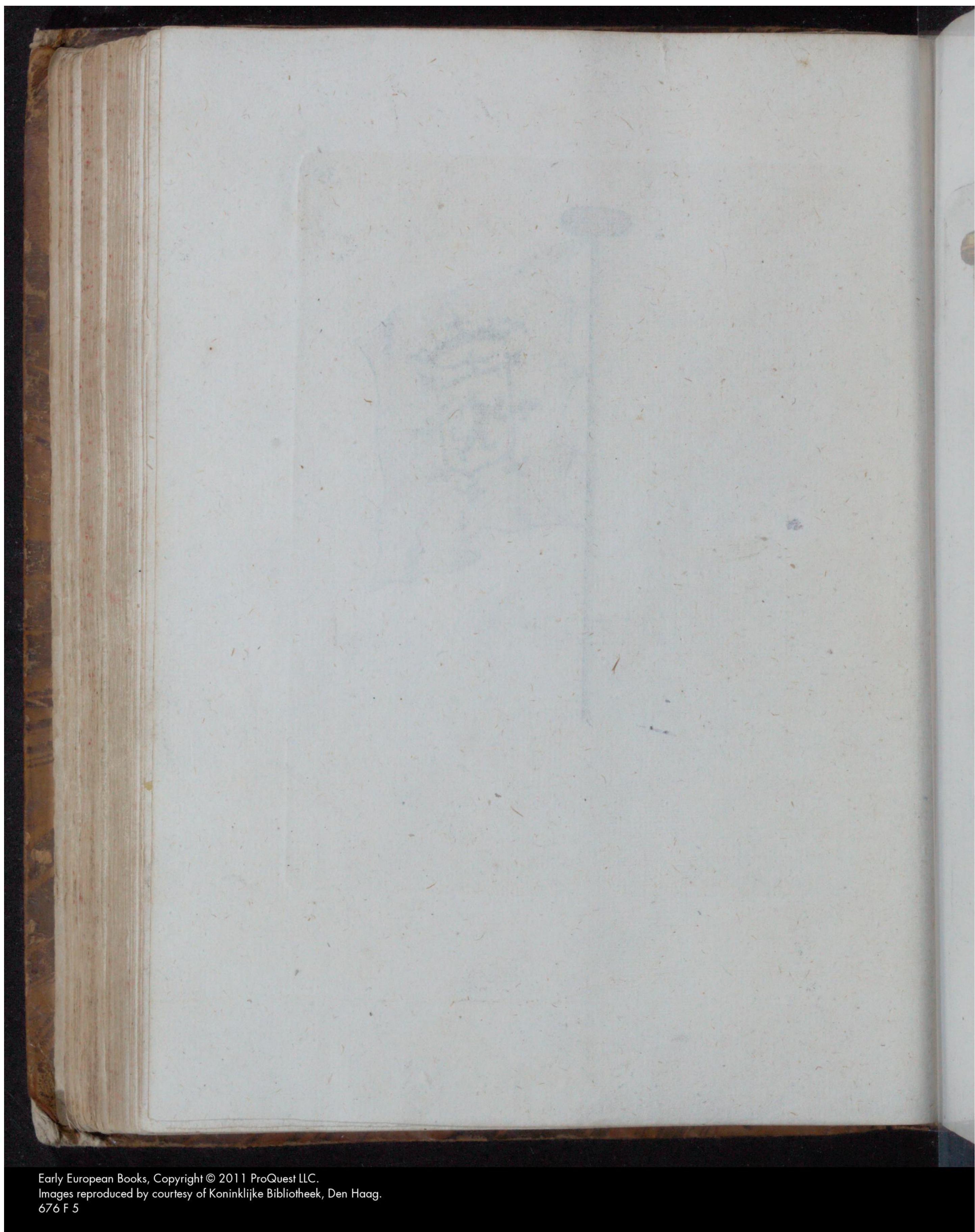

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

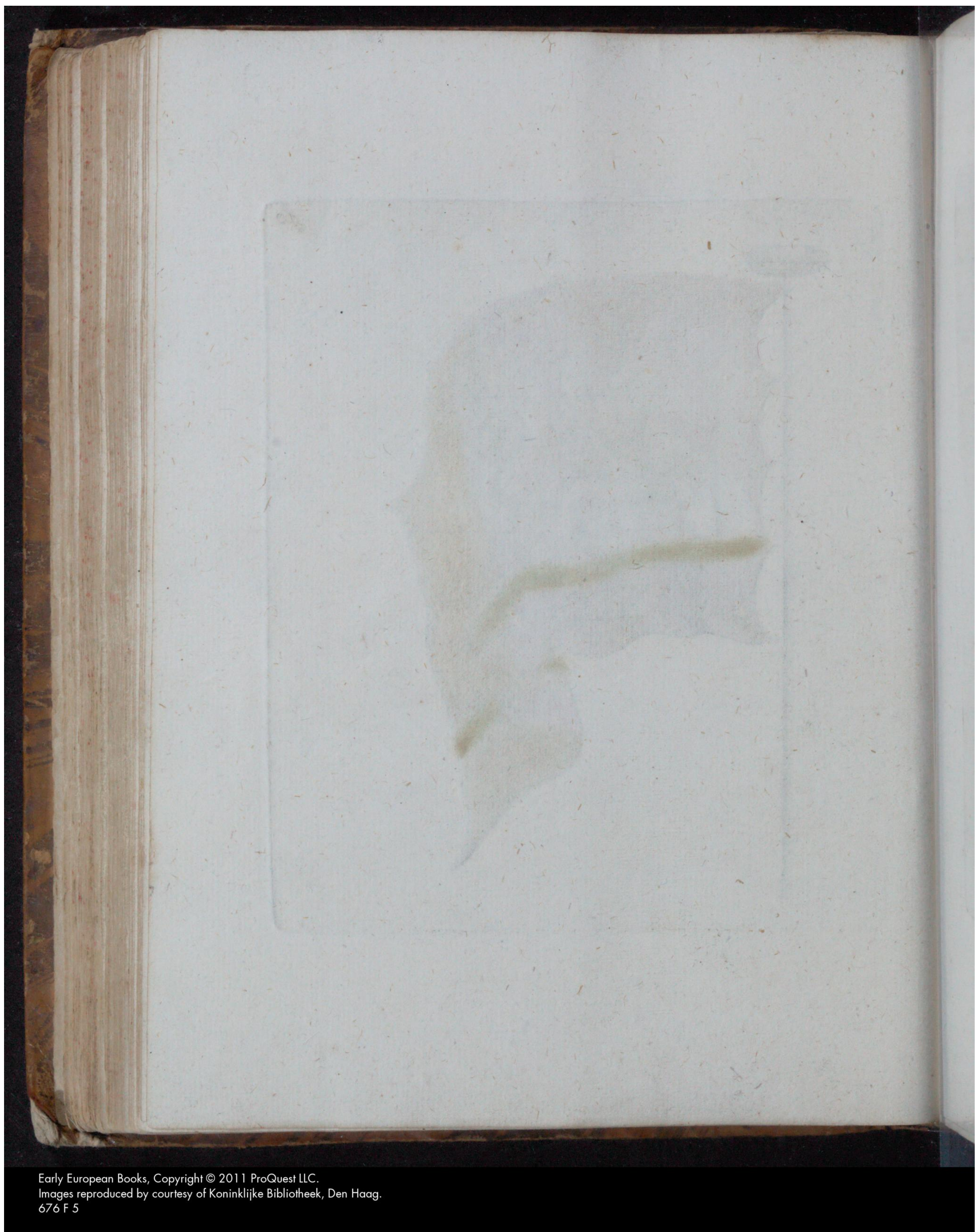
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

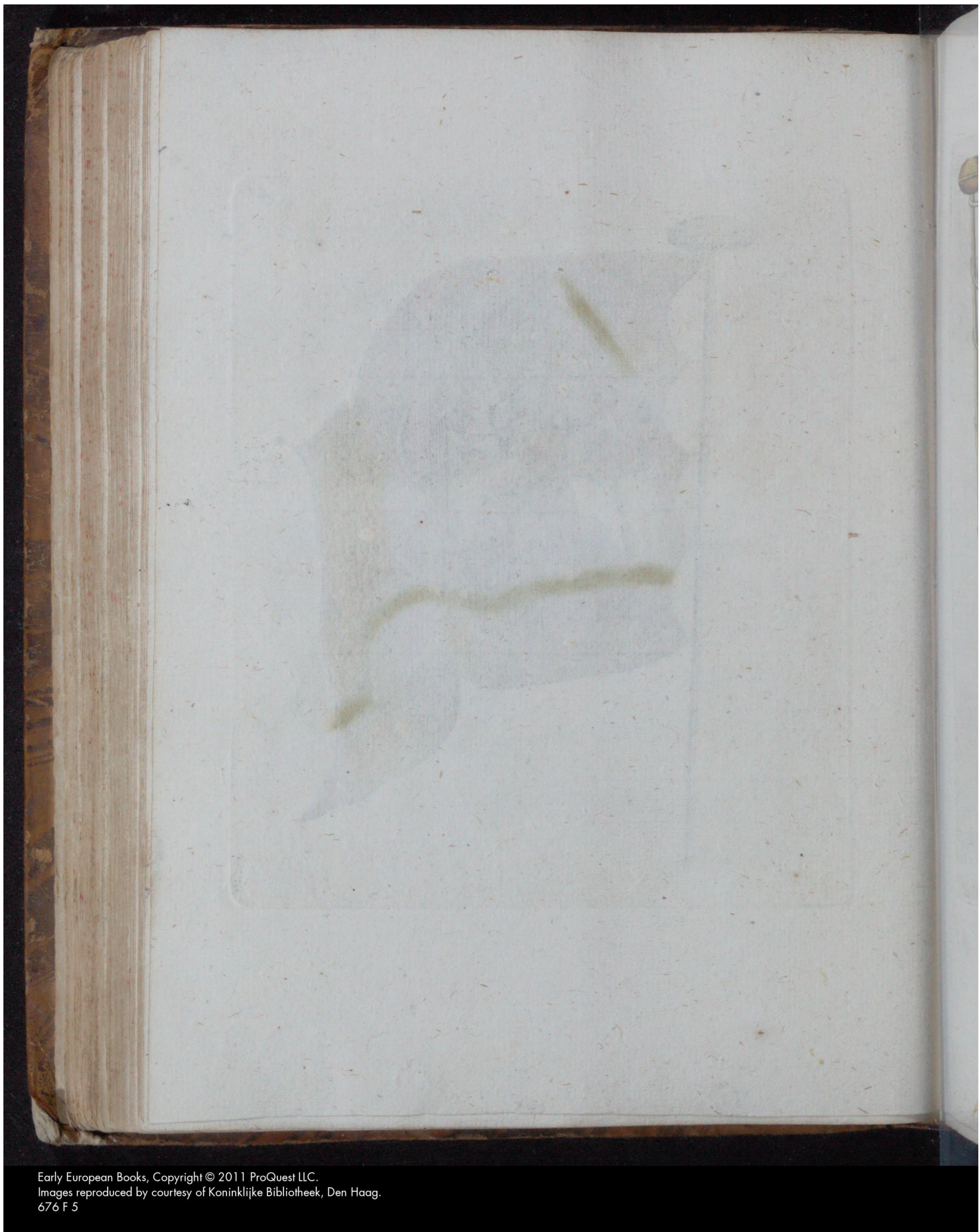
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

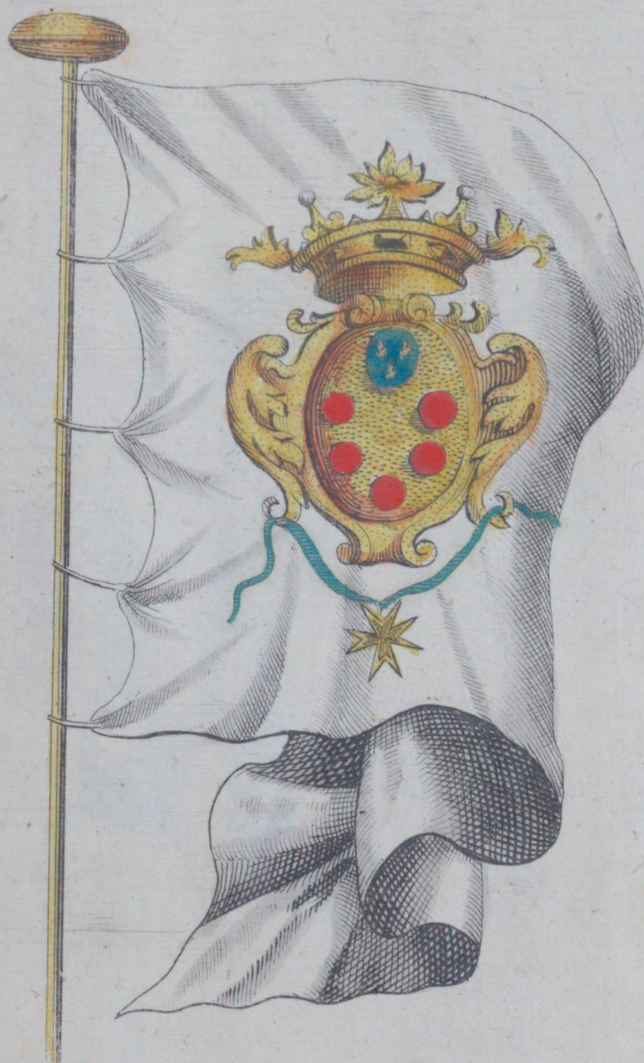
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

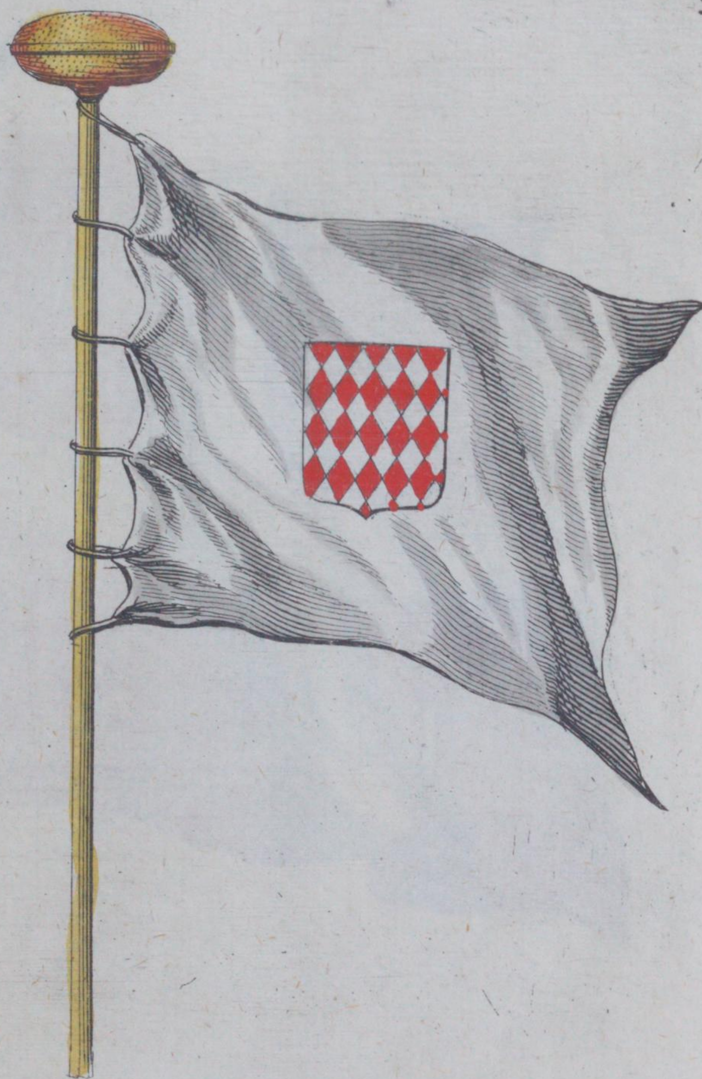
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

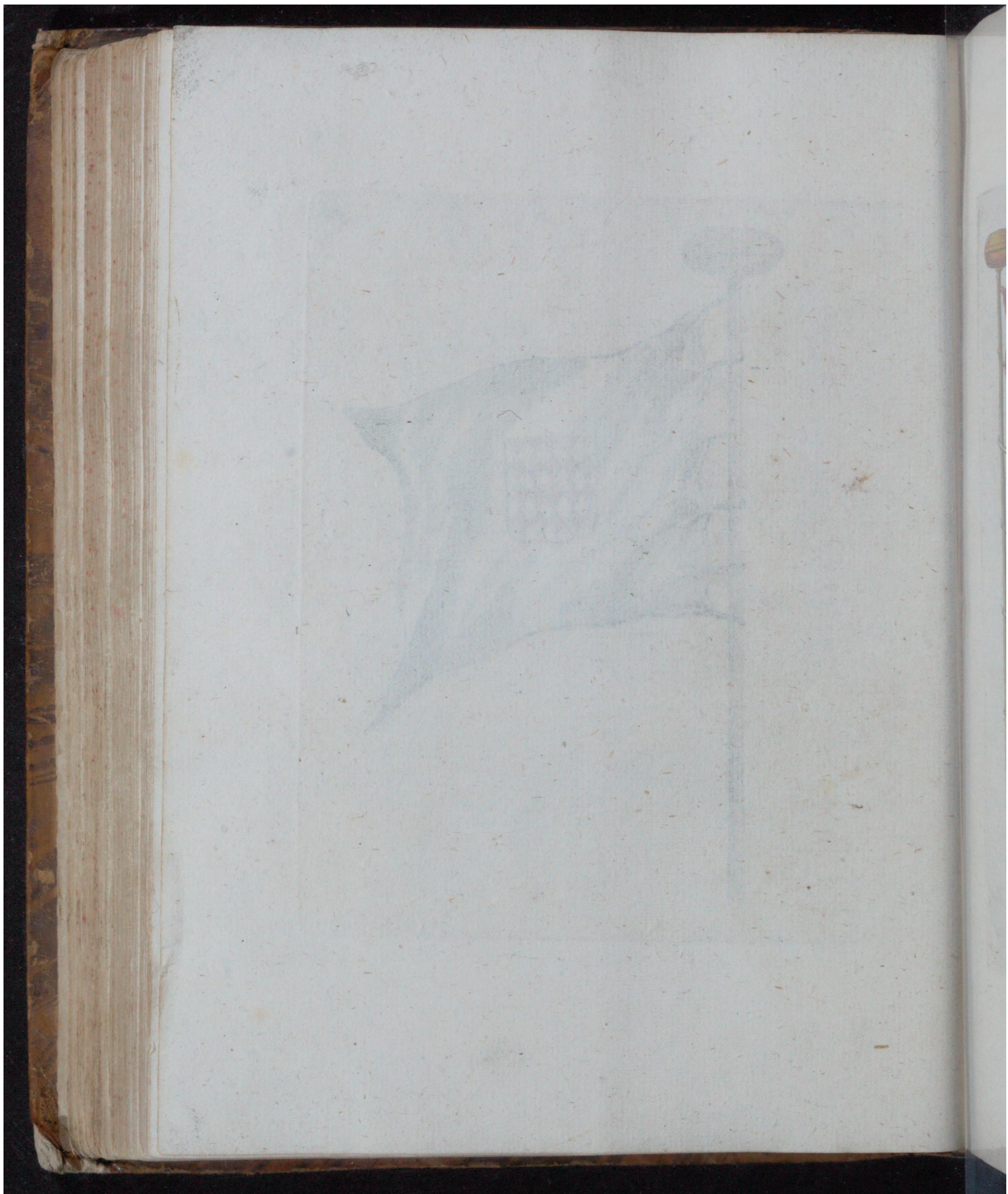

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

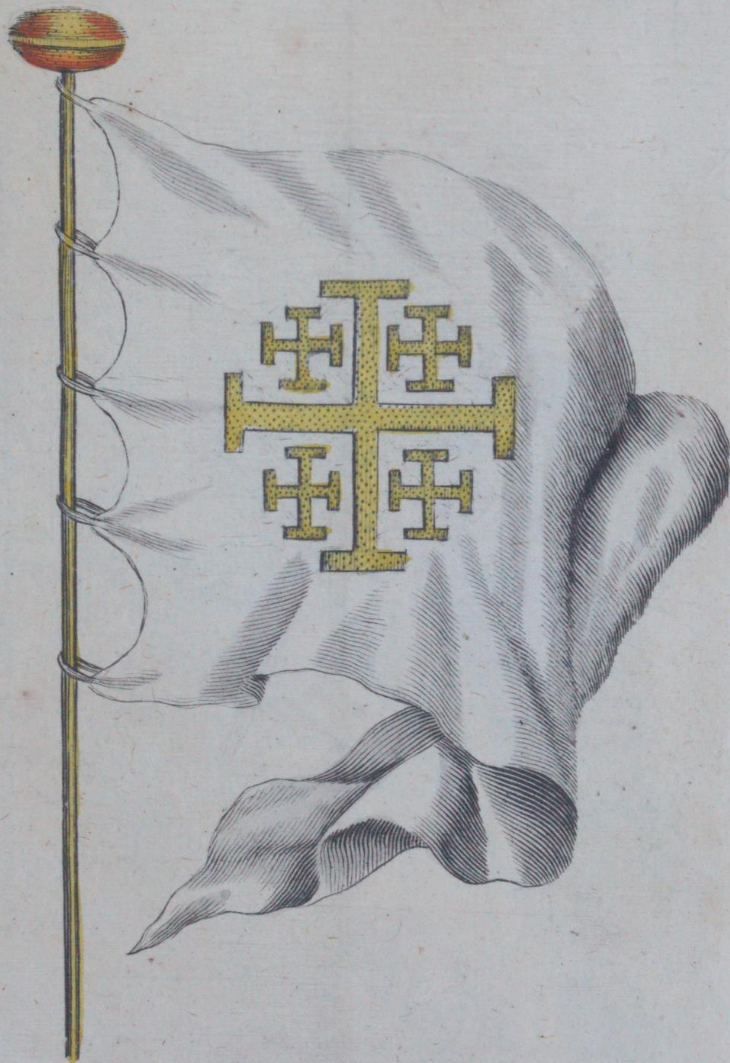
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

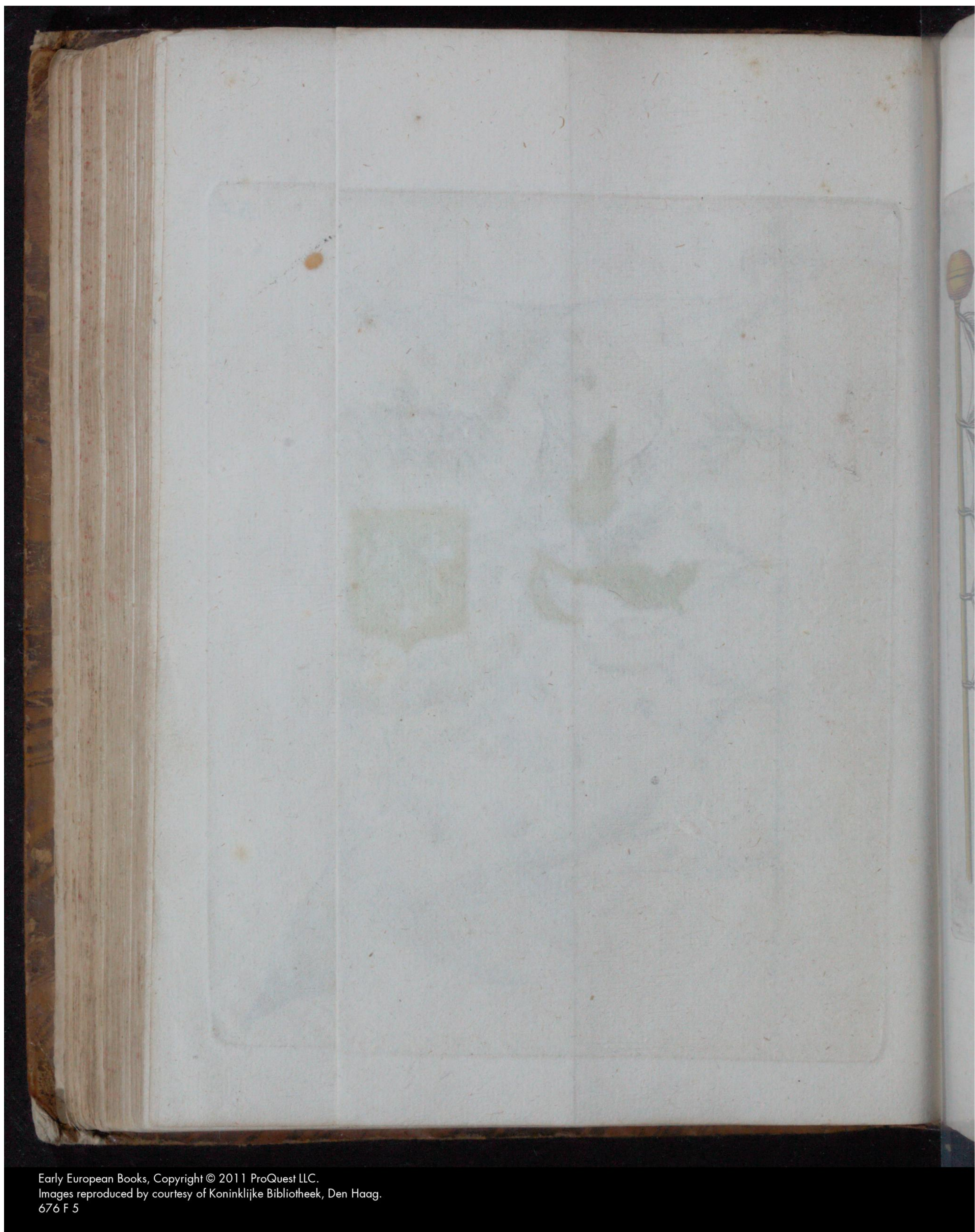

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

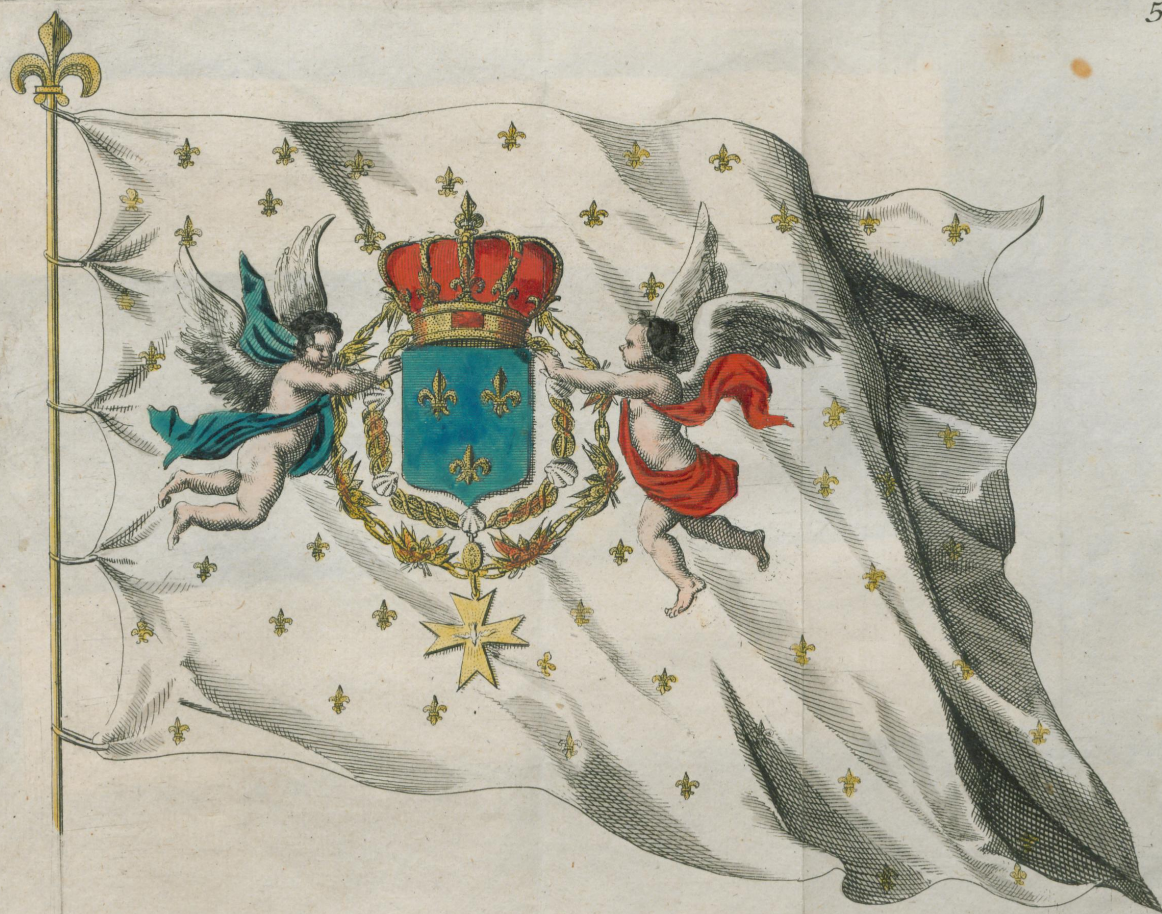
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

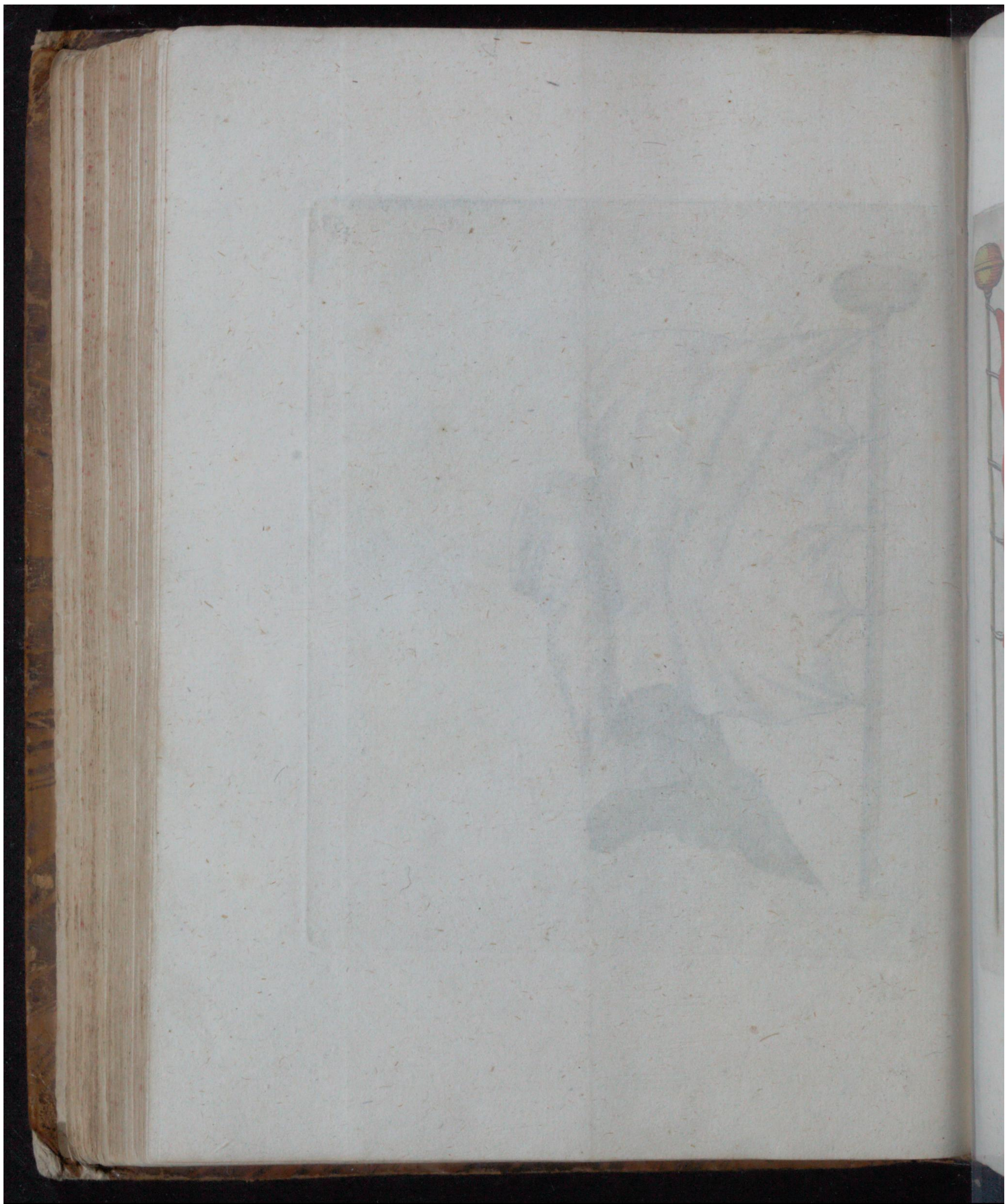

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

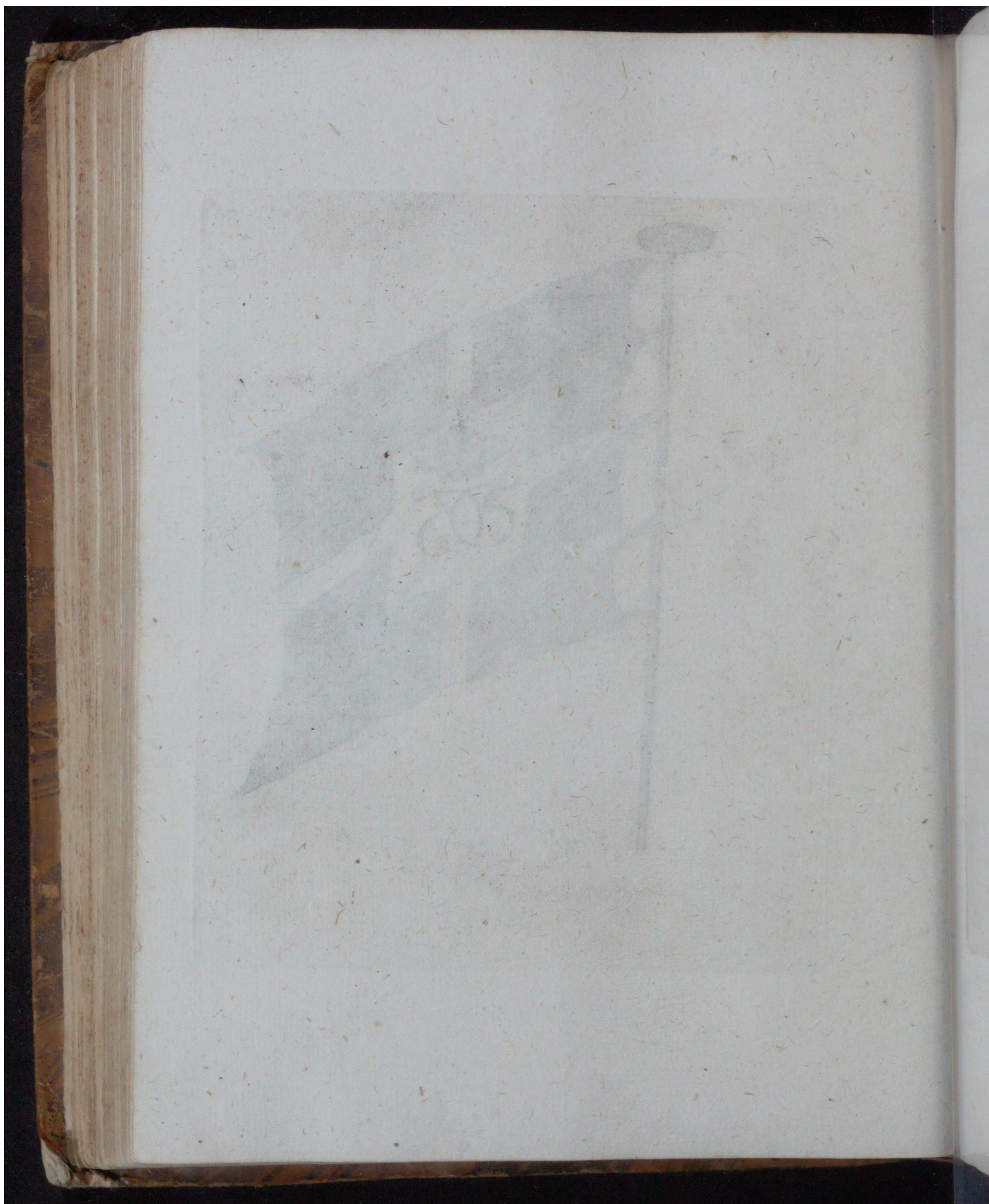

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

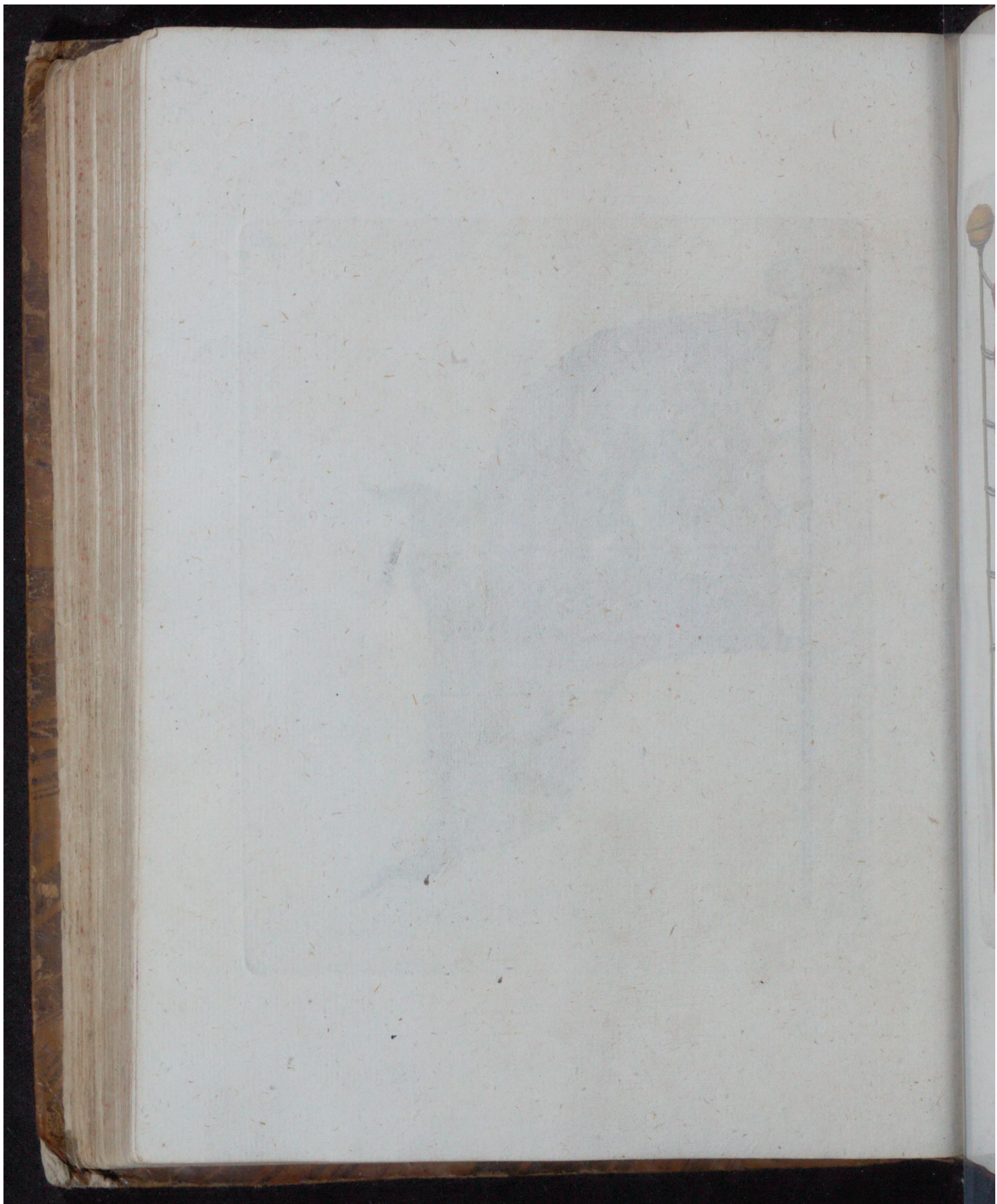

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

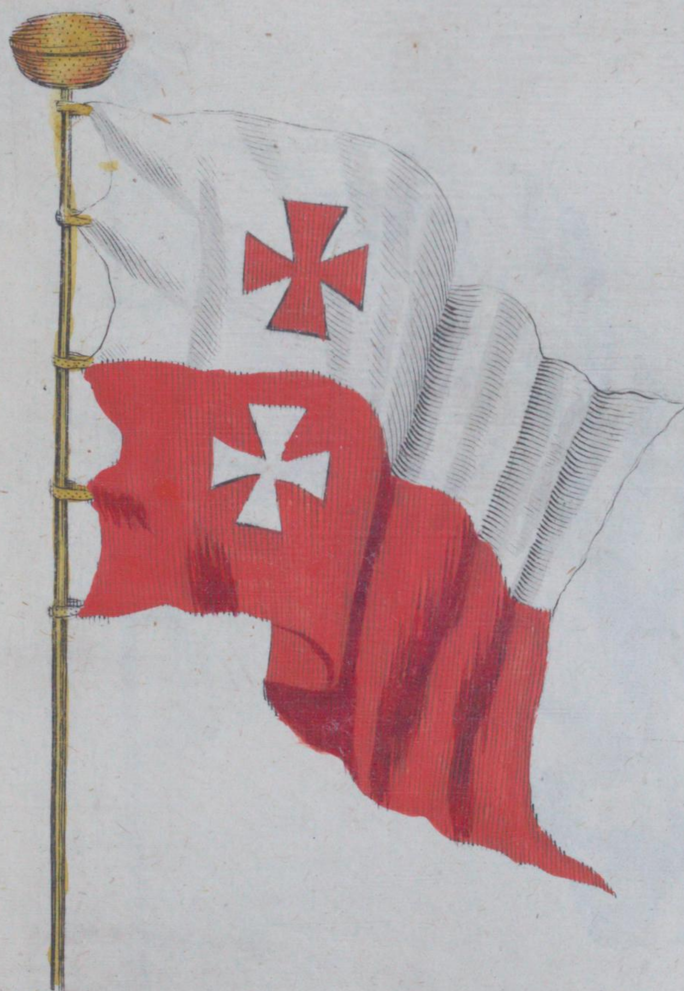

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

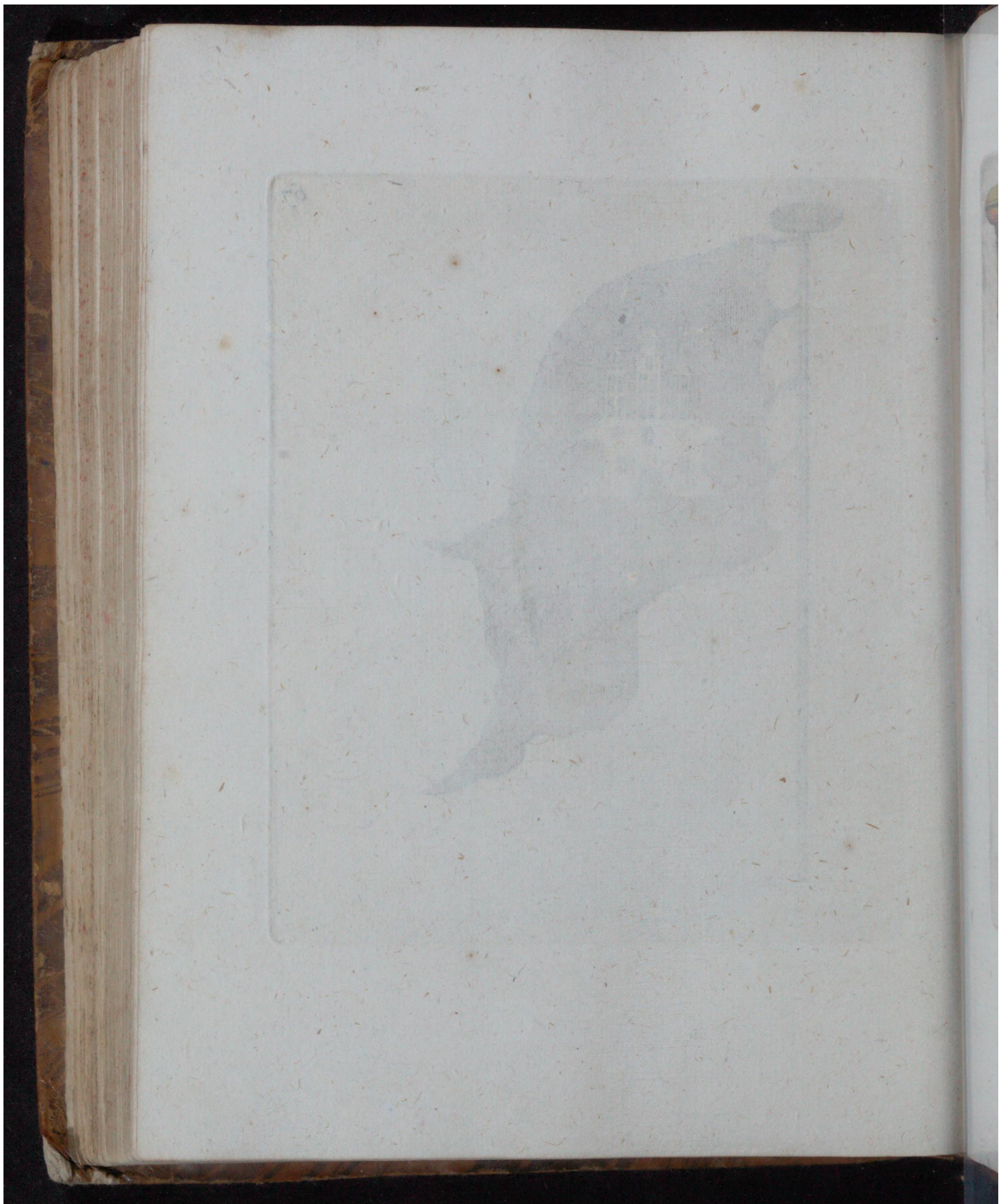

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

72

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

75

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

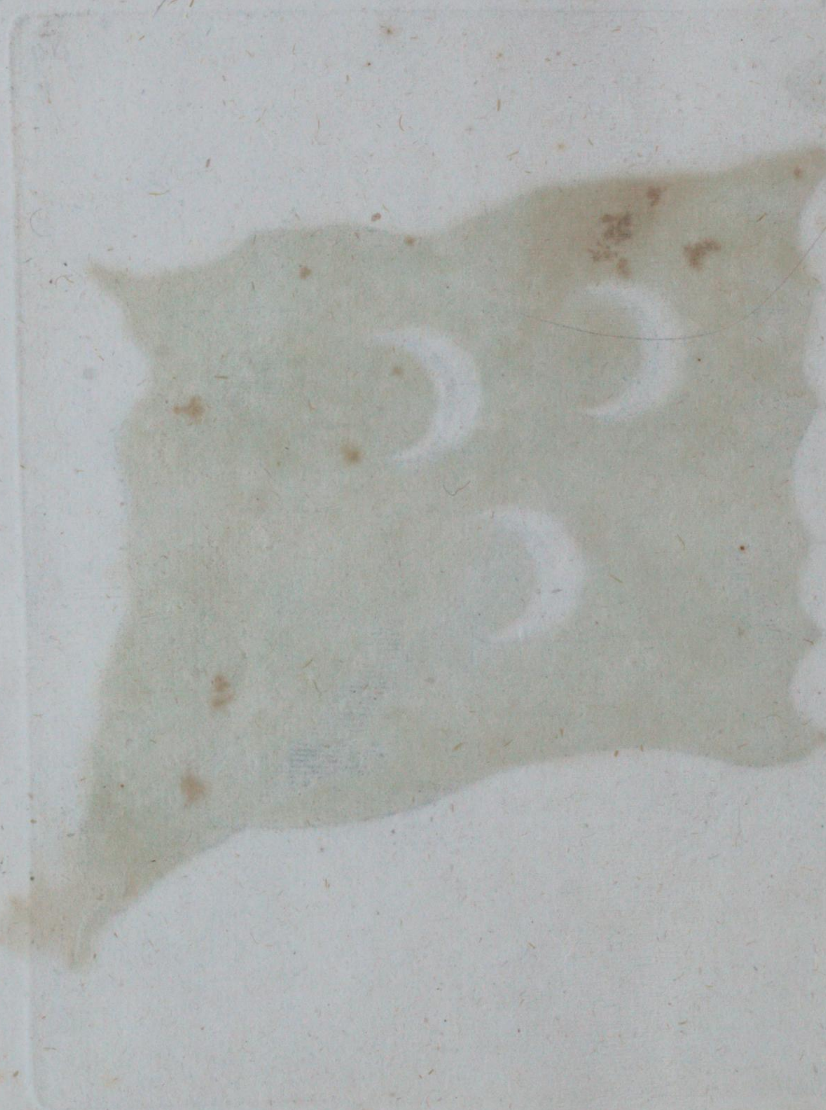

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

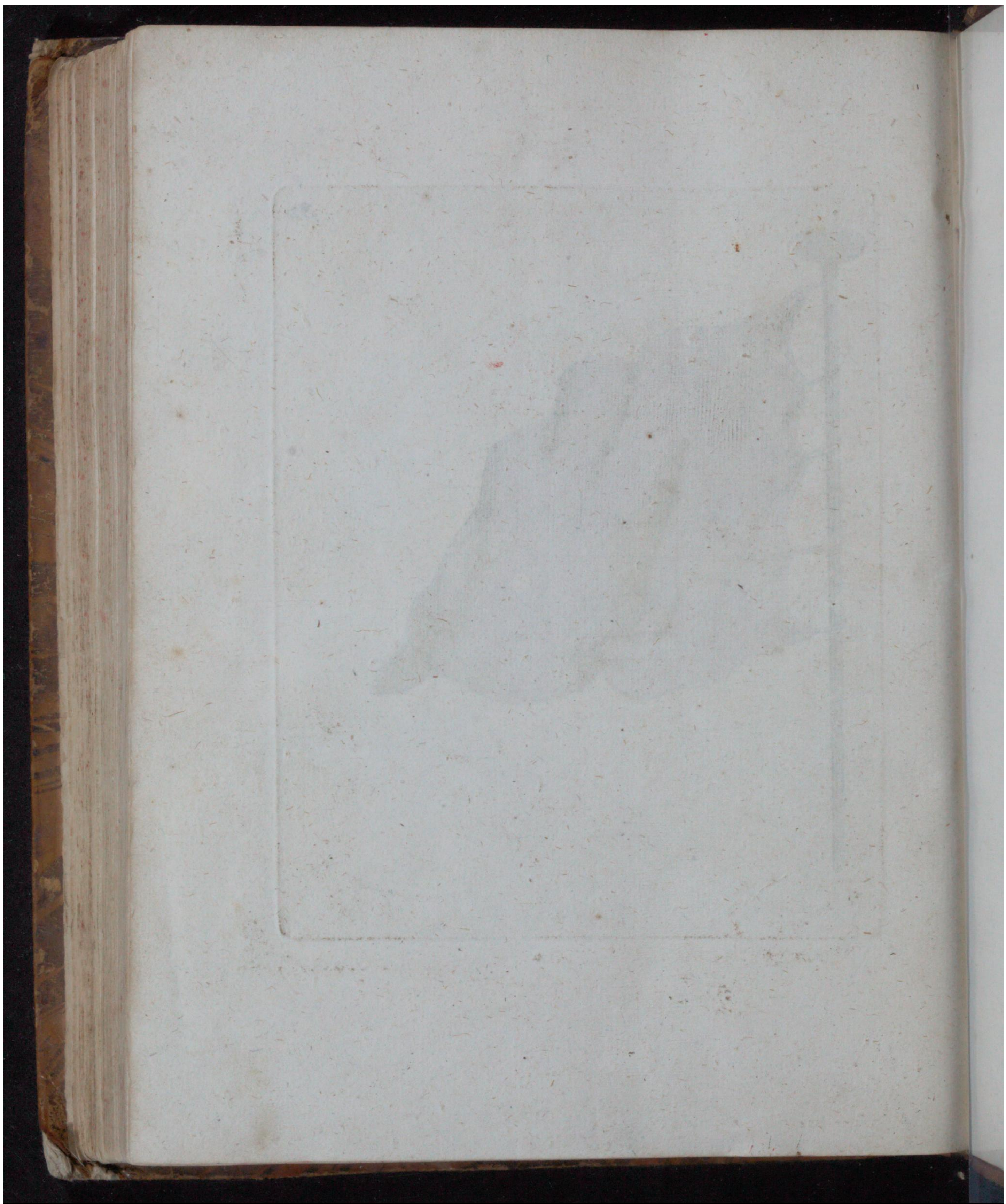

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5

41012

~~10943~~

DII

15-9-89

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
676 F 5